

ΑΝΘΟΛΟΓΙΟ

ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΟΙΗΣΗ

ΤΟΥ ΚΩΣΤΗ ΠΑΛΑΜΑ

Ἄνεθολόγησε: Γεώργιος Προδρόμου
Προλόγισε : Κύπρος Χρυσάνης

ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΣ ΟΜΙΛΟΣ ΚΥΠΡΟΥ

ΛΕΥΚΩΣΙΑ 1980

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

Κύπρος για τον Κωστή Παλάμα

2

ΑΝΘΟΛΟΓΙΟ

ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΟΙΗΣΗ ΤΟΥ ΚΩΣΤΗ ΠΑΛΑΜΑ

Άνθολόγησε: Γεώργιος Προδρόμου

Προλόγισε : Κύπρος Χρυσάνης

ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΣ ΟΜΙΛΟΣ ΚΥΠΡΟΥ

ΛΕΥΚΩΣΙΑ 1980

‘Ο «Έλληνικός Πνευματικός Όμιλος Κύπρου» για τὸν Κωστή Παλαμᾶ

Μὲ τὴν «Ἀνθολογία ἀπὸ τὸ Ποιητικὸ Ἔργο τοῦ Κωστή Παλαμᾶ», ποὺ φιλοτέχνησε ὁ Γεώργιος Προδρόμου, γραμματέας τοῦ Ὁμίλου, ὁ «Έλληνικός Πνευματικός Όμιλος Κύπρου» συνεχίζει τὴ «Νεοελληνικὴ Βιβλιοθήκη» του. Μὲ τὶς ἐκδόσεις αὐτὲς τῆς «Νεοελληνικῆς Βιβλιοθήκης» ὁ Όμιλος φιλοδοξεῖ νὰ δώσει ἓνα μέρος ἀπὸ τὸ ἄνθος τῆς νεοελληνικῆς πνευματικῆς παραγωγῆς σὲ μιὰ περίοδο ποὺ κατακλύζουν τὸ νηοὶ μας ξένες ἰδέες καὶ ξένα ρεύματα. Χωρὶς νὰ παραμερίζουμε τὶς ἰδέες αὐτὲς καὶ τὰ ρεύματα, θεωροῦμε σωστὸ καὶ ὑγιὲς νὰ ἐξακολουθοῦμε τὴ συνάφειά μας μὲ τὸν ἑλληνικὸ ἑαυτὸ μας ὅλων τῶν νεοελληνικῶν μας περιόδων.

Ὁ Κωστῆς Παλαμᾶς στοὺς ὑπόδουλους χρόνους μας ἀντίκρουσε τὴν Κύπρο μέσα στὸν νεοελληνικὸ χῶρο μὲ τὸν λυρικὸ τρόπο του. Γιὰ τὸ ἐνδιαφέρον του αὐτὸ μιλά μὲ λεπτομέρεια ὁ Πάτροκλος Σταύρου στὸ ἀξιόλογο βιβλίον του «Ὁ Παλαμᾶς καὶ ἡ Κύπρος» (Ἀθῆναι, 1968). Ἀλλὰ καὶ ἡ Κύπρος ἀνταπέδωσε τὴ λυρική μέρμινα τοῦ ποιητῆ γιὰ μᾶς. Στὴν ἀνταπόδοση αὐτὴ συμμετέχει, ὅπως εἶναι φυσικὸ, καὶ ὁ «Έλληνικός Πνευματικός Όμιλος Κύπρου».

Καταγράφουμε ἐδῶ τὴ συμμετοχὴ τοῦ Ὁμίλου στὶς κυπριακὲς πρὸς τὸν ποιητὴ ἀνταποδόσεις:

Α) Ὁ Όμιλος πραγματοποιήσε ὁμιλίες, διαλέξεις, μνημόσυνα καὶ δημοσιεύσεις γιὰ τὸν Παλαμᾶ μὲ τοὺς: Στράτη Μυριθῆλη, Μανῶλη Καλομοίρη, Ἀθηνᾶ Ταρσοῦλη, Κ. Ἀνδρέου, Φρίξο Βράχα, Ἀπόστολο Ζορμπᾶ, Κύπρον Χρυσάνθη, Δημήτριον Εὐαγγελίδην, Μαίρη Κουτσελίνη, Πάτροκλον Σταύρου, Κώστα Βασιλείου, Γεώργιον Προδρόμου, Λουλοῦ Σμωωνίδου καὶ Γεώργιον Μαρκίδην.

Β) Ὁ Όμιλος διοργάνωσε εἰδικὴ ἐορταστικὴ συγκέντρωση στὸ Δημοτικὸ Θέατρο μὲ ἀποκαλυπτῆρια τοῦ ἀνδριάντα τοῦ ποιητῆ, τὰ ὁ ποῖα ἔκαμε ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Κύπρου, Ἐθνάρχης καὶ Πρόεδρος τῆς Κυπριακῆς Δημοκρατίας Μακάριος Γ΄.

Γ) Ὁ Όμιλος ἀφιέρωσε στὸν ποιητὴ τὴ «Φιλολογικὴ Κύπρος» 1973—1974 μὲ τίτλον «Μνήμη Κωστή Παλαμᾶ». Στὴν ἐκδοση αὐτὴ πε-

Ἡ ἐκδοση αὐτὴ ἔχει χρηματοδοτηθεῖ ἀπὸ τοὺς:

κ. Χρ. Ζαχαράκι, πρέσβυ τῆς Ἑλλάδας
κ. Μιχ. Κυθραιώτη, μέλος τοῦ Ὁμίλου

ριλαμβάνονται και τὰ τῆς εἰδικῆς ἐορταστικῆς συγκέντρωσης πού ἀναφέρθηκε πιὸ πάνω.

Δ) Ὁ Ὅμιλος δημοσίευσε τίς συνθέσεις τοῦ Γεώργιου Ἀρβανιτάκη «Ρόδου μοσκοβόλημα» καὶ τοῦ Ἀντρέα Χαραλάμπους «Στὸ δάσκαλο», καὶ τὰ δυὸ ποιήματα τοῦ Κωστῆ Παλαμᾶ. (Τὸ δεύτερο ἀπὸ αὐτὰ σὲ πρώτη ἐκτέλεση στὴ συγκέντρωση τοῦ Ὁμίλου γιὰ τὸν Παλαμᾶ ἀπὸ τὴ χορωδία τῆς «Παιδαγωγικῆς Ἀκαδημίας Κύπρου»).

Ε) Ὁ Ὅμιλος ἀνήγειρε στὴ Λευκωσία τὸν χάλκινο ἀνδριάντα τοῦ Κωστῆ Παλαμᾶ, πού φιλοτέχνησε ὁ Βασίλης Φαληρέας.

ΣΤ) Ὁ Ὅμιλος μὲ ἑναρξη ἐφέτος (1980) καθιέρωσε ἐτήσια συγκέντρωση μὲ τὴν ὀνομασία «Μνήμη Κωστῆ Παλαμᾶ» ἀνήμερα τοῦ θανάτου του.

Ζ) Ὁ Ὅμιλος ἐκδίδει τὴν «Ἀνθολογία ἀπὸ τὸ Ποιητικὸ Ἔργο τοῦ Κωστῆ Παλαμᾶ», κατ' ἐπιλογή Γεωργίου Προδρόμου.

Ἄς σημειωθεῖ πὺς πολλὰ μέλη τοῦ Ὁμίλου, μὲ διάφορες ιδιότητες, μιλήσανε γιὰ τὸν Παλαμᾶ ἀπὸ διάφορα θήματα ἢ γράψανε μελετήματα καὶ ἄρθρα γι' αὐτὸν στὸν ἐπιτόπιο ἢ στὸν ἐλλαδικὸ τύπο.

Βέβαια οἱ ὑποχρεώσεις μας ὡς Κυπρίων καὶ Ἑλλήνων δὲν τελειώνουν μὲ τίς δραστηριότητες πού ἀναφέραμε πιὸ πάνω. Ὁφείλουμε πολλὰ στὸν Ποιητὴ. Ἐξάλλου, πρέπει νὰ κρατᾶμε ἄσβεστο τὸ ἐνδιαφέρον μας γιὰ τοὺς πνευματικοὺς ἀνθρώπους πού μᾶς ἔκαναν νὰ γνωρίσουμε τὸν Ἕλληνα ἐαυτὸ μας.

ΚΥΠΡΟΣ ΧΡΥΣΑΝΘΗΣ
Πρόεδρος τοῦ Ὁμίλου

Ἡ ζωὴ καὶ τὸ ἔργο τοῦ Κωστῆ Παλαμᾶ

Γεννήθηκε τὸ 1859 στὴν Πάτρα ἀπὸ γονεῖς πού κατάγονταν ἀπὸ παλιὰ σημαντικὴ γενιά καὶ πέθανε στὴν Ἀθήνα τὸ 1943, μέσα στὴ Γερμανικὴ κατοχὴ. Πέρασε δύσκολη παιδικὴ ἡλικία. Τὰ παιδικὰ του χρόνια τᾶζησηε στὸ Μεσολόγγι σ' ἓνα πένθιμο περιβάλλον πού τὸν ἐπηρέασε κατὰ διάφορους τρόπους. Σπούδασε νομικά, ἀλλὰ τελικὰ ἀφοσιώθηκε στὴν ποίηση πού τὸν τραβοῦσε ἀπὸ πολὺ νεαρὴ ἡλικία. Ἀπὸ τὸ 1897 ὡς τὸ 1928 ἐργάστηκε σὰν γενικὸς γραμματέας τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν.

Πολὺ νέος ἄρχισε νὰ συνεργάζεται μὲ διάφορα περιοδικὰ ἀπὸ δὲ τὸ 1886 ἄρχισε νὰ ἐκδίδει τὰ ποιήματά του σὲ βιβλία. Ἐνῶ ἀκόμα Ζοῦσε, ἀπόκτησε μεγάλη φήμη καὶ τοῦ ἐγίναν πολλὲς τιμητικὲς διακρίσεις. Ἐγίνε ἀπὸ τοὺς πρῶτους μέλος τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν. Ἡ ποιητικὴ του φήμη ξεπέρασε τὰ σύνορα τῆς Ἑλλάδος.

Θεωρεῖται ἐθνικὸς ποιητὴς καὶ ἰδρυτὴς τῆς Νέας Ἀθηναϊκῆς Σχολῆς. Ἀνῆκε σὲ διάφορες τεχνοτροπίες καὶ χρησιμοποίησε ποικίλα μέτρα καὶ στίχους. Εἶναι πιστὸς δημοτικιστὴς καὶ ἀγωνίστηκε μὲ συνέπεια κί ἐπιμονὴ γιὰ τὴν ἐπικράτηση τῆς δημοτικῆς, σὲ μιὰ ἐποχὴ μάλιστα πού αὐτὸ δὲν ἦταν εὐκόλο. Εἶναι πληθωρικὸς στὴν παραγωγὴ καὶ στὴν ἐκφραση μεγαλόστομος. Ἐγραψε λυρικά καὶ ἐπικά καὶ δραματικά. Ἐχει ἔργα σχεδὸν ἀπ' ὅλες τίς περιοχὲς τοῦ λόγου: ποιήματα, μεγάλες ποιητικὲς συνθέσεις, θεατρικὸ ἔργο, διηγήματα, κριτικὴ, μελέτες. Γενικὰ ἡ συμβολὴ του στὰ Ἑλληνικὰ γράμματα εἶναι πολὺ μεγάλη.

Ἀσχολήθηκε μὲ θέματα ἀπ' ὅλες τίς πτυχὲς τῆς Ἑλληνικῆς ζωῆς καὶ ἱστορίας. Παρουσίασε ποιητικὰ τὴν ἐνότητα τοῦ Ἑλληνικοῦ βίου. Ἐγραψε γιὰ ποικίλα θέματα. Ὁ στόχος του σὲ ὅλα εἶναι γενικότερα ἐθνικὸς, ἢ ἐευγίανση, ἢ ἀναγέννηση, ἢ δημιουργικότητα, ἢ πρόοδος τῆς νέας Ἑλλάδος. Σ' αὐτὴ του τὴν προσπάθεια παρουσιάζεται ἀγωνιστὴς, ἐπαναστάτης, ριζοσπαστικὸς, προφήτης, παρουσιάζει ἀντιθέσεις, ὑμνεῖ καὶ καταδικάζει, ἐξορκίζει καὶ προτρέπει.

Ἐζησηε σὲ μιὰ ἐποχὴ πολὺ ἐνδιαφέρουσα γιὰ τὸν Ἕλληνισμό. Ἐζησηε τὴ μικρὴ Ἑλλάδα πού ἀσφυκτιοῦσε σὲ στενὰ σύνορα καὶ μὲ ὅλες τίς δυσκολίες ὕστερα ἀπὸ πολύχρονη δουλειά, τὸν ἄτυχο καὶ ταπεινωτικὸ πόλεμο τοῦ 1897, τίς ἐπαναστάσεις τῆς Κρήτης, τὴν ἐπα-

νάσταση του Γουδί, τους νικηφόρους πολέμους και τη δημιουργική πνοή του 1912—13, τους δυο μεγάλους παγκόσμιους πολέμους, τις νίκες και την καταστροφή του Μικρασιατικού Έλληνισμού. Ήταν η εποχή της ανάπτυξης σπουδαίων φιλοσοφικών και άλλων θεωριών στην Ευρώπη, ενώ παράλληλα γινόταν μια επαναστατική πρόοδος στην επιστήμη και την βιομηχανία. Αισθανόταν την ανάγκη η Ελλάδα να ωφεληθεί απ' όλα αυτά και να πάρει μια αξιόλογη θέση μέσα στην Ευρώπη. Μέσα σ' όλη αυτή την περίοδο έπαιζε ένα ρόλο θετικό.

Ο ίδιος ήταν φύση αντίφατική, χαρακτηρίστηκε «πρωτεύικός». Ήταν επαναστάτης και συντηρητικός, έλληνολάτρης και χριστιανός, έρωτευμένος και άσκητικός, πατριώτης και κοσμοπολίτης. Ύμνει την Αθηνά και την Παναγία, την Αθήνα και την Ιερουσαλήμ, τον Παρθενώνα και την Αγία Σοφία. Έγκωμιάζει την πατρίδα και καταδικάζει τον Ξεπεσμό της, σέβεται τους θεούς και αηδιάζει την εκμετάλλευσή τους. Έπομένως για να τον καταλάβουμε σωστά δεν πρέπει να κρίνουμε από μεμονωμένα έργα του, αλλά να τον γνωρίσουμε μέσα από περισσότερα.

Καυτηριάζει τα κακά του Έλληνισμού, της εποχής του και του παρελθόντος και ζητά μια αναγέννηση. Καταδικάζει την στείρα προγονολατρεία, το φανατισμό και την εκμετάλλευση, την έξωτερικότητα στη θρησκεία, την πλαστότητα στις σχέσεις, διαμαρτύρεται για την πατριδοκαπηλεία, την εκμετάλλευση στην πολιτική ζωή, την οικονομική ανισότητα, για την παρακμή και τον Ξεπεσμό γενικά στην Ελλάδα — «σθησμένες όλες οι φωτιές οι πλάστρες μέσ' στη χώρα» — σε μια εποχή που στην Ευρώπη σημειώνεται καθημερινά πρόοδος. Πιστεύει στη δύναμη της επιστήμης και στις δυνατότητες του Έλληνισμού.

Αναζητά μια αναγέννηση, ένα Εανάνιωμα των αξιών τις οποίες καταδικάζει — γι' αυτό παρεξηγήθηκε — γιατί ξέπεσαν. Θέλει μια νέα και με δικό της περιεχόμενο νεοελληνική ζωή — σύνθεση και άφομοίωση με έθνικό χαρακτήρα όλων των μέχρι τότε στοιχείων της ιστορικής πορείας της Ελλάδας. Θέλει το έθνος να βαδίζει πάντα μπροστά, ενώ το παρελθόν θα έμπνέει και θα βοηθά.

Άσχολείται όμως και με θέματα λυρικά και με προβλήματα μεγαλύτερα του ανθρώπου. Τον άπασχολούν ακόμα παιδικές δικές του άναμνήσεις. Στρέφεται και σε παγκόσμια προβλήματα μέσα από το έθνικό εκτείνεται στο κοσμοπολίτικο. Τραγουδά νοσταλγικά και τη φύση που δεν την έζησε άληθινά.

Με το έργο του επηρέασε πολύ την εποχή του άλλά και μετά. Πιστεύει σε μια δική του μεσσιανική άποστολή — άποστολή του ποιη-

της, των μεγάλων άνδρων — σε κάποια νέα πεπρωμένα του Έλληνισμού και στην ύποχρέωση του έθνους να παρακολουθή τις άλλαγές της εποχής.

Έργα του όλόκληρα ή άποσπάσματα μεταφράστηκαν σε πολλές γλώσσες, Άγγλικά, Γαλλικά, Γερμανικά, Σουηδικά, Ίσπανικά. Για τη ζωή και το έργο του γράφτηκαν πολλά από Έλληνες κι' από Ξένους και όσο Ζούσε και μετά το θάνατό του. Πολύ σημαντικό είναι το βιβλιογραφικό έργο του Γ. Κατσιμπαλη, που εξέδωσε και τα άπαντα του ποιητή.

Τά κυριώτερα έργα του:

Τραγούδια της πατρίδος μου (1886)

Ύμνος εις την Αθηνάν (1889)

Τά μάτια της ψυχής μου (1892)

Ίαμβοι και Άνάπαιστοι (1897)

Ό τάφος (1898)

Θάνατος του παλληκαριού (1901, διήγημα)

Τρισεύγενη (1903, θεατρικό έργο)

Ό άσάλευτη ζωή (1904)

Ό Δωδεκάλογος του Γύφτου (1907)

Ό φλογέρα του βασιλιά (1910)

Ό πολιτεία και μοναξιά (1912)

Τά πρώτα κριτικά (1913, μελέτες και άρθρα)

Τά δεκατετράστιχα (1919)

Πεζοί δρόμοι (1928, Α και Β τ. έντυπώσεις, άρθρα, έπιστολές κ.τ.λ., τ. Γ' 1934)

Ό κύκλος των τετραστίχων (1929)

Τά χρόνια μου και τά χαρτιά μου. Ό ποιητική μου, (τ. Α 1943, τ. Β' 1946).

Μελέτες για τους ποιητές: Ό. Τυπάλδο, Γ. Βιζυηνό, Κ. Κρυστάλλη, Ά. Βαλαωρίτη, Δ. Σολωμό. Μετάφρασε μερικά Ξένα έργα.

** ** *

Ό επιλογή από ένα τόσο πλούσιο και ποικίλο έργο είναι δύσκολη. Δέν μπορώ να πώ ότι έγινε άυστηρά άξιολογική επιλογή. Τά κριτήρια ήταν μάλλον ύποκειμενικά και σύμφωνα με τους σκοπούς για τους οποίους έγινε ή άνθολόγηση.

Πρώτα-πρώτα δέν περιλήφθηκαν πεζά, άλλα μόνο ποιήματα. Ἡ συλλογή ἔγινε βασικά γιά τούς νέους, μαθητές και σπουδαστές και άλλους πού ἐνδιαφέρονται γιά μιὰ πρώτη προσέγγιση τοῦ ἔργου τοῦ ποιητῆ. Προτιμήθηκαν ποιήματα ἀπό όλες τίς συλλογές του. Ἀποφεύχθηκαν τὰ πολύ ἐκτενῆ ποιήματα ἢ χρησιμοποιήθηκαν μόνο ἀντιπροσωπευτικά ἀποσπάσματα. Πολλά ἀπό τὰ ποιήματα πού θά βρῆτε ἐδῶ, ἴσως θά τὰ βρῆτε σέ νεοελληνικά ἀναγνώσματα και συλλογές, δεῖγμα ὅτι ταιριάζουν γιά τὸ σκοπὸ πού ἔγινε ἡ ἔκδοσις. Ἔλαβα πολὺ ὑπόψη τὸ περιεχόμενο τῶν ποιημάτων π.χ. ἀγωνιστικά, γιά τὸ σπίτι, γιά τὸν ἄνθρωπο, γιά τὴν πρόοδο. Ἀποφεύχθηκαν ποιήματα μὲ περιεχόμενο ἔντονα πολεμικὸ ἢ τέτοια πού θά μπορούσε σήμερα νά χαρακτηριτοῦν σωβινιστικά, πολὺ ἐρωτικά, κ.τ.δ.

Ἐλπίζω ἡ συλλογή αὐτὴ μὲ τὰ κριτήρια πού ἔγινε και μὲ τὴν ἔκτασι πού μπορούσε νά πάρει, νά φανεῖ χρήσιμη σέ ὅσους τὴ χρησιμοποιήσουν και νά κινήσει τὸ ἐνδιαφέρον γιά μιὰ στενότερη γνωριμία μὲ τὸ μεγάλο μας ποιητῆ.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΡΟΔΡΟΜΟΥ

ΤΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ ΤΗΣ ΠΑΤΡΙΔΟΣ ΜΟΥ

ΤΑ ΔΩΡΑ ΤΗΣ ΠΡΩΤΟΧΡΟΝΙΑΣ

— Πατρίδα μου, τί θές νά σοῦ χάρισω
Γιά τὸν καλὸ τὸ χρόνο πού θά ῥθῆ;

— Παιδί μου, τὸ κορμὶ τὸ λιονταρίσσο
Και τὸ παλληκαρίσσο τὸ σπαθί,

Και τὴ νεραϊδογέννητη τὴ χώρα
Μαζῆ μὲ τὸ δικέφαλον αἰτό.
Δὲ ἔθελω ἴγὼ καινούργια ἢ ξένα δῶρα,
Παλῆὰ δικὰ μου πλούτη σοῦ ζητῶ.

— Μητέρα, τὰ δικὰ σου τὰ στολίδια
Τὰ χαίροντ' ἄλλοι μέσ' τὴν οἰκουμένη,
Και Λάμιες τὰ φυλᾶν, τὰ ζώνουν φεῖδια
Και χάνοντ' ἐκεῖ μέσ' ἀντρειωμένοι...

— Παιδί μου, δταν τὴ δόλια σου μητέρα,
Μὲ τοῦ παιδιοῦ τὸν πόνον ἀγαπᾶς,
Μὲ τὴν ἀγάπη μόνο μιὰν ἡμέρα
Τὴν παλαιὰ της δόξα θά τῆς πᾶς!

31 Δεκεμβρίου 1883.

ΟΙ ΣΤΙΧΟΙ 'Σ ΤΗΝ ΠΑΤΡΙΔΑ ΜΟΥ

Οί στίχοι 'ς τὴν πατρίδα μου εἶνε καθάριο μέλι,
'Απ' τῆς καρδιάς βυζαίνονται τὸ ἄνθος μυστικά,
Μέσα 'ς τὸ νοῦ φυλάγονται, 'σὰ' μέσα σὲ κυφέλη,
Κ' εἶνε στολίδια τῆς χαρᾶς, τῆς λύπης γιαιτρικά.
Οί στίχοι 'ς τὴν πατρίδα μου εἶνε καθάριο μέλι.

Ὅταν γλεντοῦμ' ἀκούραστα τοῦ γάμου τις ἡμέρες
Κ' ἡ νύφη σέρνη τὸ χορὸ ἔμπροστά καμαρωτή,
Μὲ στίχους τὴν παινεύουνε παρθένες συμπεθέρες
Καὶ ζωντανεὺ' ἡ ὄρεξι καὶ ὁ χορὸς κρατεῖ
Ὅσφ γλεντοῦμ' ἀκούραστα τοῦ γάμου τις ἡμέρες.

Οί στίχοι, δταν οἱ πληγῆς τοῦ χάρου μᾶς λαβώνουν,
Σὲ μυρολόγι' ἀκούονται κατάμαυρα, βαρειά,
Μαζῆ ξεσχίζουσι τὴν καρδιά καὶ τήνε βαλσαμώνουν
Καὶ φέρνουν μὲ τὰ δάκρυα καὶ τὴν παρηγοριά
Οί στίχοι, δταν οἱ πληγῆς τοῦ χάρου μᾶς λαβώνουν.

Κάθ' αἶ Βασίλη καὶ Χριστοῦ, κάθε Λαμπρὴ καὶ Φῶτα,
Ἡμέρες γιὰ τὰ σπήτια μας εὐχῶν καὶ παιγνιδιῶν,
Χελιδονάκια τῆς χαρᾶς μᾶς φτάνουν πρῶτα πρῶτα
Καὶ κελαιδοῦν οἱ στίχοι μας 'ς τὰ χεῖλη τῶν παιδιῶν
Κάθ' αἶ Βασίλη καὶ Χριστοῦ, κάθε Λαμπρὴ καὶ Φῶτα.

Τοῦ ριζικάρη τ' αἶ Γιαννιοῦ γιορτὴ ἴσάν ξημερώση
Κάθουντ' οἱ νιῆς δλόγυρα 'ς τὰ μίλη το νερὸ
Καὶ καθεμιᾶς τὴ μοῖρα τῆς θάρθη νὰ φανερώση
Στιχάκι πότε δλόγλυκο καὶ πότε ἀγκαθερό,
Τοῦ ριζικάρη τ' αἶ Γιαννιοῦ γιορτὴ ἴσάν ξημερώση.

Ὅταν ἡ κόρ' εἶνε σκυφτὴ 'ς τὸν ἀργαλειὸ ἔμπροστά,
Καὶ ἡ σαῖτα ἔξαφνα 'ς τὰ χέρια τῆς βαραῖνη,
Οἱ στίχοι ἀπὸ τὰ χεῖλη τῆς πετοῦν τραγουδιστὰ
Καὶ λησμονιέτ' ὁ πόνος τῆς κ' ἡ κόρη ξαποσταίνει
Ὅταν δουλεύη δλόσκυφτη 'ς τὸν ἀργαλειὸ ἔμπροστά.

— Σᾶς ἀγαπῶ κ' ἔχω ἀπὸ σᾶς μιὰ δόξα νὰ ζητήσω,
'Ὡ στίχοι, ποῦ ἀηδονόλαλοι φωλιάζετ' ἐδῶ πέρα'
'Ἐλάτε νὰ μὲ μάθετε νὰ σᾶς βαστῶ τὸ ἴσο
'Ἐπάνω 'ς τὰ δροσόχορτα μὲ μιὰ καλὴ φλογέρα!
Σᾶς ἀγαπῶ κ' ἔχω ἀπὸ σᾶς μιὰ δόξα νὰ ζητήσω!

Μάρτιος 1883.

ΠΡΟΣΕΥΧΗ

Ἄπ' ἀπὸ τὸ κρεβάτι μου βαθεῖα παρηγοριά μου
Καρφώνω τὴν εἰκόνα Σου, καὶ τώρα ἡ κάμαρά μου
Εἶπε καὶ μνημὸς θλιβερό καὶ χαρωπὴ ἐκκλησιά·
Σκοτάδ' ἡ θλίψη μου σκορπᾷ καὶ λάμψιν ἡ θρησκεία.
Τῇ θλίψει διώξε τὴν, κ' ἐδῶ Ἐσὺ μονάχα μένε,
Γλυκέ μου Ἐσταυρωμένε!

Σκόρπα μὲ τὴν ἀθάνατη πνοή σου μακριὰ μου
Τὰ ὄνειρα ποῦ μὲ πλανοῦν καὶ τρώνε τὴν καρδιά μου,
Κι' ἂν ἔρχεται καμμιά φορὰ νὰ μὲ φιλή κανένα,
Ἄς μὴ με φέρῃ σὲ παληὲς χαρές, σὲ περασμένα.
Μὲ ὕπνον ἤσυχον σφιγχτὰ τὰ δυὸ μου μάτια δένε,
Γλυκέ μου Ἐσταυρωμένε!

Κάμε με πάλι ν' ἀγαπῶ τὸν κάμπο, τ' ἀκρογιάλι,
Τὸν κόσμον, τὸν περίπατον, τῆς πλάσεως τὰ κάλλη,
Δυναμώσε τὸ σῶμα μου, γιάτρεψε τὴν καρδιά μου,
Πάλι τραγούδια πρόσχαρα νὰ ρίχνω ἔς τὰ χαρτιά μου,
Παλληκαρίσια αἰσθήματα τὰ στήθη μου νὰ καίνε,
Γλυκέ μου Ἐσταυρωμένε!

Ἀνάστησε τῆς νιότης μου τὸ ἄνθος ποῦ ἐμαράθη.
Κι' ἂν ἡ Νεραΐδα ἡ κακὴ, ἂν τύχη καὶ τὸ μάθη,
Κ' ἔρθῃ μ' ὀλόθερμον φίλον νὰ τὸ μαράνη πάλι,
Σβύσε, Θεέ μου, μάρανε τὰ δολερά της κάλλη,
Ἦ... δὸς της σπλάγγν' ἀνθρώπινα ποῦ νὰ πονοῦν, νὰ κλαῖνε,
Γλυκέ μου Ἐσταυρωμένε!

Αὐγούστος 1879.

ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΑ

A

Τί φῶς καὶ χρῶμα κ' ἐμμορφιά νὰ ἰσκόρπιζε τὰστέρι,
Ὅπου ἔς τὴν κούνια τοῦ Χριστοῦ τοὺς Μάγους ἔχει φέρει!

Ποιὸς ἄγγελος τὸ διάλεξε γιὰ τέτοιο ταχυδρόμο!
Τᾶλλα τὰστέρια θᾶδλεπαν τὸ φωτεινὸ τοῦ δρόμου,
Κι' ἀπὸ τῆ ζήλεια θᾶτρεμαν... Ἄστέρι, σὲ ποιά χώρα
Τοῦ ἀπεράντου σ' οὐρανοῦ νὰ λαμπυρίζῃς τώρα;
Ἢ παντοδύναμη Φθορὰ μὴν ἔσβυσε τὸ φῶς σου;
Ἢ μήπως εἰς' ἀθάνατον κ' ἐσὺ ἴσ' ἂν τὸ Χριστό σου;
Δὲν κατεβαίν' ἡ λάμψη σου κ' ἐδῶ ἔς τὰ χρώματά μας;
Γιὰ ὅλα τὰστρ' ἀλλοίμονο! δὲν εἶνε ἡ ματιά μας...
Καὶ μόνον ὅταν τὰ λαμπρὰ Χριστοῦγεννά μας θᾶμπουν,
Θααρῶ πῶς οἱ ἀκτίνες σου μέσ' ἔς τὴν ψυχὴ μου λάμπουν.

Τί φῶς καὶ χρῶμα κ' ἐμμορφιά νὰ ἰσκόρπιζε τὰστέρι,
Ὅπου ἔς τὴν κούνια τοῦ Θεοῦ τοὺς Μάγους ἔχει φέρει!

B

Ἄχ, ἄχ, Χριστουγιεννιάτικο τῆς φαμελιάς τραπέζι
Ποῦ ταῖρι ταῖρ' ἡ ὄρεξι μὲ τὴν ἀγάπη παίζει!
Τὰ ποτηράκια ἤχουν γλυκά, λαμποκοποῦν τὰ πιάτα,
Γύρω παιδρὰ γεράματα καὶ προκομμένα νιάτα!
Κοῦρκος ἔς τὴ μέση ὀλόζεστος μοσχοβολᾷ, ροδίζει,
Καὶ τρέχει ὀλοῦθε τὸ κρασί καὶ κελαδεῖ κι' ἀφρίζει.
Καὶ νὰ θωρῆς ἀγνάντια σου δυὸ ἀδελφές, κοπέλες
Μὲ κουβεντούλες ἄσωστες γλυκειὲς γλυκειές, δυὸ τρέλλες,
Ἢ νὰ σοῦ λέῃ ἀγνάντια σου γιὰ τὸ ξανθὸ παιδί σου

Τρέχει... μοναχὸς ὁ Κρητικὸς, πᾶρας ἀγνάντια
Σίλινθ βουτσῆλις ἀπ' αὐτὴν ἀνὴν κόρες σου ἱρακίτες
χύνεται μὲσ' ἐπὶ λαγαυιά, σκορπίζονται στὸν κάμπο,

Δυὸ χρόνων γυναικούλα σου, ὁ ἔρωσ τῆς ζωῆς σου.
Καὶ νὰ σ' ἀρχίζῃ ἀκούραστη ὁ πάππος φλυαρία,
Τῶν Χριστουγέννων μιὰ γνωστὴ πανάρχαια ἱστορία...

Ἄχ, ἄχ, Χριστουγεννιάτικο τῆς φαμελιάς τραπέζι
Ποῦ ταῖρι ταῖρ' ἢ ὄρεξι μὲ τὴν ἀγάπη παίζει!

Γ

Νᾶμουν τοῦ σταύλου ἐν ἄχυρο, ἓνα φτωχὸ κομμάτι,
Τὴν ὥρα π' ἀνοιξ' ὁ Χριστὸς ἔς τὸν ἥλιο του τὸ μάτι!
Νὰ ἰδῶ τὴν πρώτη του ματιὰ καὶ τὸ χαμόγελό του,
Τὸ στέμμα τῶν ἀκτίων του γύρω ἔς τὸ μέτωπό του,
Νὰ λάμψω ἀπὸ τὴ λάμψι του κ' ἐγὼ ἴσ' ἀ' διαμαντάκι,
Κι' ἀπὸ τὴ θεία του πνοὴ νὰ γίνω λουλουδάκι,
Νὰ μοσχοβοληθῶ κ' ἐγὼ ἀπὸ τὴν εὐωδία
Ποῦ ἀναφε' ἔς τὰ πόδια του τῶν Μάγων ἢ λατρεία,
Νὰ ἰδῶ τὴν Ἄειπάρθενο, νὰ ἰδῶ τὸ πρόσωπό της
Πῶς ἐκοκκίνισε, καθὼς πρωτόειδε τὸ μικρὸ της,
Ὅταν λευκό, πανεύοσμο τὸ προσωπάκι ἐκείνο,
Τῆς θύμισ' ἔτσι ἄθελα τοῦ Γαβριὴλ τὸν κρίνο...

Νᾶμουν τοῦ σταύλου ἐν ἄχυρο, ἓνα φτωχὸ κομμάτι,
Τὴν ὥρα π' ἀνοιξ' ὁ Χριστὸς ἔς τὸν ἥλιο του τὸ μάτι!

Ο ΥΜΝΟΣ ΤΗΣ ΑΘΗΝΑΣ

ΣΤ'.

Ἀθήνα! χρυσοστέφανη καὶ τιμημένη χώρα!
οἱ μεγάλοι θεοὶ ἐπάνω σου ἀγρυπνοῦνε
καὶ φεύγουν ἀπ' τὸν Ὀλυμπο γιὰ νὰ ξεκουραστοῦνε
στὴ γῆ σου τὴ βραχόσπαρτη. Γιατὶ ἐδῶ πέρα βρίσκουν
πῶς πῖο πολὺ μὲ τοὺς θεοὺς ὁ ἄνθρωπος ταιριάζει,
γιατὶ ἐδῶ πέρα ἡ προσευχὴ πῖο γκαρδιακὴ ἀνεδαίνει,
ἀκούγεται γλυκύτερη τῶν ποιητῶν ἢ λύρα,
καὶ τὸ καθάριο τὸ νερὸ καὶ τὸ ξανθὸ τὸ μέλι
καὶ τὸ χιλιάκριδο πιστὸ πού διώχνει τίς φροντίδες
προσφέρονται μ' ἀγνότερη ψυχὴ στοὺς ἀθανάτους,
καὶ τίς εἰκόνες τῶν θεῶν σχαλίζουν οἱ τεχνίτες
πλέον πιστὰ κι ἀληθινὰ στὸ μάρμαρον ἐπάνω
πού τὴν κρατάει ἀνάλλαγη τὴ φωτερὴ του ἀσπράδα.
Ἐδῶ βροντᾷ κι ἀστράφτει ὁ Δίας καὶ τοὺς κακοὺς παιδεύει,
τάγαπημέν' ἀντρόγυνα καλοτυχίζεις, Ἥρα,
κι ὁ μεγαλότοξος θεός, ὁ Ἀπόλλωνας, ὁ Ἥλιος.
ἐδῶ τίς ἔμορφες πλανᾷ μέσ' στίς σπηλιὰς καὶ πλάθει
ἀπὸ θνητὲς βασιλίσσες ἰσόθεους βασιλιάδες.
Ἐδῶ κι ὁ Ἔρωτας φτερὰ διπλώνει καὶ φωλιάζει,
καὶ δὲν πεθαίνει ὁ μέγας Πᾶν, καὶ πλούσια τὰ σκορπᾶνε
τὰ στάχια της ἡ Δήμητρα, τὰ ρόδα ἡ Ἀφροδίτη.
Κι ὁ γλυκομίλητος Ἑρμῆς ἄγρυπνος παραστέκει
κι ἄξιο τὸ κάνει τὸ κορμὶ στὸ πάλεμα, στὸ δρόμο,
καὶ φτάνουν οἱ Ὁρεσ πῖο γοργές καὶ οἱ Χάριτες πῖο νέες,
καὶ μέσα στὸ δροσόβολο καὶ καθαρὸν ἀέρα
στήνουν ἀσύγκριτους χοροὺς τοῦ Παρνασσοῦ οἱ παρθένες.
Τρέχει, μουγκρίζει ὁ Κηφισσός, ταῦρος ἀγριεμένος
Χίλιες βρυσσοῦλες ἀπ' αὐτὸν σὰν κόρες του δροσάτες
χύνονται μέσ' στὴ λαγκαδιά, σκορπίζονται στὸν κάμπο,

χιλία λουλούδια από τῆς γῆς ξεθάφτοντας τὰ σπλάχνα.
Κ' ἐδῶ γυμνά ἀστεφάνωτα ποτέ δὲν ἀποιμένον
οὔτε οἱ βωμοί, οὔτε τὰ γνὰ κεφάλια τῶν παρθένων.
Ἄνθίζον οἱ τριανταφυλλίες, γελοῦν κ' οἱ ἀνεμῶνες,
καὶ εἶν' οἱ βιολέττες ἄσωστες, περήφανα τὰ κρῖνα,
καὶ ὁ δροσερὸς ὑάκινθος κι ὁ νάρκισσος κρατοῦνε
τὴν πρώτη ἀνθρωπινὴ ζωὴ μέσ' στὰ χλωρὰ τους φύλλα,
σαλεύουσι δροσοστάλαχτα καὶ λὲς πῶς κρυφοκλαῖνε.
Τῆς νύχτας οἱ φριχτὲς θεές, τοῦ ἐνόχου βασανίστρες,
μὲ τὰ φειδίσια τους μαλλιά, τὰ χάλκινα τὰ πόδια,
ἐδῶ ἔχουν δάση ἀπάτητα καὶ μυριοκαρπισιμένα
πού δὲν τὰ δέρνει κι ὁ βοριάς κι ὁ ἥλιος δὲν τὰ καίει,
πού βῆμ' ἀνθρωπινὸ ποτέ δὲν τᾶχει σημαδέψει,
καὶ πού λαλίτσα ἀνθρωπινὴ ποτέ τῆς δὲ γροικήθη,
καὶ μόνο ἄθῶα, φιλέρημα πικρολαλοῦν τᾶηδόνια.

Ἐδῶ τὰ πάντα εὐγενικὰ θεϊκὰ πλασμένα πάντα!
Πέρα γυαλιζ' ἢ θάλασσα κ' εἶν' ἀπλωτὴ σὰν κάμπος,
Κ' ἐδῶ εἶν' ἢ γῆ καμαρωτὴ σὰν κυματοῦσα θάλασσα.
Ἐδῶ κανεὶς ἴσκιος βαρὺς δὲν κάθεται στὰ μάτια,
ἐδῶ ψηλῶματ' ἄφταστα, περίσσιες πρασινάδες
δὲν κρύβουν σὲ καμιὰ μεριά τῆ γῆ, δὲν τῆ χαλοῦνε,
ἀπλά, σεμνά, προσεχτικὰ γραφτὴ μὲ τὸ κοντύλι.
Κι δλόβαθος ὁ οὐρανὸς καὶ πλουμιστὸς τὰ βράδια
πάντα τὰ μάτια εἶναι μπροστὰ πού τὸν ἀναζητᾶνε
πάντα. Ἐμορφάδ' ἀρχοντικὴ καὶ μυστικὰ χυμῆνη
πού δὲ θαμπώνεις τῆ ματιά, πού τὴν ψυχὴ φτερώνεις!
Ἡ Ἄρμονία, νά, τῆς Χρυσῆς Παφίας ἢ θυγατέρα!
Ἡ Ἄρμονία ξανθὴ ξανθὴ γεννήθηκ' ἐδῶ πέρα!

Η'.

«Χαρὰ σ' ἐσὲ χώρα λευκὴ καὶ χώρα εὐτυχημένη!
Καμιὰ μεριά σ' ὄλη τῆ γῆ, καμιὰ στὴν οἰκουμένη
δὲν ἦρε τέτοιο φυλαχτὸ σὰν τὸ δικό μου μάτι.
Ἄπ' ἄλλες χώρες πέρασα γοργὰ γοργὰ τρεχάτη,
καὶ μ' εἶδαν τῆς Ἑλλάδας μου τὰ γαπημένα μέρη
σὰν ἄνεμο καὶ σὰν αἶτὸ καὶ σύγνεφο κι ἀστέρι.
Ὅμως σ' ἐσὲ τὸ θρόνο μου αἰώνια θεμελιῶνω,
καὶ ρίζωσε ἢ ἀγάπη μου στὰ χώματά σου μόνο,
σὰν τὸ βαρὺ Λυκαθητὸ πού ξαφνικὰ μιὰ μέρα
κύλισε ἀπὸ τὰ χέρια μου καὶ ρίζωσ' ἐδῶ πέρα.

Μέσ' στὴ χαρούμενη ζωὴ πού σὲ περικυκλώνει,
μέσα σ' αὐτὴν παντοτεινὴ τῆ δυνάμη μου κρύβω,
καθὼς μιὰ μέρα στίς μυρτιές θὰ κρύψουν τὰ σπαθιά τους
δυὸ παλληκάρια ἀθάνατα γιὰ νὰ σὲ λευτερώσουν.
Στοῦ λουλουδένιου σου Ἰμηττοῦ τὰ δροσισιμένα πλάγια
τὸ ἄγνὸ τὸ μέλι οἱ μέλισσες ἀκούραστα δουλεύουν,
ὅσο πού νᾶρθη μιὰ στιγμὴ τὸ δρόμο νὰ τίς δεῖξω
νὰ πᾶν νὰ τὰπιθώσουνε στοῦ Πλάτωνα τὰ χεῖλη.
Πρὸς τῆς Πεντέλης τὴν κορφὴ τὰ μάτια τους γυρνώντας
τῆς Τέχνης τὸ μυστήριον θὰ παίρνουν οἱ τεχνίτες.
Στὰ μάρμαρά της κρύβεται τῆς ἐμορφιάς ὁ κόσμος!
Θὰ νᾶβγη ἀπὸ τὰ βάθη της μιὰ μέρα ὁ Παρθενώνας
καθὼς ἀπὸ τῆ σκοτεινιά τὴν ἄπλαστη τοῦ Χάους,
θεὸς γίγας βγῆκεν ὁ Ἐρωτας μὲ δλόχρυσες φτεροῦγες.

Δικός σου εἶν' ὁ πολύκαρπος τῆς Ἐλευσίνας κάμπος,
κι ὁ Πάρνης μὲ τὰ ἔλατα καὶ τᾶγρια τὰ θηρία,
καὶ ἢ ἄκρ' ἢ ἀφροστεφάνωτη τοῦ γαλανοῦ Φαλήρου.

Δικός σου εἶν' ὁ λευκόφτερος κι ὁ γαλανὸς ἀέρας
ποῦ σοῦ φυλάγει ἀμάραντη καὶ δροσερὴ τὴ νιότη.
κ' ἴσα σ' ἐμέ γοργὰ τὸ νοῦ τοῦ καθενὸς ὑψώνει.
Δικὴ σου εἶναι κ' ἡ θάλασσα ποῦ θὰ τὴν ἀλακχώνουν
μὰ μέρα τὰ καρᾶδια σου τὰ κοσμοζακουσμένα
καὶ θὰ σκορποῦν σ' ἄλλες μεριές καὶ χῶρες τῶνομά σου
καὶ τρόμος θὰ εἶναι στοὺς ἐχθροὺς καὶ ζήλεια στὶς Νεραΐδες!
Κ' εἶναι δικὴ σου ἐτούτ' ἡ γῆ ποῦ τὰ γεννάει περίσσια
σῦκα χλωρά, στάχια ξανθὰ καὶ κόκκινα σταφύλια.
Ἔρω μεριές ποῦ ἐκεῖ οἱ καρποὶ χλωρότεροι φυτρώνουν,
μὰ ἐσ' εἶσαι ἡ πλουσιώτερη, γιατί καμιά δὲν ἔχει
σὰν τοὺς δικούς σου τοὺς καρπούς· καρποὶ σου οἱ Ἴ�θηναῖοι!
Σᾶς δίνει ἡ Δήμητρα γλυκεῖα τοῦ κάμπου τὴν ἀγάπη,
κ' ἐγὼ σᾶς δίνω τὴ βαθειὰν ἀγάπη τῆς πατρίδας·
ἄσδυστη, ἀγνή, πρωτάκουστη ἀγάπη τῆς πατρίδας·
ἄνθος τοῦ δέντρου τοῦ ἱεροῦ ποῦ ἐδῶ φυτρώνει πρῶτα!
Γι' αὐτὴ μὴ μέρα κι ὁ Θησέας, λεβέντης βασιλιάς σας,
θ' ἀφήσῃ κάθε ἀνάπαψη καὶ κάθε μεγαλεῖο,
καὶ θὰ διαλέξῃ δρόμο του τὸ δρόμο ποῦ ἴσα φέρνει:
πέρα στάχόρταγο θεριὸ τῆς μακρυσμένης Κρήτης.
Γι' αὐτὴν ὁ Κόδρος τὴν πλατεῖα βασιλικὴ χλαιμύδα
θὰ τήνε κάμῃ σάβανο νὰ πέσῃ νὰ πεθάνῃ.
Γι' αὐτὴν οἱ Ἀριστογείτονες ἀντρεϊεύονται καὶ παίρνουν
ἐνδὸς τυράννου τὴ ζωὴ καὶ δίνουν τὴ δικὴ τους.
Γι' αὐτὴ γεννάει σὰν κεραυνοὺς τοὺς στίχους του κι ὁ Αἰσχύλος,
γι' αὐτὴν πεθαίνει γαληνὰ στὴ φυλακὴ ὁ Σωκράτης,
κι ἀπάνου κι ὡς τὸν Ὀλυμπο φτερώνεται ὁ Φειδίας
καὶ ξαγναντεύει τοὺς θεοὺς καὶ μὲ τὸ σκαλιστήρι
τοὺς ξαναπλάθει ξάστερους καὶ χρυσελεφαντένιους·
γι' αὐτὴ θὰ κάμουν θαύματα καὶ νιοὶ καὶ γέροι ἀκόμα.
Γι' αὐτὴν οἱ νιοὶ θὰ ὀρκίζονται παλληκαρίσιον ἔρκο,
κοντάρια, ἀσπίδες καὶ σπαθιά ὀρμητικὰ κινώντας:
Θὰ τὰ κρατῶ τὰ ὄπλ' αὐτὰ καὶ δὲ θὰ τὰ ντροπιάσω
καὶ μόνος καὶ μὲ συντροφιά κ' ἐδῶ κι ὄπου κι ἄ λάχῳ,
θὰ πολεμήσω ἀκούραστα κι ἀφρόνιστα θὰ πέσω

καὶ τὴν πατρίδα μὴ φορά μεγάλη θὰ τὴν κάμω,
καὶ τοὺς δικαίους θ' ἀγαπῶ καὶ θὰ τιμῶ τοὺς νόμους,
θὰ κατατρέχω τὸν κακὸ, θὰ σφάζω τὸν προδότη,
κι ἀνίσως ψέματα μιλῶ, κολάστε με, θεοὶ μου!
Κι ὅταν μὲ μάτι δολερὸ σὲ ξαγναντέψῃ ὁ Φτόνος
κ' ἡ ἀκοίμητη Διχόνοια τὰ δόντια της σοῦ τρίξῃ,
καὶ σὰ βρεθοῦνε στόματα κακὰ γιὰ σὲ νὰ εἰποῦνε
καὶ στοχασμοὶ ποῦ νάψηφοῦν τὴ φωτερὴ σου χάρη,
χαρὰ σ' ἐσέ, χώρα λευκὴ καὶ χώρα δοξασμένη,
κ' ἦρθεν ἡ ὄρα ἡ φοβερὴ νάστράψῃς, νὰ βροντήσῃς,
καὶ νὰ θαμπώσῃς κάθε νοῦ, νὰ κλείσῃς κάθε στόμα,
καὶ τοὺς ἐπίβουλους θεοὺς νὰ διώξῃς ντροπιασμένους·
Θανάψω τρέλα περισσὴ στὰ Περσικὰ κεφάλια,
θὰ φέρω ἀσκέρια ἀμέτρητα κι ἀπ' τῆς Ἀσίας τὰ βάθη,
μὲ τὰ καρᾶδια τῶν ἐχθρῶν θὰ κρύψω τοὺς γιαλοὺς σου,
καὶ τότε τὸ κοντάρι μου τρομαχτικὰ κινώντας
καὶ τότε τὴν ἀστραφτερὴν ἀπλώνοντας ἀσπίδα,
θὰ πολεμήσω ἀδερφικὰ στὸ πλάι μὲ τὰ παιδιὰ σου.
Καὶ θὰ περάσουν οἱ γενιές καὶ θὰ διαβοῦν οἱ αἰῶνες,
καὶ στὰ βαθιά σου τὰ νερὰ καὶ στὰ ψηλὰ βουνὰ σου
θὰντιλαλιέται ἡ νίκη σου, καὶ θὰ γροικιέται ἀκόμα
ὁ ἀπελπισμένος ὁ δαρμὸς, τὸ σκούξιμο τοῦ Ξέρξη,
γιὰ νὰ τὸ ἀκοῦν οἱ τύραννοι, νὰ τρεμοκοκκαλιάζουν!»

Εἶπες· καὶ ξάφνου σῶπασες, μὰ πέρα ὡς πέρα ἀκόμα
καὶ στὰ βουνὰ καὶ στὶς καρδιές ἀντιλαλοῦν ἀκόμα
τὰ λόγια σου προφητικά, μυστήριον ὀλογοιόματα.
Ποτὲ τὰνθρώπινα ταυτιά δὲν εἶχανε γροικῆσει
τέτοια βροντὴ ποῦ μέσα της τέτοια νὰ κλεῖ ἀρμονία,
καὶ σάλπισμα ποῦ νὰ μιλή καὶ νὰ ξεφανερῶν
σὲ βάθη ἀγέννητου καιροῦ ἕναν καινούριον κόσμον.

Η ΞΕΝΗΤΕΜΕΝΗ

.....

Ἄλλὰ κι ἂν χάθ᾽ ἡ πίστη σου καὶ ἂν πᾶνε κ' οἱ γαοὶ σου,
 κάμε, θεά, τὸ θᾶμα σου, καὶ πλάσε τὶς καρδιές μας
 ἄγνες, διπλοθεμελιώτες, ἄφταρτες ἐκκλησιές σου.
 Γύρισε πάλι, γύρισε στὰ μέρη πού ἐγεννήθης,
 ἄστρο τῆς νιότης, πρόβαλε, ξανάνιωσέ μας πάλι.
 Ἐσὺ πού μέσ' στὰ σωθικὰ πόθους, φωτιές ἀνάφτεις,
 ἄναψε μέσ' στὰ σπλάχνα μας φλόγες, βαθειές ἀγάπες,
 καὶ σπεῖρε μας τὴ δύναμη γιὰ τὰ μεγάλα τὰ ἔργα!
 Κι ὅπως οἱ Καίσαρες, προτοῦ νὰ πολεμήσουν, εἶχαν
 σημάδι νίκης κ' ἔκραζαν τὸ ἱερὸ ὄνομά σου,
 κάμε νὰ ξανανθίσουμε καὶ νὰ φανοῦμε πάλι
 ἀνίκητοι μὲ τῶνομα στὰ χεῖλῃ τὸ δικό σου.
 Ἐσὺ πού διώχνεις τὸ βοριά καὶ σβείς τὰστροπελέκι
 καὶ τὴ γαλήνη γαλανὴ στὰ πέλαγα στυλώνεις,
 διῶξε τὶς ἐχθρες ἀπὸ μᾶς, τὰ πρόστυχα τὰ πάθη,
 κράτα τοὺς νιοὺς ἀμόλυντους, τοὺς γέρους τιμημένους,
 κ' ἐσὺ πού στέλνεις μαλακὸ τὸ ἀγέρι στὸ καράδι
 κ' ἴσα τὸ σπρώχνει, ὀλόϊσα, μὲ τὰ πανιά ἀπλωμένα,
 μακριὰ ἀπὸ ξέρες καὶ κακά, στὸ ποθητὸ λιμάνι,
 διῶξε κι ἀπ' τῆς πατρίδας μας τριγύρω τὸ καράδι
 τὰχόρταγα τὰ κύματα, τὴ μαύρη ἀνεμοζάλη,
 κ' ἴσα κι ὀλόϊσα σπρῶξε το μὲ τὰ πανιά ἀπλωμένα
 μακριὰ ἀπὸ ξέρες καὶ κακά, στῆς Δόξας τὸ λιμάνι!

Ἦ μνήματα, ἅγια λείψανα, μακαριστές εἰκόνες,
 ὦ μελιστάλαχτες φωνές, ἄμποτε πάντα, πάντα
 μέσ' στὰ κρυφὰ τοῦ λογιμοῦ, μέσ' στῆς καρδιάς τὰ βᾶθη
 νὰ σᾶς ἀκούω, νὰ σᾶς κρατῶ, καὶ τὰ σοφὰ σας λόγια
 ποτὲ νὰ μὴν τὰ λησιμονῶ. Ναί, δὲν ἀξίζει ὁ κόσμος
 χωρὶς τὴν Ὁμορφιά, χωρὶς τὴ Λεβεντιά καὶ δίχως
 τὴν Ἀρετή· κι ἂν πουθενὰ βρίσκεται τέτοιος κόσμος
 δὲν πρέπει τὶς ἀχτίδες του σ' αὐτὸν νὰ ρίχνῃ ὁ ἥλιος.
 Δεξιλεε, τῶν παλληκαριῶν ἀτίμητη κορώνα,
 Κ' ἐσύ, γυναῖκα, τοῦ σπιτιοῦ διαμάντι, κ' ἐσύ, κόρη,
 ἐσύ, λουλούδι τοῦ Ἀπριλιοῦ στὸ μάρμαρο ἀνθισμένο!
 Ποτέ, ποτέ δὲν παύετε μ' ἀγάπη νὰ μιλήτε
 σ' ἐκείνους πού τὴ νοιώθουνε τὴ μυστικὴ σας γλῶσσα.
 Κι ὅταν ὁ χρυσοστέφανος κι ὅταν ὁ μέγας Ἥλιος
 ὑψώνεται ὀλοφάνερος καὶ λάμπει στὴν Ἀθήνα,
 στὸν ἥλιο ἀστράφτετε κ' ἐσεῖς, σὰ νὰ εἶστε θεοὶ ἀρχαῖοι!

ΤΟ ΧΕΡΙ

Λάμπεις καθάριο μέτωπο, και διώχνεις τᾶγρια σκότη,
μάγουλα δροσοστάλαχτα μοσχοβολάτε νιότη,
στόμα, πού στάζεις κάποτε στο μέλι τὸ φαρμάκι,
λαχταριστὸ χιονόλαιμα, κυματιστὸ κορμάκι,
κ' ἔσεῖς, μαλλιά, πού πιάνετε μὲ τὰ σγουρὰ πλεμμάτια,
κ' ἔσεῖς πού σαΐτεύετε τὰ ἐγκάρδια βάθη, μάτια!

Ὁραῖα εἶστε, κι δλόλαιμπρα, μὰ τὸ δικό μου ἀστέρι,
θεῖες ὁμορφιές, δὲν εἶστε σεις, δὲν εἶστε· εἶν' ἓνα χέρι,
χέρι πού πότε ἢ Προκοπή και πότε ἢ Ἐλεημοσύνη
τῶχουν ἢ μιὰ γιὰ νὰ βοηθήη κ' ἢ ἄλλη γιὰ νὰ δίνη·
χέρι σὰ μάγισσας ραβδί, κάθε πού γγίξη, ἀνθίξει,
και γιὰ νὰ κάνη τὸ καλὸ, ἀκόμα κι ἀσχημίζει!

Ὁ χέρι, τοῦ φτωχοῦ χαρὰ και τοῦ σπιτιοῦ καμάρι,
ἀτίμητο, παρθενικὸ, κρυφὸ μαργαριτάρι,
μὴ φύγη ἀπὸ πάνω μου, μὴ λείψη ἀπὸ μπρὸς μου,
κι δδήγη τὸν ἀνήξερο στὴν ἔρημιὰ τοῦ κόσμου.
Ἄστρο στοὺς Μάγους ἔδειξε τὸ δρόμο τοῦ Μεσσία·
ὦ χέρι, δειξε μου κ' ἐσύ πού κρύβετ' ἢ Εὐτυχία!

Η ΑΛΗΘΕΙΑ

Ἐτεῦ δὲ οὐδὲν οἶδμεν· ἐν βυθῷ γὰρ ἡ ἀληθεῖη
ΔΗΜΟΚΡΙΤΟΣ

Ἄλῆθεια, δίφα τῶν σοφῶν παντοτεινὴ, γιὰ σένα
τὰ πλήθη δὲν ταραζονται και ζοῦνε ξεγνοιασμένα
και λίγοι βγάζουν μιὰ φωνὴ λαχτάρας:—Φανερῶσου,
ἀνέβ' ἀπὸ τὰ Τάρταρα, κατέβ' ἀπὸ τὰστέρια,
Ἄλῆθεια, ιδές! γονατιστοὶ σοῦ ἀπλώνουμε τὰ χέρια
δὲν ἔχουμ' ἄλλο πιὸ βαθὺ καημὸν ἀπ' τὸν καημὸ σου.

Μᾶς φαίνεται πὼς ἄλλοτε σὲ ξεχασμένη χώρα
καθάρια σ' ἀντικρύσαμε, σ' ἐγγίσαμε, και τώρα
γιὰ σὲ γυρνώντας ψάχνουμε στοῦ κόσμου τὸ σκοτάδι
παρόμοια μὲ τὴ Δήμητρα, μὲ τὴ θεϊκὴ μητέρα,
πού μαυροφόρα ἔτρεχ' ἐδῶ κ' ἐκεῖ νύχτα και μέρα
κ' ἐγύρευε τὴν κόρη της κλεμμένη ἀπὸ τὸν Ἄδη.

Και πάντα ἐλπίζουμε σ' ἐσὲ πὼς θὰ μᾶς βγάλη ὁ δρόμος·
καμιὰ φορὰ μᾶς ἔρχεται πὼς εἶσ' ἐμπρὸς μας. Ὅμως
ἔλα τὰ μάτια κι ἀν θωροῦν, ἔλα δὲν βλέπουν ἴσια·
και τόσον εἶσαι ἀχνόπλαστη, τέτοια σὲ κρύβει σκέπη,
πού λές, θαμπώνεται κανεὶς και βλέπει και δὲ βλέπει
στο πρόσωπό σου τᾶγγιχτο τὴν ὁμορφιά περισσια.

Ἐσύ δὲν εἶσαι τᾶγαλμα πού τοῦ τεχνίτη ἢ χάρη
τὸ σκάλισε χεροπιαστὸ σὲ παριανὸ λιθάρι,
κάλλιο εἶσ' ἐσύ τὸ σύγγεφο πού τὸ κοιτάει τὸ μάτι
στοῦ ἡλίου τὸ βασίλεμα χίλιες θωριές ν' ἀλλάζη,
κ' εἶν' ἀπὸ ρόδο, μάλαμα και γιούλι και τοπάζι,
κ' εἶν' ἄγγελος και δράκοντας και δέντρο και παλάτι.

Ὅ,τι κι ἂν εἶσαι, ὁ πόνος σου μᾶς καίει καὶ μᾶς παιδεύει...
Μὴν εἶσαι τᾶστρο τᾶφταστο πού ἀκόμα ταξιδεύει,
πού ἀκόμα δὲν κατέβηκεν ἐδῶ στὴ γῆ τὸ φῶς του;
Ὁ μαῦρος ἄνθρωπος τρελά, χωρὶς νὰ σὲ γνωρίζῃ,
σὲ θέλει, καὶ μὲ τῆς ψυχῆς τὰ μάτια σ' ἀντικρύζει
κι ὅμοια σὲ πλάττει μὲ τὸ νοῦ κι ὅμοια σὲ φέρνει ἐμπρὸς του.

Ὁ Ἀρχιμήδης σὲ ζητᾶ στοὺς κύκλους του, ὁ Σωκράτης
σ' ἀκούει σὲ μιὰ κρυφὴ φωνή, σὲ βρίσκει ὁ Σπαρτιάτης
δταν ὁρμάῃ στὸν πόλεμο καὶ στέκη καὶ πεθαίνῃ·
σὲ βλέπει ὁ γέρος θλιθερὰ στοῦ μνήματος τὰ σκότη
καὶ στὴν ἀφρόντιστη ζωὴ καὶ στὴν ἀγάπη ἢ νιότη,
κι ὁ δίκαιος μέσ' στὴν ἀρετὴ πού ζῆ συχρὰ κρυμμένη.

Ἀλήθεια, δίψα τῶν σοφῶν, ὄνειρευτὴ παρθένα,
πού καὶ ποτὲ οἱ στενόμυαλοι δὲ λαχταροῦν γιὰ σένα,
κι ὄνειρ' ἂν ἔχουν, δὲ θωροῦν ἐσένα στὰ ὄνειρά τους,
γιὰ μένα εἶσαι ἡ Ὁμορφιά! καὶ μόνη αὐτὴ πού νοιώθω
καὶ μόνη αὐτὴ πού κυνηγῶ μ' ἕναν αἰῶνιο πόθο
σὲ στίχους αἰθερόπλαστους, νοῦ καὶ καρδιὰ γεμάτους.

ΙΑΜΒΟΙ ΚΑΙ ΑΝΑΠΑΙΣΤΟΙ

17.

Καβάλλα πάει ὁ Χάροντας
τὸ Διγενὴ στὸν Ἄδη,
κι ἄλλους μαζί... Κλαίει, δέρνεται
τ' ἀνθρώπινο κοπάδι.

Καὶ τοὺς κρατεῖ στοῦ ἀλόγου του
δεμένους τὰ καπούλια,
τῆς λεβεντιᾶς τὸν ἄνεμο,
τῆς ὀμορφιᾶς τὴν πούλια.

Καὶ σὰ νὰ μὴν τὸν πάτησε
τοῦ Χάρου τὸ ποδάρι,
ὁ Ἀκρίτας μόνον ἀτάραχα
κοιτάει τὸν καβαλλάρη!

18.

—Ὁ Ἀκρίτας εἶμαι, Χάροντα,
δὲν περνῶ μὲ τὰ χρόνια.
Μ' ἄγγιξες καὶ δὲ μ' ἔνοιωσες
στὰ μαρμαρένια ἀλώνια;

Εἶμ' ἐγὼ ἡ ἀκατάλυτη
ψυχὴ τῶν Σαλαμίνων.
Στὴν Ἐφτάλοφην ἔφερα
τὸ σπαθὶ τῶν Ἑλλήνων.

Δὲ χάνομαι στὰ Τάρταρα,
μονάχα ξαποσταίνω.
Στὴ ζωὴ ξαναφαίνομαι
καὶ λαοὺς ἀνασταίνω!—

Στοῦ σοφοῦ τὸ παράθυρο
 ποὺ σκύβει νύχτα μέρα
 στῆς μελέτης τ' ἀπόκρυφα,
 ἢ Φύσις ἢ μητέρα

ἔστρωσε μοσχομύριστη
 δροσερεμένη στράτα
 ἀπὸ κρίν' ἀπριλιάτικα
 καὶ ρόδα βελουδάτα.

Τ' ἀταίριαστα καὶ τ' ἄμοιαστα,
 ἀδέρφια εἶναι τὰ δύο·
 τὸ λουλούδι τ' ὀλόχαρο,
 τὸ θλιθερὸ βιβλίο.

Μὲ πελέκι ἀστραπόμορφον
 ἢ ἀλύπητη Ἐπιστήμη
 χτυπάει καὶ σπάει τὸ εἶδωλο
 καὶ τὸ ρίχνει συντρίμμι.

Κ' ὕστερα γίνετ' εἶδωλον
 ἐκείνη μέσ' στήν πλάση
 ξαναγεννώντας ἄθελα
 ὅ,τι ἦρθε νὰ χαλάση.

Κ' ἔτσι ἀλυσίδες γύρω μας
 παντοῦ, σκοτάδια θεῖα.
 Κάθε Αἰτία, μυστήριο·
 κάθε Ἀλήθεια, θρησκεία.

Ἦλιε, ἐσύ, πηγὴ ἀστείρευτη
 κάθε ζωῆς, εἰκόνα
 τοῦ ὠραίου ὑπερτέλεια
 καὶ τοῦ Ἀπειροῦ κορώνα.

Πρὶν ἀρχίσουν τὸ διάδα τους
 τῶν θεῶν οἱ λεγεῶνες,
 πρῶτο θεὸ σὲ ἀγνάντεψαν
 καὶ μοναχὸν οἱ αἰῶνες.

Καὶ πάλι θεὸς ὕστατος
 σὰ νεκρική λαμπάδα
 τοῦ τελευταίου θρησκειύματος
 θὰ φέξης τὴν κρυάδα.

Ἡ γῆ μας γῆ τῶν ἀφθαρτων
 ἀερικῶν καὶ εἰδώλων,
 πασίχαρος καὶ ὑπέρτατος
 θεὸς μας εἶν' ὁ Ἀπόλλων.

Στὰ ἐντάφια λευκὰ σάβανα
 γυρτὸς ὁ Ἐσταυρωμένος
 εἶν' ὀλόμορφος Ἄδωνις
 ροδοπεριχυμένος.

Ἡ ἀρχαία ψυχὴ ζῆ μέσα μας
 ἀθέλητα κρυμμένη·
 ὁ Μέγας Πᾶν δὲν πέθανεν,
 ὅχι· ὁ Πᾶν δὲν πεθαίνει!

Ο ΤΑΦΟΣ

ΤΑΦΟΣ

Ήσυχά και σιγαλά,
διψώντας τὰ φιλιὰ μας,
ἀπὸ τ' ἄγνωστο γλιστρᾶς
μέσα στὴν ἀγκαλιά μας.

Ὡς κ' ἡ βαρυχειμωνιά
μ' αἰφνῆδια καλοσύνη
κ' ἤσυχη και σιγαλή
σὲ δέχτηκε κ' ἐκείνη.

Ήσυχά και σιγαλά
σὲ χαϊδεύει ὁ ἀέρας,
τῆς νυχτὸς ἠλιόφεγγο
κι ὄνειρομα τῆς μέρας.

Ήσυχά και σιγαλά
μᾶς γέμιζες τὸ σπίτι,
γλύκα τοῦ κεκριμπαριοῦ
και χάρη τοῦ μαγνήτη.

Ήσυχά και σιγαλά
ζοῦσε ἀπὸ σὲ τὸ σπίτι,
ὁμορφιά τ' αὐγερινοῦ
και φῶς τοῦ ἀποσπερίτη.

Ήσυχά και σιγαλά,
φεγγάρια, ὦ στόμα, ὦ μάτι,
μιὰν αὐγούλα σθήσατε
στὸ φοινικὸ κρεβάτι.

Ήσυχά και σιγαλά
και μ' ὅλα τὰ φιλιὰ μας,
γύρισες πρὸς τ' ἄγνωστο
μέσ' ἀπ' τὴν ἀγκαλιά μας.

Ήσυχά και σιγαλά,
ὦ λόγε, ὦ στίχε, ὦ ρίμα,
σπείρετε τ' ἀμάραντα
στ' ἀπίστευτο τὸ μνημα!

*

Ἄφκιαστο κι ἀστόλιστο
τοῦ Χάρου δὲ σὲ δίνω.
Στάσου μὲ τ' ἀνθόνερο
τὴν ὄψη σου γὰ πλύνω.

Τὸ στερνὸ τὸ χτένισμα
μὲ τὰ χρυσὰ τὰ χτένια
πάρτε ἀπ' τὴ μανούλα σας,
μαλλάκια μεταξένια,

μήπως και τοῦ Χάροντα,
καθὼς θὰ σὲ κοιτάξῃ,
τοῦ φανῆς ἀχάϊδευτο
και σὲ παραπετάξῃ!

*

Στὸ ταξίδι πού σὲ πάει
ὁ μαῦρος καθαλάρης,
κοίταξε ἀπ' τὸ χέρι του
τίποτε νὰ μὴν πάρῃς.

Κι ἂν διψάσης, μὴν τὸ πιῆς
ἀπὸ τὸν κάτω κόσμο
τὸ νερὸ τῆς ἀρνησιᾶς,
φτωχὸ κοιμιμένο дуόσμο!

Μὴν τὸ πιῆς, κι ὀλότελα
κ' αἰώνια μᾶς ξεχάσης·
βάλε τὰ σημάδια σου
τὸ δρόμο νὰ μὴ χάσης,

κι ὅπως εἶσαι ἀνάλαφρο,
μικρὸ, σὰ χελιδόνι,
κι ἄρματα δὲ σοῦ βροντᾶν
παλληκαριοῦ στὴ ζώνη,

κοίταξε καὶ γέλασε
τῆς νύχτας τὸ σουλτάνο,
γλίστρησε σιγὰ κρυφά
καὶ πέταξ' ἐδῶ πάνω,

καὶ στὸ σπίτι τ' ἄραχνο
γυρνώντας, ὦ ἀκριδέ μας,
γίνε ἀεροφύσημα
καὶ γλυκοφίλησέ μας!

*

Κρύψε, μάνα, τὸ παιδί
πού στὸ πλευρό σου παίζει,
κ' ἔστρωσ' ἡ Χαρόντισσα
πρωτάκουστο τραπέζι.

Κάτου ἐκεῖ στὰ Τάρταρα
τὰ κρουπαγωμένα
πείνας' ἡ Χαρόντισσα
καὶ δίψασεν, ὠϊμένα!

Βάλθηκε μὲ τῶν παιδιῶν
τὴ σάρκα νὰ χορτάσῃ·
σκέλεθρο τὸ πιάτο τῆς
καὶ καύκαλο τὸ τάσι.

Θέλει πλούσια ξέχειλα
τὰ δυὸ νὰ τὰ γιομίση
κι ὄνειρεύεται τρελλὸ
κι ἀτέλειωτο μεθύσι,

καὶ κρασάκι ὀρέγεται
τριανταφυλλένιον αἶμα,
καὶ κορμάκι λαχταρεῖ
σὰν κρῦο νερό, σὰν ψέμα.

Καὶ τ' ἀραχνιασμένα τῆς
γυρεύει τ' ἀνθογυάλια
νὰ στολίσῃ μὲ ξανθὰ
χερουβικά κεφάλια.

ΠΑΤΡΙΔΕΣ

Στὸ μακάριο Ἰσκιο τοῦ Tigran Yergate
πού ἀγάπησε τίς «Πατρίδες» μου.

Ὅπου βογγάει τὸ πολυκάραβο λιμάνι
ἀπ' ἄγριο κύμ' ἀπλώνεται δαρμέν' ἡ χώρα,
καὶ δὲ θυμάται μήτε σὰν ὄνειρου πλάνη
τὰ πρωτινὰ μετάξια τῆς τὰ πλουτοφόρα.

Πολύκαρπα τ' ἀμπέλια τὴν πλουτίζουν τώρα,
τὸ κάστρο τῆς φορεῖ, παλαιϊκὸ στεφάνι,
δίψα τοῦ ξένου, Φράγκου, Τούρκου, ἀπὸ τὴν ὥρα
πού τὸ διπλοθεμέλιωσαν οἱ Βενετσάνοι.

Ἐνα βουνὸ ἀποπάνω τῆς ἀγρυπνοστέκει,
κι ὁ Παρνασσὸς λευκοχαράζει στὸν ἀέρα
βαθιά, κι ὁ ρουμελιώτης ὁ Ζυγὸς παρέκει·

αὐτοῦ πρωτάνοιξα τὰ μάτια μου στὴ μέρα,
κ' ἡ μνήμη μου σὰν ὄνειρο τοῦ ὄνειρου πλέκει
γλυκεῖα μισοσθησμέν' εἰκόνα, μιὰ μητέρα.

Ὅταν τὸ βράδι στὸ καλύδι μου ἡ Σελήνη
τὰ δίχτυα τῆς ἀπλώνη τὰ ὄνειροπλεγμένα,
πιάνει' ἐκεῖνο μέσ' στὰ δίχτυα τῆς κι ἀλλάζει
καὶ στοιχιωμένο δείχνεται σὰν ἕνας πύργος·
καὶ τότε ἀθώρητη ἀπ' τὸν Ἥλιο, τὸν πατέρα
τῆς ροδοκόκκινης Ἰγείας, πού τὰ μάτια
κοντόφωτα κι ἀδιάφορα τ' ἀνοίγει πάντα,
μόνο στοῦ φεγγαριοῦ τὸ φῶς ξεσκεπασμένη,
φεγγαρογέννητη κι αὐτὴ, προβάλλει ξάφνου,
ἀργά, καταμεσῆς τοῦ στοιχιωμένου πύργου
ἡ ξωτικιά ἡ μεγαλοφάνταστη, ἡ Ἀρρώστια·
ἀσπρογαλλιάζει σὰν τὴ θάλασσα τῆς νύχτας
καὶ μὲ τὸ βῆμα προχωρεῖ τῶν κοιμισμένων,
τοῦ θάνατου ἔχει τὴ χλωμάδα, ὄχι τὸ κρῦσ·
τὸ σκέλεθρό τῆς τὸ ἐλεφάντινο τυλίγει
ἕνα κορμὶ σὰν ἀπὸ πύρινον ἀέρα·
σὰ μαυροκόκκινες φαντάζουν παπαροῦνες
τοῦ πέπλου τῆς τοῦ ὀλόσυρτου τ' ἀλλόκοτ' ἄνθη,
κι ἀκόμα πιὸ ἀλλόκοτα σ' αὐτὸν ἀπάνω,
σὰ λάμιες καὶ σὰ δράκοι ἱστορισμένα, θέρμες,
ἀποκαρώματα, πονόκαρδα, βραχνάδες,
καὶ οἱ μπόρες καὶ οἱ σεισμοὶ κ' οἱ χαλασμοὶ τῶν νεύρων.
Τὸ παραμίλημ' ἀπ' τὰ χεῖλη τῆς πετιέται,
ἀταίριαστων ρυθμῶν καὶ πρωτάκουστων γλῶσσα.
Ὅμως μὲ ξένο τίποτε καὶ μὲ δικό τῆς,
μὲ τίποτε δὲ μοιάζουν τὰ βαθιά τῆς μάτια·
ἔχουν τὴν ὄψη τῶν ἀπάτητων ἀδύσσων,
καὶ φαίνονται πῶς δὲ σαλεύουν, πῶς δὲ βλέπουν.
Μὰ νὰ μπορούσε σκύδοντας κανεὶς μὲ δίψα
τὰ μάτια του στὰ μάτια τῆς νὰ καθρεφτίσῃ,
θὰ ξάνοιγ' ἐκεῖ μέσα βυθισμένους κόσμους,
σὰ βουλιασμένες αἰώνων ὄλων πολιτεῖες
στῶν νεραϊδοσπαρμένων ὠκεανῶν τὰ σπλάχνα.

Γύρισα στὰ ξανθὰ παιδιάτικα λημέρια,
 γύρισα στὸ λευκὸ τῆς νιότης μονοπάτι,
 γύρισα γιὰ νὰ ἰδῶ τὸ θαυμαστὸ παλάτι,
 γιὰ μὲ χτισμένο ἀπ' τῶν Ἐρώτων τ' ἅγια χέρια.
 Τὸ μονοπάτι τῶπνιξαν οἱ ἀρκουδοδάτοι,
 καὶ τὰ λημέρια τᾶκαψαν τὰ μεσημέρια,
 κ' ἕνας σεισμὸς τῶρριξε κάτω τὸ παλάτι;
 καὶ μέσ' στὰ ἐρείπια τώρα καὶ στ' ἀποκατῆδια
 ἀπομένω παράλυτος· σαῦρες καὶ φίδια
 μαζί μου ἀδερφοζοῦν οἱ λύπες καὶ τὰ μίση·
 καὶ τὸ παλάτι ἕνας σεισμὸς τῶχει γκρεμίσει.

Ἦ ἀγόρι τοῦ Ἰλαροῦ σκολειοῦ τῶν ἑπτὰ χρόνων,
 μὲ τὸ ψηλὸ κορμὶ σὰν ἴσκιος ὄλων εἴσουν,
 μὲ τὴν πρωτάκουστη λαλιά, σὰν κολυμπήθρα
 νεροῦ εἴσουν ἁγιασμένου, ποὺ τὸ παίρναμ' ὄλοι
 μὲ φόβο καὶ μὲ πόθο· τὰ βιβλία μὲ σένα
 τὰ λησιμονούσαμε, γελούσαμε μαζί σου
 τ' ἄψυχα τὰ διαδάσματα, καὶ τοῦ δασκάλου
 ξερρίζωνες τὸ φλόμο μέσ' ἀπὸ τὸ νοῦ μας,
 κ' ἔσπερνες μέσ' στὰ σπλάχνα μας βραχιά τὸ σπόρο
 τοῦ χρυσοῦ δέντρου ποὺ θαμπώνει καὶ μαγεύει,
 κ' εἶναι τὸ παραμῦθι· κ' οἱ βασιλοπούλες
 πρωτόφεγγαν ταιράκια μὲ τοὺς ἀντρειωμένους
 στὸ σπίτι τ' ἀκατοίκητο τοῦ στοχασμοῦ μας·
 καὶ μᾶς πρασίνιζε τῆς φαντασίας τὸν κάμπο
 ἄλλος Ἀπρίλης, ὁ αἰ Γιώργης, καθαλλάρης,
 τοῦ δράκοντα φονιάς, καὶ λυτρωτῆς τῆς κόρης·
 κ' ἡ λευκὴ γῆ στὸ χέρι σου, βούλλα σὰ νά εἶταν
 τοῦ Σολομώντα, δὲ σημείωνε ψηφία,
 τὸ μαγικὸ χάραζε κάμπο τῆς πεντάλφας,
 καὶ στὸ χέρι σου μέσα σάλευε κι ὁ δείκτης
 σὰν ἀνθισμένος θύρσος τοῦ ξανθοῦ Διονύσου,
 καὶ μέσ' στὸ πολυσάλευτο παιδομελίσσι
 εἴχαμ' ἔμεις τὸ βούϊσμα, κ' ἐσὺ τὸ μέλι,
 κ' ἔκανες προσευχὴ τὴν προσοχή! Ἦ ἀγόρι,
 σύντροφ' ἐσὺ τῶν χρόνων τῶν πρωτανθισμένων,
 ξεχωριστὴ κι ἀξέχαστε κι ἄξιε τῆς μνήμης,
 ὅπου ἀκόμα κι ἂν βρίσκεσαι, ὅπου παραδέρνεις,
 τὸ δρόμο σου κι ἂν ἔφραξαν οἱ δυὸ γυναῖκες
 ποὺ τάραξαν τὸ νοῦ τοῦ παιδιοῦ τῆς Ἀλκμήνης,

ὅποια κι ἀπὸ τίς δυὸ κι ἂν πῆρες τὸ κατόπι,
σὴν κρίνος κι ἂν ἀνθῆς, ἢ δείχνεσαι σὴν πύργος,
σὴν ψίχαλο κι ἂν εἶσαι παραπεταμένοις,
ἢ καμάρι τῆς χώρας ἢ στὰ ξένα ξένος,
εἶτε στὸ γρίφο τῆς ζωῆς εἶτε στοῦ τάφου,
ὅ,τι κι ὅπου κι ἂν εἶσαι, δέξου το, ἀδερφέ μου,
τὸ μακρινὸ μου τὸ φιλὶ σὰ θεία χάρη!

Μ Ο Λ Ω Χ

Τῶν Ἑλλήνων τὴν πατρίδα
βάρβαροι τὴν ἀτιμάζουν!
Ὅπου ἀνθοπετοῦσαν οἱ Ἔρωτες
παραδέρνει ἢ νυχτερίδα.
Στὴ νυχτιά μας μιὰ πυγολαμπίδα,
τῶν ἀρχαίων ἢ μνήμη, ψευτοφέγγει·
κ' εἶναι μιὰ νυχτιά πού δὲν τὴ διώχνεις,
τοῦ παντοτινοῦ μας ἥλιου ἀχτίδα!
Καὶ πατρίδα καὶ ψυχὴ ρουφᾶν
βάρβαροι ἀπὸ βάθη καὶ ἀπὸ ὕψη.
Κι ὅταν, μ' ἓνα τρίσβαθο ὄχ!
τῶν Ἑλλήνων θεέ, ρωτοῦμε σε:
«Εἶς' ἐσὺ ὁ ξανθὸς Ἀπόλλωνας;»
Ἀποκρίνεσαι:—«Εἶμ' ἐγὼ ὁ Μολώχ!»

Τ Ο Σ Π Ι Τ Ι Μ Α Σ

Τὸ σπίτι μας εἶν' ἓνα σπίτι πού δὲν ἔχει
τὴν ἄσκημη βοή καὶ τὴ μουγγή τὴ νέκρα
τῶν ἄλλωνε σπιτιῶν ἀγνάντια του καὶ γύρω.
Στὸ σπίτι μας πουλιά ἀσυνήθιστα λαλοῦνε
καὶ στοῦ σπιτιοῦ μας τὴν αὐλὴ παραβλαστάρει
τοῦ μαντικοῦ δεντροῦ φουντώνει τῆς Δωδώνης·
στὸ περιβόλι τοῦ σπιτιοῦ μας πυκνανθίζουν
τὰ σιδερόχορτα καὶ τὰ φιδοχορτάρια,
στὸ σπίτι μας ἀστράφτει ὁ μαγικὸς καθρέφτης
πού μέσα στὸ γυαλί του ἀντιφεγγίζει πάντα
τὸ πρόσωπο ὑπερθαύμαστο τῆς Οἰκουμένης·
κ' ἢ σιωπὴ στὸ σπίτι μας εἶναι γιομάτη
ἀπὸ ἄν' ἀξεδιάλυτο πνιγμένο βόγγο
περασμένων καιρῶν καὶ ἀγέννητων αἰώνων.
Στὸ σπίτι μας ψυχὲς γεννιοῦνται καὶ πεθαίνουν,
κι ἀπάνου στοὺς βλαστοὺς βλαστοὶ περνοδιαβαίνουν,
κ' οἱ γέροι ἔχουν τῶν Λευιτῶν τὰ πλούσια γένεια
τ' ἄσπρα, καὶ τὸ πλατὺ μέτωπο τῆς μελέτης,
καὶ τὴν ὀργὴ τῶν προφητῶν· κ' ἔχουν τῶν Ἰσκιων
τὴ γαλήνη τὴν ἀπιαστὴ καὶ τὴ φοβέρα.
Καὶ οἱ νέοι, μέσ' στὰ πυκνότατα τοῦ νοῦ λαγκάδια
κυνηγώντας θερμὰ τὴ νύφη τὴν Ἰδέα,
σκορποῦν τὴ λαύρα τῶν ἀβάσταγων σατύρων,
καὶ τὰ παιδιὰ εὐκολοξεχνώντας τὰ παιγνίδια,
καὶ καρφωμένα σὲ μιὰν ἄκρη, συχνανοίγουν
στοχαστικὰ τὰ μάτια, καὶ μεγαλοφέρνουν.
Κι ὄλοι, πρόγονοι, ἀπόγονοι, μικροὶ μεγάλοι,
κάθε πού φανερώνονται στὰ πλήθη μέσα,
τὸ κάμωμα ἔχουν πού γεννάει τὰ περιγέλια,

κ' ἔχουν τὸ λόγο πὺ ξεσπάει καὶ πὺ σκλαβώνει.
Ὅμως ἀπ' ὄλα πιὸ πνευματικὰ καὶ ὠραῖα
ἀντιλαλεῖ στὸ σπῖτι μας καὶ τὸ γιομίζει
γιὰ διαλεχτοὺς μιὰ διαλεχτή, μιὰν ἀρμονία,
ἀπ' τὸ Σινᾶ ἀστραπή, κι ἀπ' τὸν Ὀλυμπο φέγγος,
σὰ γὰ κρυφομιλοῦν στ' ἀστροσπαρμένα σκότη
ἢ ἄρπα τοῦ Δαβὶδ καὶ ἢ λύρα τοῦ Πινδάρου!

ΦΟΙΝΙΚΙΑ

Στὸ Δροσίνη, πὺ τὸ πρωτάκουσε.

Μέσα σ' ἓνα περιβόλι, γύρω στὸν ἴσκιο
μιᾶς φοινικιάς, κάποια γαλανὰ λουλουδάκια,
ἐδῶ κατάβαθα, καὶ κεῖ πιὸ ἀνοιχτά, μιλοῦ-
σανε. Πέρασ' ἓνας ποιητής, (ποὺ πέθανε
τώρα), καὶ ρύθμισε τὸ μίλημά τους ἔτσι :

ὦ Φοινικιά, μᾶς ἔρριξεν ἐδῶ ἓνα χέρι·
τὸ χέρι τῶθαλε καταραμένη Μοῖρα;
τὸ πῆγε νοῦς καλοπροαίρετος; Ποιὸς ξέρει!
Ἄπο ἐγὸς ὕπνου κάτου τὸν καταποτήρα
ποιὰ ὄρμη μᾶς ἄδραξε καὶ ποιὸς μᾶς ἔχει φέρει;
Τάχ' ἀπο χαλαστή γιὰ τάχ' ἀπο σωτήρα;
Νὰ μας ἀσάλευτα στὸν ἴσκιο σου ἀποκάτου·
ὁ ἴσκιος σου εἶναι τῆς ζωῆς ἢ τοῦ θανάτου;

Τὰ καταχώνιαζε ὄλα γύρω τὸ λιοπύρι,
ἐδῶ κ' ἐκεῖ ψάχνανε λαίμαργες ἀκρίδες,
κ' ἦρθε βροχή· καὶ τ' ἄνθια, πὺ εἶχαν ἀχνογύρει,
ξυπνοῦνε καὶ ποτίζονται δροσοσταλίδες·
κ' ὕστερ' ἀκόμα πιὸ γλαυκὸ τὸ πανηγύρι
τοῦ ξάστερου οὐρανοῦ ξαναρχισμένο τὸ εἶδες·
τριχυμιστὴ μόνο ἢ κορφὴ σου ἀνάρια ἀνάρια
σταλοβολαεῖ ἀδρὰ βροχομαργαριτάρια.

Λαμποκοπάει ανάσταση τὸ περιβόλι,
κάθε πουλί ὄνειρεύεται πῶς εἶναι ἀηδόνι,
μιονάχα πέφτει ἀπὸ τὰ ὕψη σου σὰ βόλι
τὸ μαργαριταρένιο στάλαμα, καί—ὦ πόνοι!—
δλων κορώνα τοὺς φορεῖ τὸ δροσοβόλι,
δλα τὸ γάργαρο νερὸ τὰ μπαλασαμώνει·
γιατί σ' ἐμᾶς ἡ θεία τῶν δλων καλωσύνη
γίνεται λάδωμα κι ἀρρώστια καὶ καμίνι;

Πόσο σκληρὰ χτυπάει τὸ βόλι τὸ δικό σου!
Κανέν' αὐτὶ ψηλά, κανένα μάτι ἐμπρός μας.
Ζοῦμε στὸν ἴσκιό σου, ἕνας κόσμος ὁ κορμός σου,
τὸ στέμμα σου οὐρανὸς μὲ τ' ἄστρα· ὁ οὐρανὸς μας.
Θεὸς ἀλύπητος ἂν εἶσαι, φανερώσου.
"Ἄν ὄχι, γνέψε μας, καὶ μιὰ γαλήνη δὸς μας,
καὶ μὴ σκοτώνῃς μας ἀγάλια ἀγάλια, ἢ δράμε
καὶ ρίξε μας νεροποντὴ μὲ μιᾶς νὰ πᾶμε!

Σὰν πληρωμὴ εἶν' ὁ πόνος μας καὶ σὰ βρετῆκι,
τῆς ἀρμονίας μᾶς σφράγισεν ἡ χρυσὴ βούλλα,
ἐνῶ μᾶς γγίζει ὁ Χάρος, μᾶς θεριεύει ἡ Νίκη,
τρέμομε, χαῖρε, τοῦ ρυθμοῦ ἱερῆ τρεμούλα!
Καταχωμένο ἀνήλιαγο ζῆ τὸ σκουλήκι
γιὰ νὰ χαρῆ μεταξοφτέρουγη ψυχούλα
μιὰν ὦρα τὴν ὠραία ζωὴ, καὶ νὰ πεθάνῃ.—
—Τὸ χάσμα τῆς πληγῆς γίνεται συντριβάνι.

Τὰ σταχτερά, τὰ διάφανα, τὰ χίλια μύρια
πράσινα, τ' ἀναδρύσματα· καὶ τὰ μαμούδια
καὶ τὰ δετὰ τῆς γῆς· τ' ἀνέρα τρεχαντήρια,
τὰ σκουληράκια, οἱ μέλισσες, τὰ πεταλούδια,
λουλούδια, ὦ δισκοπότηρα καὶ θυμιατήρια!
Χάϊδια τῆς χλόης, παντοῦ φιλιὰ, τοῦ μούσκλου χνούδια,
τοῦ κάτω κόσμου ἀχός, αἰθήρια μαντολίνα·
στὰ φύλλα μιὰ λαχτάρα, λίγωμα στὰ κρύνα!

"Ἄνθια, ὅσα ξέρετε, δὲν ξέρουν τὰ τρυγόνια,
ὠραίων ἐρώτων εἶστ' ἐσεῖς τὰ διαλεμένα,
σαλέματα, φιλιὰ, ταιριάσματα στὰ κλώνια,
μᾶς πλάσης εἶναι αὐγὴ τοῦ καθενὸς ἡ γέγνα·
τῆς ἡδονῆς καὶ τῆς χαρᾶς τὰ παναιώνια
τὰ ξέρετε, ὦ λιγόζωα σεῖς καὶ ὦ δακρυσιμένα!
"Ἐμεῖς,—ὦ τὰ χρυσὰ τῆς ρίζας σου πλεμάτια!—
μοιάσαμε τὰ στοχαστικά καὶ τ' ἄβυλα μάτια.

"Ἄς εἶστ' ἐσεῖς, ἄπλεροι ἀνθοί, μεστὰ ἀνθοκλάδια,
ἀπὸ τὰ χρυσολούλουδα ὡς τὰ χαμιμήλια,
σὰν ἀναμμένα κάρβουνα καὶ σὰν πετράδια,
σὰν τὰ παρθένα μάγουλα καὶ σὰν τὰ χεῖλια,
σὰ χέρια ἄς γλυκανοίγεστε, γιομάτα ἢ ἄδεια,
χαράματα κι ἄς εἶστε αὐγῆς, βραδιοῦ καντήλια,
τῆς νεράιδας δροσιᾶς ἄς εἶστε τὰ παλάτια·
τὰ μάτια εἴμαστ' ἐμεῖς, εἴμαστ' ἐμεῖς τὰ μάτια.

Σ' ἐμᾶς, μικρά, κόσμο ξανοίγετε μεγάλο,
καὶ σύγγεφ' ἀπὸ ἔγνοιες καὶ καημοὺς λαγκάδια,
καὶ τ' οὐρανοῦ τ' ἀσάλευτο σ' ἐμᾶς, τὸ σάλο
τοῦ πέλαου γύρω στὰ καράδια πρὸς τὰ βράδια,
τὸ δάκρυ ἀκύλιστο, κι ἀξήγητο ἀτί ἄλλο...
Ποιᾶς φυλακῆς νᾶμαστ' ἐμεῖς τὰ συγγενάδια;
"Ἦρθε καὶ κλείστη μέσα μας,—ποιὸς νὰ πιστέψῃ!—
μιὰ κολασμένη καὶ μιὰ θεία· ἡ Σκέψη, ἡ Σκέψη!

Τ' ἀνάστημα ἔχετε, τὸ παίξιμο, τὸ νάζι,
καὶ κάποιο ἀμίλητο περήφανο καμᾶρι,
καὶ κάποιο μάγεμα ποὺ ρίχνεται κι ἀρπάζει,
κι ἀπ' τὴν πρωτόπλαστη ὁμορφάδα ἔχετε πάρει.
Σὰν εἶδωλα χλωμὰ σὰς δείχνει τὸ μαράζι,
καὶ τὸ πουλί σὰς δίνει κάποτε τὴ χάρη,
καὶ τὸν ἄερα μιὰ νεράιδα ἀνεμοπόδα,
ὦ μὲ τὰ μύρια θεῖα χαμογέλια, ὦ ρόδα!

Τὸ πρόσταξε θεὸς Ἀπρίλης ἀνοσμάλλης·
—ὦ μοσχοδόλιμα, ἄλλαξε καὶ λάμψη γίνε!
Γιὰ τοῦτο ἀμύριστα εἶστε, ρόδα τῆς Βεγγάλης,
δλων τῶν ἄλλων ἢ εὐωδιά σ' ἐσᾶς φῶς εἶναι.
Κ' ἐσὺ ποῦ στέκεις, τῶν ἀνθῶν ὡς νὰ εἶσαι ὁ κράλης,
ἀπὸ ποιὸν κόσμον παραστράτισες, ὦ κρίνε;
Ἀπὸ τῆς εὐωδιάς τῆ μάγνα, ἀπὸ τ' ἀστέρι
τὸ πιὸ λευκόν;

Ἦ Φοινικιά, κ' ἐμεῖς; Ποῖος ξέρει!

Τῆς εὐωδιάς αἰθεροπόταμο, κρατήσου·
δὲν ἔτρεξες, δὲν πότισες τὴν ἀνοσμή μας·
τῆς εὐωδιάς εἴπαμε: πάψε τὴν ὀρμή σου,
μὴ χύνεσαι ἀπὸ μάς, μὴ γίνεσαι πνοή μας,
βυθίσου μέσ' στὰ φυλλοκάρδια μας, καὶ κλείσου
ἀκάτεχη ἀπ' τὸ μύρισμα, μέσ' στὴν ψυχὴ μας·
φάξε νὰ βρῆς τὴ σκέψη μας, καὶ ὀμάδι ζῆσε.
Ἄς εἶναι ἢ μέλισσα, κ' ἐσὺ τὸ μέλι ἄς εἶσαι!

Ἀπὸ τὸ βιδὸς τοῦ ἡλίου δλα ἀραδιάστε τα δξω,
λουλούδια, δλα τὰ χρώματα, καὶ στολιστῆτε.
Κ' εἴπαμε στ' ἀδερφάκια μας: τὸ οὐράνιο τόξο
φορεματάκια κάμετέ το, καὶ ντυθῆτε!
Κ' εἴπαμε τὸ καθένα μας: «Ψυχὴ, θὰ διώξω
κάθε λαμπράδα, μήτ' ἢ αὐγὴ, καὶ ἢ δύση μήτε·
μοῦ φτάνει κάτι ἀπὸ τὴ θάλασσα, κι ἀκόμα
κάτι σὰ γέλιο, ποῦ γελᾷ τὸ οὐράνιο στόμα!»

Σύγγεφο γίνε, μίλα μὲ τ' ἀστραποδόλι,
κορυδαλλός, καὶ λάλησε, Πόθε μεγάλε,
καὶ ὑψώσου πρὸς ἀστέρινο ἄλλο περιβόλι.

Ἦ τὴ μουσικὴ μέσ' στὴν ἀγάπη βάλε,
καὶ βάλε τῶν παιδιῶν τὴν ἀφώττητα δλη,
καὶ βάλε κι δλη σου τὴν ὀμορφιά, καὶ πάλε
θαῆχης τὸν Ἰσκιό τῆς ἀγάπης· ὄχι ἐκείνη·
ἐκείνη λάμπει, καίει, φωτίζει καὶ δὲ σῆγει!

Ἀπὸ μιά τρίδιπλη ψυχὴ τὸ περιβόλι,
συρτὴ καὶ ριζωτὴ καὶ φτερωμένη, πλέκει
τὸ εἶναι· ἢ κάμπια δλόβαθα χτίζει μιά πόλη,
καὶ τὸ πουλί χτίζει ἕναν ἔρωτα παρέκει
πρὸς τὸν αἰθέρα· καὶ ἢ χλωράδα γύρω σου δλη
δὲν ἔχει νόημα, δὲν ὑπάρχει, ἢ γιὰ νὰ στέκη
καὶ νὰ εἶναι, ἀκροπρεπίδι σου, στὴ δούλεψή σου·
ὦ! πῶς ὑψώνεται στὸν ἥλιο τὸ κορμί σου!

Δὲ σταματᾷει κισσός, δὲν κόβει παρακλάδι
τοῦ κορμοῦ σου χυτὴ κ' ἐλεύτερη τὴ γύμνια·
ὄμως, γυμνὴ, μὲ ὄνειροῦφαντο μαγνάδι
σκεπάζεις τὰ χλωρὰ τοῦ κήπου στενορρύμια.
Λαμποκοπᾷ τῆς βασιλείας σου σημάδι
κορώνια ἀχτίδων ἀπὸ σιμάραγδα· κι ἀσῆμα
κρεμάμενη, τρεμάμενη ἀπὸ τὴν κορφή σου·
ὦ! τί ρυθμὸς ποῦ κυβερνάει τὸ θεῖο κορμί σου!

Ἔτσι δὲν εἶναι ὠραῖο τὸ νέο κυπαρίσσι
λιγώντας αὐροσάλευτο πρὸς τὸν αἰθέρα,
ἔτσι δὲν εἶναι ὠραία ἢ χλοῖσμένη βρύση
ποῦ φέλνει σὰν ποιητῆς καὶ θρέφει σὰ μητέρα,
ἔτσι δὲν εἶν' ἢ ἀνατολή, δὲν εἶναι ἢ δύση·
ἀπ' τὴν κορφή σου κρέμεται ἄλλου κόσμου μέρα·
ἔτσι ὀμορφὴ δὲν εἶν' ἢ ἀναπαμένη λίμνη·
στὰ πόδια σου οἱ θεοὶ κ' οἱ θεολάλητοι ὄμοιοι!

Ἦ ἀγγέλου φάντασμα στὴ σκῆτη τοῦ ἐρημίτη,
στῆς νύχτας τὴ σιωπὴ τῆς ἀρμονίας τὸ στόμα,
ἢ σκέψη, ἐκεῖ ποῦ πρωταστράφτει τοῦ τεχνίτη
τὸν πλατυμέτωπο οὐρανό, καὶ πρὶν ἀκόμα,
ὄνειρο ἀσκλάβωτο κι ἀπάρθενο, εἶρη σπῆτι
καὶ γίνῃ λόγος, μουσικὴ, μάρμαρο, χρῶμα,
σὰν τὴν ἰδέα σου δὲν εἶναι, καθὼς πέφτει
κι ἀντιχτυπᾷ τοῦ λογιμοῦ μας τὸν καθρέφτη.

Μέσα σου ρέει τὸ διάφανο, τ' ἀθάνατο αἷμα,
ἢ ὁ χυμὸς ὁ ἀνήμπορος νὰ σέ ξυπνήσῃ
ἀπὸ ἕναν ὕπνο δίχως μίλημα καὶ βλέμμα
σὲ μιᾶς ἀθόλωτης ζωῆς τ' ὠραῖο μεθύσι;
Τὸ στέμμα τῆς κορφῆς σου εἶν' ἓνα ξένο ψέμα
ἢ τὰ μαλλιά σου, πὺν ἢ πνοὴ σὰν τὰ χτυπήσῃ,
γίνονται λύρες γιὰ νὰ εἰποῦν δλόγυρά σου
τῆ συμφωνία τῶν ὄλων καὶ τῆς ὁμορφιάς σου;

Μήτε κλαδιά, μήτε μαλλιά. Φτερά εἶν' ἐκεῖνα,
καὶ δοκιμάζεις τα καὶ τὰ τρεμοσαλεύεις.
Φτερά; δὲν εἶναι, γίνονται· σὲ τρώει μιὰ πείνα,
καὶ σὲ μιὰ πλάσῃ ἀνώτερη νᾶμπης παλεύεις.
Μιὰ Πολιτεία, μιὰν ἠλιοστάλαχτην Ἀθήνα
δεξιὰ, ζερβά, μακριὰ, στὰ ὕψη, ὄλο γυρεύεις,
καὶ στέκεσαι νὰ φύγῃς πρὸς τὰ μισουράνια
πετώντας μὲ τοὺς κύκνους καὶ μὲ τὰ γεράνια.

Λεῖψανο εἶσαι ἀπὸ νεκρὸ μεγάλο αἰῶνα,
ζωῆς, πὺν γίνεται, εἶσαι ἢ πρώτη δροσεράδα;
Πότε ἀπὸ μέσα σου κοιτάει, τραβάει ἀγώνα
γιὰ νὰ χυθῇ στὸ φῶς μιὰ νύφη Ἀμαδρυάδα,
πότε σὰν τελευταία ὑψώνεσαι κολώνα
ναοῦ, πὺν κάποι' ἔστεκε σὲ μιὰν Ἑλλάδα.
Τέλος ἢ ἀρχή, βραδιά ἢ πρωτ', σὲ δένει κάτι
μὲ τοὺς ὀρίζοντες πὺν χάνεται τὸ μάτι.

Ὡσαννὰ χύνουν οἱ βλαστοὶ σου καὶ τὰ βάρια
καὶ τὸ βασιλικὸ ὡσαννὰ τ' ἀνάστημά σου
πρὸς ἄγνωστου θεοῦ διαδατικῶς τὰ μάγια,
φανερωμένου πρῶτα πρῶτα στὴ ματιὰ σου.
Ἐσὺ ὡσαννὰ, ὡσαννὰ ἀποκρίνονται τὰ πλάγια.
Ἐ! ποιά τὰ δράματα καὶ ποιά τὰ μυστικά σου;
Σφάζει τὰ λυγερὰ λουλούδια καὶ τὰ φύλλα
ἀπὸ καινούριους οὐρανούς ἀνατριχίλα.

Κ' ἐμεῖς; Ἦρθε ὡς ἐμᾶς τὸ μακρινὸ πουλάκι,
τ' ἀγεράκι μᾶς ἄγγιξε μὲ τὰ φτερά του,
καὶ κοντοστάθηκε τὸ βιαστικὸ τὸ ρυάκι,
καὶ τὸ παιδί μᾶς ἔρριξε τ' ἀνάβλεμιά του,
καὶ τὸ περήφανο μᾶς ἔγνεψε ζαμπάκι,
καὶ τὸ φεγγάρι ἦρθε γιὰ μᾶς ὡς ἐδῶ κάτω,
κ' εἶδε καθεὶς τ' ἀπόξω μας, κανεὶς τὰ βάθη
ὁ κόσμος γλίστρησεν ἀπάνω μας κ' ἐχάθη.

Πορτοκαλλάνθια, τί σᾶς ρώτησαν τ' ἀηδόνια;
Ὁ τζίτζικας τί θέλει ἀπὸ τὰ μεσημέρια;
Κι ὅσα βογγοῦνε σὰν ἀπὸ τὰ καταχθόνια,
κι ὅσα ἀνεβαίνουνε τραγούδια πρὸς τ' ἀστέρια,
τοῦ σαρακιοῦ ἢ φωνή, τ' ἀνήσυχα τριζόνια,
τ' ἀρώματα, οἱ πνοές, τὰ ἔρμα καὶ τὰ ταίρια,
ὅσα πετοῦνε, σέρνονται, λιγιένται, σκύβουν,
κάτι γνωρίζουνε γιὰ σὲ καὶ μᾶς τὸ κρῦβουν.

Μέσα μας μιὰ ψυχὴ ἀπὸ μπόρα κι ἀπὸ πίσσα
τὸ πονηρὸ γιὰ σὲ στὸ λογιῶμά μας βάζει.
Στὴ νυχτερίδα ὄλο γιὰ σὲ μιλοῦσε ἢ κίτσα,
κ' ἢ ἀκρίδα τὸ παινεύτηκε μ' ἐσὲ πὺς μοιάζει,
κ' ἢ σφήκα ἠῦρε χαρὰ στὴ σκέπη σου περίσσα,
κι ὁ νυχτοκόρακας μ' ἐσένα ἀναγαλλιάζει·
μιὰ πλάσῃ—Ἐσὺ πὺν ἀτάραχη τραβάς πρὸς τ' ἄστρα,
παραμονεύει σε κακὴ κι ἀναγελάστρα!

Ἐ φουσημένη ἀπ' τὴν καρδιά τοῦ πεύκου, Ὑγεία!
Πατᾶς, παντοῦ οἱ καρποὶ στ' ἀγκάθια, στὰ τριφύλλα,
κυλᾶς μὲ τὰ νερά, καὶ λάμπουν τὰ στοιχεῖα,
γιὰ τ' ἄδολο κρασί τρυγᾶς τὰ ὠραῖα σταφύλια,
ὅπου σταθῆς, θ' ἀναστηθῇ μιὰ πολιτεία,
πάντα ὁ μαστός σου γάλα ρέει, δροσιὰ τὰ χεῖλια.
Ἐ μάννα στρογγυλὴ καὶ καρπερὴ καὶ ἀκέρια,
μᾶς λυών' ἢ ἀρρώστια· μοιάσαμε τὰ νεκροκέρια.

Κλαδιά, μαλλιά, φτερά. Ίσκιοι, πού ή θεία της χάρη
παίξει κι άπλώνει, πρώτε, δεύτερε και τρίτε,
άπό τό στοιχωμένο τό σκληρό φεγγάρι
—μήτε κλαδιά, μήτε μαλλιά, και φτερά μήτε!—
Προφές μιάν δψη τέταρτην είχατε πάρει·
σπαθιά! και καρτερούσατε για να χυθήτε.
Νυχτοπετούσα πεταλούδα, Έλεος κάμε·
άπάνω στα φτερά σου πάρε μας να πάμε!

Η άρρώστια μάς τυράγνησε με την άγρύπνια,
ώ Φοινικιά, και σε είδαμε να κρυφογέρνης,
οί δρακοντιές, τά σκυλοθότανα, δλα ξύπνια,
νύχτα είταν, άμοιαστο χορό μ' αϋτά να σέρνης,
και σ' είδαμε δνειρο βαρύ στα πρωτούπνια
με φλόμους και με χαμαιλιούς να παραδέρνης,
και γύρω σ' έπνιγαν άζώηρων περιβόλια,
κι άπό σκληρές άλδές λαός κι άπό τριβόλια.

Κ' είσουνα, τής ζωής ως να ζητούσες φόρο
αίματοπότιστο, κι δλάγρια άντιχτύπα
πεινα στο είναι σου, και κάποιο σαρκοδόρο
ηδρε σ' έσε και φώλιασε, κ' έσκαψε τρύπα,
κ' έγινε σήλαιο τό κορμι τό φτεροφόρο,
και τής κορφής σου για κορφή φόρεςες γύπα·
σα φλόγες και σαν κύματα και σα λεπίδια
συρμένα άπό τή ρίζα ως την κορφή σου φίδια.

Ποιός τό στοχάστηκε, ποιός Μοίρας είναι τάμα,
άπό τά κακομύριστα και τ' άπορρίμια
να ύψώνονται τά δλόχλωρα, και άγνό τό θάμα
του Μάη κι Άπρίλη άπ' την άκάθαρτην άσκήμια;
•Γι' αϋτό γαλάζια μέσα μας και μαύρα άντάμα,
και στην ψυχή μας ώκεανοί και στενορρύμια,
κ' εκει πού ο νοός με τά υπέρτατα παλεύει,
κάτι πανάθλιο μάς κρατεί και μάς μολεύει.

Ήλιε, τά μαύρα δνειράτα πάρ' τα και πνίχ' τα,
θολοί είν' άχνοί, κ' είναι κακόπραγα τελώνια.
Θρέψε τά ώραία και τ' άγαθά, τά πάντα δείχ' τα.
σαν άχτιδοπαιξήματα και σαν άηδόνια.
Κ' έσύ, φεγγάρι, ξάπλωσε στην άγρια νύχτα
διάφανη σκέπη άπό καρδιά και ψυχοπόνια,
τής Καλλονής παντού κυμάτισε, ώ πορφύρα,
κ' ή πλάση δς γίνη άγάπη κι δς χτυπάη σα λύρα!

Ξημέρωσε. Τό φώς χίλια σου σπέρνει μάτια,
για ν' άγκαλιάζης τά βουνα και τά ρουμάνια,
στα δέντρα τις φωλιές, στις χώρες τά παλάτια,
και τά καράβια στ' άνοιχτά και στα λιμάνια.
Τή νύχτα ώραία ξωτικά σε άχτιδων άτια
να σε δουλέφουν έρχονται άπό τά ουράνια.
Χέρια φυτρώνει ή λεύκα και στ' άπλώνει πλείσια·
σε ναναρίζουν ησυχά τά κυπαρίσσια.

Μιλας με τον αϊτό και με τον πελεκάνο,
ρουφάς τή μουσική του κόσμου στάλα στάλα,
βλέπεις τά μακρινά, τά γύρω και τ' άπάνω,
τ' άπέραντα και τ' άπιαστα και τά μεγάλα,
άνταποκρίνεσαι με κάθε άεροπλάνο,
με άχτίδες, με φτερά, με την παγκόσμια σκάλα.
Κ' έμεις γυρτά στη γή, δαρμέν' άπό μά λύπη,
άκούσαμε τής γής τό μέγα καρδιοχτύπι.

Άκούσαμε τής γής τό μέγα καρδιοχτύπι.
Νέο τραγούδι άφάνταστο πού δέν είπώθη,
ήχος πού τίποτ' άπό μέσα του δέ λείπει·
μέσα του ρυάζεται άγγελος πού κεραυνώθη,
κι δλοι γλυκανασαίνουνε τ' Άπρίλη οί κήποι·
κρυφοί άναπάντεχοι μέσα του κλαίνε πόθοι,
και τρίζει μιá φωτιά, πού κόσμους θα χαλάη·
κάτι πού μένει άξήγητο και σε περνάει!

Πές μας τή φωτερή τ' αέρινου ιστορία,
του μαύρου θά σου ποῦμ' ἑμεῖς τὸ συναξάρι,
κ' ἔλα νὰ τὰ ταιριάσουμε τὰ δυὸ στοιχεῖα,
τῆ δύναμὴ σου ἐσὺ μὲ τῆ δική μας χάρη.
Στ' ἄφαντα, στὰ μικρά, στ' ἀνήλιαγα, στὰ κρύα
ζοῦν ἕνας κόσμος δουλευτάδες καὶ κουρσάροι,
κ' ἔχουν οἱ δρόμοι καὶ τὰ ἔργα τους καὶ οἱ μέρες
καὶ ὅσα δὲν ἔχουν τῶν ἀπέραντων οἱ αἰθέρες.

Τῆ ζωὴ του μᾶς εἶπε τὸ μελισσολόι
καὶ ἄστραψαν ὡς ἑμᾶς καινούρια σοφὰ νιάτα·
θάματ' ἀνυποψίαστα σκεπάζ' ἢ χλόη,
στὸ πλάι μας τὸ μυρμήγκι ἀναίγει βαθιὰ στράτα,
μιὰ σάυρα ἀργοσυρμένη μέσ' ἀπὸ κατώι,
χωρῶν, ἐθνῶν, τεχνῶν ἔφερ' ἐδῶ μαντάτα.
Μιὰ πεταλούδα, πού ἔτρεχε γιὰ νὰ παντρέψῃ
τὰ λουλουδάκια, μᾶς ἐπλάτυνε τῆ σκέψη.

Ἀπάντρευτη, ἄκαρπη, καὶ ἀξήγητη καὶ ὠραία!
Παράξενη εἶταν ὦρα, ποῖος θὰ τὸ πιστέψῃ;
Βουλήθη ὁ θεῖος κόσμος, κ' ἔγινεν Ἰδέα,
καὶ στῆ δική μας φανερώθηκε τῆ σκέψη.
Τώρα σ' αἰνίγματα καὶ σὲ σκοτάδια νέα
εἶν' ἔτομη ἢ ζωούλα μας γιὰ νὰ μισέψῃ.
— Ὡ Φοινικιά, ἀποκρίσου· νά! φυλάει καρτέρι,
πρὶν πῆς τὸ λόγο τὸν ὑπέρτατο, ἕνα χέρι.

Ὡ Φοινικιά, μᾶς ἔσπευρεν ἐδῶ ἕνα χέρι,
καὶ θὰ ξαναπλωθῇ, καὶ θὰ μᾶς ξερριζώσῃ,
καὶ θὰ πεθάνουμε· τὸ κῦμα καὶ τ' ἀγέρι
καὶ τὸ νερὸ ἀνελεήμονα θὰ μᾶς σαρώσῃ,
καὶ δὲ θὰ κλάψῃ μας τ' ὀλόανθο καλοκαίρι,
κ' ἢ πλατεῖα πλάσῃ τὸ χαμὸ μας δὲ θὰ νιώσῃ,
καὶ κάτου ἀπὸ τοῦ ἴσκιου σου τὰ μάγια πάλι
θ' ἀναστηθῇ μοσκόπνοη μιὰ βλάστηση ἄλλη.

Καὶ μήτε θὰ βρεθῇ γιὰ μᾶς κανένα μνημῆμα
τοῦ διάβα μας τὸ φάντασμα νὰ συγκρατήσῃ·
μονάχα ὀλόφωτο τριγύρω σου ἕνα ντύμα
μὲ νέα μιὰ λάμψη ἀχάλαστη θὰ σὲ στολίσῃ,
καὶ θὰ εἶναι ἢ σκέψη μας καὶ ὁ λόγος μας καὶ ἡ ρίμα.
Καὶ θὰ φανῆς ἐσὺ στὴν ξαφνισμένη χτίσι,
σὰν ἕνα χρυσοπράσινο καινούριο ἀστέρι.
Καὶ μήτ' ἐσὺ, μήτε κανεὶς δὲ θὰ μᾶς ξέρῃ...

1900

ΕΚΑΤΟ ΦΩΝΕΣ

Τίποτε δὲν εἴμαστε, μήτε χέρια γερά,
μήτε ἀψηλὰ κεφάλια, παρὰ πληγωμένα,
κουρασμένα ποδάρια.

Ψυχάρης (Ὁ «Κυρούλης», Σκηνὴ θ).

ΠΡΩΤΗ ΝΥΧΤΑ

1

Εἶπε ὁ μεγάλος ποιητής : «Μέσ' στὰ σκοτάδια
τὸ πιὸ βαθὺ σκοτάδι εἶν' ἢ ψυχὴ.
Ὁ ἄντρας τῆς γυναίκας εἶναι τὸ αἶνιγμα,
κ' ἐσὺ, γυναίκα, ἢ σφίγγα τοῦ ἄντρα εἶσαι κ' ἐσὺ.
Ἐνας γκρεμὸς μέσα μου χάσκει, μαῦρος νόμος,
ὠϊμένα, ὠϊμέ!
Τὸ δικό μου γκρεμὸ κανεὶς δὲν ξέρει,
ἔξω ἀπὸ μέ».

Ἄγνάντια τὸ παράθυρο· στὸ βάθος
 ὁ οὐρανός, ὄλο οὐρανός, καὶ τίποτ' ἄλλο·
 κι ἀνάμεσα, οὐρανόζωστον ὀλόκληρο,
 φηλόλιγνο ἓνα κυπαρίσσι· τίποτ' ἄλλο.
 Καὶ ἡ ξάστερος ὁ οὐρανός ἢ μαῦρος εἶναι,
 στὴ χαρὰ τοῦ γλαυκοῦ, στῆς τρικυμιάς τὸ σάλο,
 ὁμοια καὶ πάντα ἀργολυγᾶει τὸ κυπαρίσσι,
 ἦσυχο, ὠραῖο, ἀπελπισμένο. Τίποτ' ἄλλο.

11

Καὶ τέτοιος ποῦ εἶμαι, καὶ μὲ τέτοια
 καρδιά, πουλὶ ὀλοτρέμουλο σ' ἀρρωστημένα στήθια,
 ἀπὸ τοὺς δυνατοὺς καὶ τοὺς μεστοὺς τοῦ κόσμου
 ἐγὼ εἶμαι πιδ κοντὰ στὸ φῶς καὶ στήν ἀλήθεια.
 Γι' αὐτὸ μουγκρίζει μέσα μου βαθιά,
 καὶ μ' ὀλη τὴν ἀχάμνια μου καὶ μ' ὀλο τὸ μαράζι,
 πρὸς ὀλους τοὺς μεστοὺς καὶ δυνατοὺς τοῦ κόσμου
 μιὰ καταφρόνηση. Καὶ μοῦ ταιριάζει.

12

Ἡ ἀγάπη, καὶ ὀλο κρίνα φέρνω σου,
 ἡ σκέψη, φέρνω σου τ' ἀχτιδωτὸ στεφάνι,
 ὁ πόνος εἶμαι, τὰ καρφιὰ σοῦ φέρνω,
 εἶμαι ἡ θυσία, φέρνω τὸ σταυρό· σοῦ φτάνει;
 Στολίσου μὲ τὰ κρίνα, ὦ Μοῦσα ὑπέρκαλη,
 καὶ τὸ στεφάνι φόρεσε τ' ἀχτιδωτό,
 καὶ βάλε τὰ καρφιὰ σ' ἐμένα,
 κ' ἐμένα σταύρωσέ με. Δὲν πεθαίγω ἐγώ.

22

Στὰ πατρικὰ ἱερὰ βιβλία γιὰ πάντα κοιμηθῆτε,
 (τάφοι σας εἶναι) λόγια ἀρχαῖα, νεκροσαδανωμένα,
 κ' ἐσεῖς, κοράκια ξαφνισμένα, βουβαθῆτε!
 Ἐμένα ἡ ζωντανὴ ζωὴ βροντοσαλπίζει, ἐμένα.
 Ὅσο τὸ χέρι τῆς ζωῆς κρατεῖ με πιδ σφιχτὰ
 καὶ τῆς ιδέας πιδ στέρα καθαλλικεύω τὸ ἄτι,
 τόσο πιδ ἀχόρταγα ρουφῶ τ' ἀγέρι τοῦ βουνοῦ,
 τόσο πιδ ἀξέταστα μιλῶ τὴ γλώσσα τοῦ χωριάτη.

38

Πάει τὸ ταξίδι, φτάσαμε. Τ' ὠραῖο νησάκι νά το!
 Διπλὰ ἀκρογιάλια. Τ' ἀνοιχτό, φῶς ὀλο, τὸ χιονάτο,
 μὲ τὰ γραμμμένα ἐρείπια καὶ μὲ τὰ μαυροπούλια·
 καὶ τ' ἄλλο. Ὡ δάση ἀπὸ μυρτιές, ὦ κῆποι ἀπὸ ζουμπούλια,
 καὶ κάτω ἀπὸ τῆς νεραντζιάς τῆς φουντωτῆς τὰ κλώνια,
 ὦ ἴσκιοι! οἱ ἔρωτες μιλοῦνε, ἀντιμιλοῦν τ' ἀηδόνια.
 Τὸ ἐν' ἀκρογιάλι Ἐ δ ὦ! μᾶς λέει, τ' ἄλλο ἀκρογιάλι Νά μ ε ι!
 Βαρκούλα, ποῦ θ' ἀράξουμε; Βαρκάρη, ποῦ θὰ πᾶμε;

52

—Γραμματικέ, μὲ τὸ χαρτί καὶ μὲ τὸ καλαμάρι,
 ἐδῶ ἀπελάτες χάνονται καὶ σφάζονται κουρσάροι
 γιὰ τὸ φιλι τῆς Μαξιμῶς καὶ γιὰ τ' ἀνάβλεμμά της.
 —Ἦρθα κ' ἐγὼ νὰ σκοτωθῶ καὶ νὰ χαθῶ μπροστὰ της.
 —Γραμματικέ, μὲ τὸ χαρτί καὶ μὲ τὸ καλαμάρι,
 τ' ἀνήμπορο αἷμα σου ἄδικα θὰ βρέξῃ τὸ χορτάρι.
 —Τῶν ἄλλων τὸ αἷμα γίνεται νερὸ καὶ ἀχνός καὶ πάει·
 κι ἀπ' τὸ δικό μου θᾶβγη ἀνόθος νὰ τὴ μοσκοβολάη.

—Ποιὸς εἶναι αὐτός, παιδάκι μου;—Μαννούλα, ὁ Ἄη Δημήτρης.—

Κ' εἴσουν ἐσύ, Δεξίλεε, λεθέντη καθαλλάρη,
ἀμάραντο ἀσπρολούλουδο τῆς ἀθηναίας Τέχνης!
Καὶ εἶταν ὁ λόγος ὁ τρανὸς καὶ ἀξέχαστος φερμένους
ἀπὸ τὰ σπλάχνα ἐνὸς λαοῦ σ' ἐνὸς παιδιοῦ τὸ στόμα.
Δὲν εἴμαστε οὔτε χριστιανοί, καὶ εἰδωολάτρεις οὔτε.
Ἐπὸ σταυροὺς καὶ ἀπὸ εἰδῶλα νὰ πλάσουμε ζητᾶμε
τὴ νέα ζωὴ ποὺ εἶν' ἄγνωρον ἀκόμα τ' ὄνομά της.

Ἐ λιγιστοὶ καὶ ὧ διαλεχτοὶ καὶ ἀρίφνητοι ἀδριο Ἰσως!
Εἶναι μιὰ Ἀλήθεια κάτω ἐδῶ ποὺ τὴ χτυπᾶει τὸ μῖσος,
εἶν' ἐδῶ πέρα μιὰ Ὁμορφιά ποὺ ἡ καταφρόνια δένει,
καὶ εἶν' ἐδῶ πέρα μιὰ Ἀρετὴ δειλὴ καὶ ντροπιασμένη.
Ἐ νέοι, ὧ πρωτοξύπνητοι στὸ φῶς, χαρὲς τοῦ Ἀπρίλη,
ἀπὸ τοὺς πράσινους κορμούς γίνοντ' οἱ ἄσπροι στύλοι!
Στὴ χώρα ἐσεῖς οἱ λειτουργοὶ καὶ οἱ λατρευτάδες εἶστε
δὲ φτάνει· ἐμπρός! γιὰ τοὺς θεοὺς, ὧ νέοι, καὶ πολεμήστε!

Κ' ἔγυρ' Ἐκεῖνος τὸ ἄχραντο κεφάλι καὶ ξεψύχησε
στὸ μαῦρο τὸ κορμί μου ἀπάνου·
ἄστρα γινήκαν τὰ καρφιά τοῦ μαρτυρίου του, ἄστραφα
καὶ ἀπὸ τὰ χιόνια πρὸς λευκὸς τὰ αἰώνια τοῦ Λιδάνου.
Οἱ καταφρονημένοι μ' ἀγκαλιάσανε
καὶ σὰ βουναὶ καὶ σὰ Θαδῶρ ὑψώθηκαν ἐμπρός μου·
οἱ δυνατοὶ τοῦ κόσμου μὲ κατὰτρεξαν,
γονάτισα στὸν ἴσκιό μου τοὺς δυνατοὺς τοῦ κόσμου.
Τὸν κόσμο ἂν ἐμαρμάρωσα, τὸν κόσμο τὸν ἀνάστησα,
στὰ πόδια μου ἄγγελοι οἱ Καιροὶ, γύρω μου σκλάβες οἱ Ἔρες,
δείχνω μιὰ μουσικὴ Χαναὰν στὰ γαλανὰ ὑπερκόσμια·
μὰ ἐδῶ πατρίδες πάναγνες εἶσασι' ἐσεῖς, τρεῖς Χῶρες!
Ἐ πρώτη ἐσύ, Ἱερουσαλήμ! τοῦ βασιλιᾶ προφήτη σου
μικρὴ εἶν' ἡ ἄρπα γιὰ νὰ εἰπῇ τὴ νέα μεγαλωσύνη·
τοῦ Σολομώντα σου ὁ ναὸς μ' ἀντίκρυσε, καὶ ράγισε·
καινούργια δόξα ντύθηκαν τῆς Ἰουδαίας οἱ κρήνοι.
Κ' ὕστερα ὑψώθηκα σ' ἐσένα, ὧ Πόλη, ἐφτάλοφο ὄραμα,
κ' ἔγινα φῶς τῶν οὐρανῶν, τὸ θάμα τοῦ Ἰορδάνη,
τοὺς Κωνσταντίνους φώτισα καὶ τοὺς Ἡράκλειους δόξασα,
καὶ τρικυμίες δὲν ἐσβῆσαν ἐμέ, μηδὲ Σουλτάνοι.
Καὶ ὕστερα, ταξιδευτῆς, ἦρθα σ' ἐσένα, ἀσύγκριτη,
Ἀθήνα, τῶν ὡραίων πηγῆ, τῶν ἐθνικῶν κορῶνα,
τὸν ἄγνωστο ἔφερα Θεὸ καί, ἀπόκοτος, ἀψήφησα
τὴν πολεμόχαρη Παλλάδα μέσ' στὸν Παρθενῶνα.
Καὶ γνώρισα τοὺς ἱλαροὺς θεοὺς, καὶ στεφανώθηκα
τὴν ἀγριλιὰ τῆς Ἀττικῆς, τὴ δάφνη ἀπ' τὴν Ἑλλάδα,
καὶ ὧ λόγος πρωταγρίκητος! τοῦ Γολγοθᾶ τὸ σύγγεφο
πῆρε τὴν ἄσπρη ὁμηρικὴ τοῦ Ὀλύμπου λαμπεράδα.
Τὰ εἰδῶλα τ' ἀφρόντιστα καὶ τὰ πασίχαρα ἔφυγαν,

ἀλλ' οὔτε πιά μεθάει τῆ γῆ τὸ ἀσκητικὸ μεθύσι,
ἄς λάμπη ἢ μυστικὴ χαρὰ στὰ γαλανὰ ὑπερκόσμη·
εἶν' ἐδῶ κάτου μιὰ ζωὴ, καὶ εἶν' ἄξια γιὰ νὰ ζήση.
Μὲ τὰ κλαδιὰ τῆς φοινικιάς νέα ὠσαννὰ λαχτάρια
σ' ἐσένα, ὦ Γῆ πανάγια καὶ ὦ πρώτη μου πατρίδα·
σ' ἐσὲ γυρνῶ, Ἱερουσαλήμ, κ' ἕνα τραγοῦδι φέρνω σου·
εἶναι πλασμένο ἀπὸ ψυχὴ καὶ ἀπὸ φωνὴ Ἑλληνίδα!

1902

Ο ΟΛΥΜΠΙΑΚΟΣ ΥΜΝΟΣ

Στὸ Σαμάρρα, πού φτερά τοῦ ἐβαλε.

Ἄρχαῖο Πνεῦμ' ἀθάνατον, ἀγνὲ πατέρα
τοῦ ὠραίου, τοῦ μεγάλου καὶ τ' ἀληθινοῦ,
κατέβα, φανερώσου κι ἄστραψ' ἐδῶ πέρα
στὴ δόξα τῆς δικῆς σου γῆς καὶ τ' οὐρανοῦ.
Στὸ δρόμο καὶ στὸ πάλεμα καὶ στὸ λιθάρι,
στῶν εὐγενῶν Ἀγώνων λάμπει τὴν ὁρμὴ,
καὶ μὲ τ' ἀμάραντο στεφάνωσε κλωνάρι
καὶ σιδερένιο πλάσε κι ἄξιο τὸ κορμί.
Κάμποι, βουνὰ καὶ πέλαγα φέγγουν μαζί σου
σὰν ἕνας λευκοπόρφυρος μέγας ναός,
καὶ τρέχει στὸ ναὸ ἐδῶ προσκυνητῆς σου,
Ἄρχαῖο Πνεῦμ' ἀθάνατο, κάθε λαός.

1895

ΣΤΟ ΚΟΡΜΙ

Δόξα στ' ἀνθρώπου τὸ κορμί! Στὴ σάρκα,
πού σὰν καλοκυβέρνητο καράβι
σιδερένιο στὰ πλάτια τοῦ πελάγου
βαστάει τοῦ ἀνέμου τοὺς δαρμούς, τοὺς δρόμους
καὶ τὰ λιοπύρια.

Δόξα στὰ χέρια, ὦ χέρια προκομένα,
σὰ σπαθιά δυνατὰ καὶ σὰν ἀλέτρια,
στὰ πόδια, πού ματώνεστε περνώντας
τὰ φτερά, δόξα στὸ χορταριασμένο
βράχο τοῦ στήθους.

Τὸ φέγγος τοῦ ματιοῦ καὶ τοῦ προσώπου
τὴν ἀντρίκια ψυχὴ καὶ τοῦ στομάτου
τ' ὄργισμένο τ' ἀνάκρυσμα δοξάζω,
τῶν Ἡρακλήδων τὰ ραβδιά, τὰ νιάτα
τῶν Ἀντινόων.

Δοξάζω τὸ κορμί, πού ἀποτολμάει
στὴ μέρα ἀγνάντια ὀλόγυμνο, ἀπ' τ' ἀρπάγι
ἄγγιχτο τῆς ἀκάθαρτης Ἀρρώστιας,
θεϊκὰ νὰ μετρηθῆ μὲ τὴ γαλήνη
τῶν ἀγαλμάτων.

Στὸ κορμί δόξα, ρόδο τῆς Ὑγείας,
καὶ ὑπέρτατο χαμόγελο τῆς Ὑλῆς,
καὶ σύγνεφο, πού κλεῖ τ' ἀστροπελέκι,
στὸ Πνεῦμα, πῶγινε ἀπὸ πλάστης πλάσμα,
στὸ κορμί δόξα!

Στὸ κορμί δόξα, πού καὶ κεῖνο πλάθει
μὲ τὴν ὁρμὴ τῆς πύρινης ἀγάπης
τὰ ὠραῖα παιδιὰ, τὰ λιονταροθρεμένα
παλληκάρια, τοὺς πόλεμους, τὶς νίκες,
καὶ τὶς πατρίδες!

1896

ΟΙ ΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΙ ΤΗΣ ΗΛΙΟΓΕΝΝΗΤΗΣ

9

Ὡ νικήτρα ἐσὺ πού λάμπεις,
εἶμαι ὁ μαῦρος ἄνθρωπος ἐγώ.
Μ᾽ ἔχει ὁ πειρασμὸς περίγελο,
καὶ εἶμαι τὸ ἀναγάλλιασμα τῆς κάμπης.

Καὶ ἦρθεν ὦρα πού ἔδρισα ἄπιστος
δλα τὰ μεγάλα τῆς ζωῆς,
κι ἀναγέλασα τὸ πέρασμα
τῆς ἀγίας ἀρετῆς.

Ἦρθεν ὦρα πού ἔψαξα, καὶ τίποτε,
τίποτε δὲν ἦύρα μέσ' στοῦ νοῦ·
μῆτε μιᾶς πατρίδας εἶδωλο,
μῆτε δίψα ἐνδὸς θεοῦ.

Ἦρθεν ὦρα πού ἔφυγα
σάν ἀπὸ κατάρρα ἀπὸ τὸ σπίτι·
καὶ τὴν πλάση εἶδα σάν κάτεργο,
καὶ τὴν παρθενιά σάν τὸν ἀστρίτη.

Τῆ γλαυκῆ περδικοστήθα Ἐλπίδα
εἶδα σάν εὐνοῦχο ἀράπη,
καὶ εἶδα σάν ἀρρώστια τὴν ἀλήθεια,
καὶ σὰ στρίγγλα τὴν ἀγάπη.

Ἐσὺ μόνο ἀχλώμιστη, ἀκατάλυτη!
Φέγγος πρωτινὸ καὶ τελευταῖο!
Σοῦ τ' ὀρκίζομαι, καὶ χάνω τὴν ἱερὴ
τῶν δακρύων ντροπή, καὶ κλαίω.

Μέσα στὴν ἀχάμνια καὶ στὴ γύμνια μου,
στὴν ὀρφάνια μου, καὶ ἀπ' ὄλα ὀρφάνια,
εἶσαι ἡ δύναμή μου καὶ ἡ πορφύρα μου,
καὶ ἡ μονάκριβή μου περηφάνια.

Στῆς ζωῆς τὸ ξάφνισμα δταν ἔμπαινα,
(ὦ! ἡ γαλήνη τῆς ἀνυπαρξίας!)
μὲ παράστεκες· κι ἂν θά εἶμουν φῶς,
θά εἶμουν, γιὰτι ἐσὺ εἶσαι ὁ γαλαξίας!

Τὸ καρδιόχτυπο καὶ τὸ μεθύσι ἐσὺ
ἀποθέωνες τῶν εἴκοσὶ μου χρόνων·
εἶσαι ὁ θησαυρὸς ἐνδὸς φτωχόσπιτου,
καὶ τ' ἀγίασμα τῶν ἄχαρων ἀγώνων.

Καὶ εἶσαι τόσο ἐσὺ καλόγνωμη,
πού κατέβασες μιὰ μέρα ἀπὸ ψηλὰ
μιὰ δική σου ἀχτίδα, ὦ πανυπέρτατη,
καὶ τὴν ἔκαμες γυναίκα καὶ καρδιά.

Κι ἂν δὲν εἶμαι κάτι πλέον ἀνήμπορο
καὶ ἀπὸ τ' ἄχυρο στοῦ φύσημα τοῦ ἀνέμου,
ρῶτήσ' ἕνα χέρι πού κρατεῖ με
καὶ μιὰ σκέπη ἀπανωθὲ μου!

Ο ΔΩΔΕΚΑΛΟΓΟΣ ΤΟΥ ΓΥΦΤΟΥ

Και εΐταν οί καιροί πού άτίναχτο
μέγα άστροπελέκι, κάτι
πρωταγρίκητο κι ώς τότε κι άνιστόρητο,
άπ' τήν Άσπρη Θάλασσα ώς τό Δούναβη
και Ίσα πέρα άπό τά πόδια του Εϋφράτη
κρέμουνταν άπάνω άπό τόν κόσμο,
κάφαλα και στάχτη νά τόν κάμη,
και λιγοθυμούσ' ή Άνατολή,
κ' έτρεμε και ή Δύση σάν καλάμι.
Και εΐταν οί καιροί πού ή Πόλη
πόρνη σέ μετάνοιες Ξενυχτούσε,
και τά χέρια της δεμένα τά κρατούσε,
και καρτέραγ' ένα μακελάρη.
Και Ξολοθρεμός ό μακελάρης.
Ρούσοι, Νορμαννοί, Βουλγάροι, Καταλάνοι,
κι ό Χριστιανομάχος ό Σαρακηνός,
κι ό Ούγκαρέζος, ό τεράστιος καβαλλάρης,
πιό άπαλά μπροστά του δείχνονταν
καθεμιά φυλή, κάθε σεισμός.

Και καρτέραγε τόν Τουρκο νά τήν πάρη.

Και οί καιροί σημείωναν άκόμα
φοδερύτατα σημεία,
και δέν Ξμειν' ένα στόμα
πού νά μήν ψιθύριζε χλωμό
σοφοϋ κάποιου βασιλιά χρησιμό,
κάποιου δλέθρου προφητεία.
Κ' έθρεξε βροχή άπό αίμα,
κι άεροφύτρωσαν έφτά πύρινοι στόλοι,

κ' ένα χέρι βγήκε άσώματο
κ' έλεγεσ τούς φύλαγε καρτέρι,
και τούς ξέφτισε σά νά εΐταν άπό γνέμα
Και τά ζωτικά και οί πειρασμοί
άπό τή νυχτιά κι άπό τόν Άδη
ξαπολύθησαν και ζούσανε
μέ τόν άνθρωπον όμάδι.
Κάτι σάλεψε, κυμάτισαν τά πλήθη,
ξέσπασε φωνή και μου άποκριθή:

«Εΐν' έδω κλειστοί μέσ' στα κιβούρια,
μέσ' στα τυλιγάδια εΐναι κρυμμένοι,
—για νεκρούς ή πλάση άς μήν τούς κλαΐη!—
ώ οί πηγές οί άθόλωτες τής Σκέψης,
οί άσυγγέφιαστοι τής Τέχνης ούρανοί,
οί Άθάνατοι κ' οί Ώραίοι.

Κ' εΐναι τής Άλήθειας οί διδάχοι,
τής άκέριας Όμορφάδας οί πιστοί,
γέροι, άπειραχοι, όλο νέοι,
και ήλιοι πού σου δίνονται νά τούς χαρής
πάντα μέσ' στο δρόσος κάποιου Άπρίλη
οί Άθάνατοι κ' οί Ώραίοι.

Άπό τούς γιαλούς τής Ίωνίας
κι άπό τής Άθήνας τόν άέρα
πού δλα πνέματα τά κάνει καθώς πνέει,
κι άπό τής Έλλάδας τ' άγνά χώματα,
ή Σοφία, ό Λόγος, ό Ρυθμός'
οί Άθάνατοι κ' οί Ώραίοι.

Κ' εΐναι οί Πλάτωνες, και πίσω τους,
τής Ίδέας ήρωες, οί φιλόσοφοι,
κ' ή Άρετή μ' αύτούς «ή λεβεντιά εΐμα:!» λέει:

κ' εἶναι οἱ Ὀμηροί, καὶ πίσω τους
δλοὶ οἱ ψάλτες καὶ τῶν Ὀλυμπῶν οἱ πλάστες
οἱ Ἀθάνατοι κ' οἱ Ὠραῖοι.

Τὴ στερνὴ πατρίδα τους τὴν παρατᾶν
ἀπὸ φύσημα διωγμένοι ὀρμητικώτατο,
γύφτοι γίνονται κ' Ἑβραῖοι,
ὅμως πάντα, κ' ἔρμωσπίτες, νικητές
καὶ τοῦ κόσμου γίνονται πολῖτες,
οἱ Ἀθάνατοι κ' οἱ Ὠραῖοι!»

«Τοὺς γνωρίζω, τοὺς γνωρίζω,
—μίλησα κ' ἐγώ,—
τοὺς γνωρίζω καὶ τοὺς διαλαλῶ
ξέρω ἀπ' ὅλα τὰ τραγούδια,
μὰ γιὰ νὰ τὰ πῶ,
τὰ ταιριάζω τὰ τραγούδια,
στὸ δικό μου τὸ σκοπό».

Καὶ τὸ λόγο πού ἀρχινῆσαν
ἔτσι τὸν τελειῶν ἐγώ:
«Καὶ σπρωγμένοι ὡς ἐδῶ πέρα
οἱ Ἀθάνατοι κ' οἱ Ὠραῖοι
ἀπὸ ἀνέμους καὶ φουρτούνες
καὶ σεισμοὺς καὶ χαλασμούς,
καὶ παραβοτσακισμένοι
καὶ σκληρὰ κατατρεμένοι
κι ἀπὸ ξένους καὶ δικούς!

Καὶ κρυφῶνες ἠῦρανε καὶ σκῆτες,
μοναστήρια καὶ κελλιά,
κ' ἠῦρανε παλάτια καὶ σχολιά,
καὶ δὲν ἠῦρανε τὸν ἥλιο
καὶ τὴ λευτεριά,
καὶ δεθῆκαν κι ἄρρωστῆσαν
καὶ χτικιάσαν τ' ἀπολλῶνια τὰ κορμιά

καὶ γινηῆκαν βρυκολάκοι καὶ στοιχιά.

Βρῆκαν κάτεργα καὶ κάστρα
καὶ μιὰ πλάση ξένη, μιὰ στενὴ
πλάση ξελογιάστρα.

Ὅρνια γίνανε μπαλσαμωμένα,
λείψανα λυπητερά,
καὶ μαρμαρωμένα βασιλόπουλα,
ἢ ζωὴ καὶ ἢ νιότη καὶ ἢ χαρά.
Γίνανε ἢ σὰν ἄρρωστα λουλούδια
τροπικὰ στὰ θερμοκήπια,
ἢ φυτρώσανε μαζί

μὲ τὰ χόρτα πού ἀγκαλιάζουνε τὰ ἐρείπια.
Ζήσανε κουλουριασμένοι
μέσ' στοῦ δάσκαλου τὰ χέρια,
κι ἀποκάτου ἀπ' τὴν κοντόφωτη ματιὰ,
ζήσανε ζωὴ μέσ' στὰ δεφτέρια,
ζήσανε ζωὴ μέσ' στὴ σκλαβιά,
ζήσανε ζωὴ τυραγνισμένη,
καὶ τοὺς ἠῦρε μιὰ λατρεία καταραμένη
σὰν τὰ βάσανα καὶ σὰν τὰ καταφρόνια,
χίλια χρόνια, χίλια χρόνια!»

*

Κι ἀπ' τοὺς πάπυρους ἐκείνους μιὰ ψυχὴ
θάρρεψα πὼς χύθη,
καὶ γρικῆθηκ' ἕνας ὕμνος θριαμβευτής,
κι ἀπ' τῶν τάφων ἔβγαине τὰ βύθη:

«Θὰ διαβοῦμε καὶ στεριὲς καὶ πέλαγα,
θὰ σταθοῦμε ὅπου τὸ πόδι δὲν μπορεῖ
Τούρκου κανενὸς νὰ μᾶς πατήσῃ
ἀπὸ τὴν πατρίδα μας διωγμένοι,
καὶ σθημένοι ἀπ' τὴν Ἀνατολή,
θ' ἀνατείλουμε στὴ Δύση.

Ὅπου πάμε, θάβρουμε πατρίδες
καὶ θὰ πλάσουμε, ἀπ' τὸ Βόσπορο
χαϊδευτὰ συνεβγαλμένοι ὡς τὸν Ἄδρια·
θὰ φωλιάσουμε στὴ Βενετιά,
θὰ ξαναρριζώσουμε στὴ Ρώμη,
θὰ μᾶς ἀγκαλιάσῃ ἡ Φλωρεντία.

Τ' Ἄλπεια τὰ βουνὰ θὰ δρασκελήσουμε,
θὰ ξαφνίσουμε τὰ ρέματα τοῦ Ρήνου,
στοῦ Βοριᾶ θ' ἀσπροχαράξουμε τὰ σκότῃ,
θὰ χυθοῦμε σὰ μαγιάπριλα τοῦ νοῦ·
δπου τόποι, δπου γεράματα, θὰ σπείρουμε
μιὰν Ἑλλάδα καὶ μιὰ νιότη.

Καὶ πλανῆτες μὲ δικό μας φῶς,
τὸ δικό μας φῶς θὰ ρίξουμε
δπου θάμπωμα καὶ βράδιασμα στὴ φύσῃ·
κι ὁ ἀσκητῆς θὰ φιλιωθῇ μὲ τὴ ζωὴ
καὶ τὸ γάλα τῆς χαρᾶς ξανὰ θὰ πιῆς,
νηστευτῇ, κ' ἓνα κρασί θὰ σὲ μεθύσῃ.

Καὶ ὁ Κελτὸς καὶ ὁ Γότθος καὶ ὁ Ἀλαμάνος,
κάθε βάρβαρος μ' ἐμᾶς θ' ἀναγαλλιάσῃ,
κι ὁ Ἰταλὸς ἀπ' ὄλους πρῶτα·
ρασοφόροι καὶ ποντίφικες
θὰ προσπέσουνε στὰ πόδια τῆς Ἑλένης
καὶ τὸν κύκνο θὰ λατρέψουνε τοῦ Εὐρώτα.

Τοῦ οἰκοδόμου θὰ τοῦ δείξουμε ρυθμούς,
νόμους τοῦ σοφοῦ· σ' ἐμᾶς θὰ τρέξουν
ὅμοια κυβερνήτες καὶ τεχνίτες,
πύργοι θὰ ὕψωθοῦν καὶ πολιτείες,
καὶ παντοῦ ξανὰ θὰ στηλωθοῦν
τῶν καλῶν καὶ τῶν ὠραίων οἱ δικαιοκρίτες.

Μόλις βγοῦμε ἀπ' αὐτὸ δὲ τὸ κοιμητήρι
πρὸς τὸ φῶς καὶ στὰ τετράπλατα τοῦ ἀέρα,
σὰν τὰ πρῶτα θάβρουμε τὰ νιάτα,
κ' ἔξω ἀπ' τὰ στενὰ κιβούρια,
Καίσαρες κι Ἀλέξαντροι, θ' ἀνοιξοῦμε,
μὲ τοῦ Λόγου τὸ σαθί, τὴ στράτα.

ἽΟλυμπων κορφές καὶ Παρνασσῶν!
Κι ἀπ' τὴ σκέψῃ κι ἀπ' τὰ μέτρα μας
ἠγίνοντ' ἄνθρωποι καὶ Παρθενῶνες·
πέρα ὡς πέρα στὴν ψυχὴ μιὰ νεκρανάσταση!
Τὸ μεγάλο Πᾶνα δλόχαροι
Ξαναπροσκυνᾶν οἱ αἰῶνες.

Κ' οἱ κακόσορτοι σοφοὶ καὶ οἱ στέρφοι
δάσκαλοι, πού χρόνια καὶ καιροὺς
ἔτσι μᾶς κρατούσανε σαβανωμένους
καὶ μαζί μας πᾶνε σέρνοντάς μας,
ἄγια στερνολείψανα
τοῦ χαμμένου Γένους,

Ἔτσι βλέποντάς μας χρυσοφτέρουγους
ἀπὸ μέσα ἀπὸ τὰ χέρια τους νὰ φεύγοῦμε
σὲ ἀποθέωση πού δὲ θὰ ξαναγίνη,
θὰ πιστέψουν πὼς σαρκώθηκαν χρυσόνειρα
κι ἀπὸ τῆς θεότῃς μας τ' ἀντίφεγγα
ζὰν ἡμίθειοι θὰ φαντάξουν ὡς κ' ἐκείνοι!»

Ο ΓΥΦΤΟΣ

Ἕλληνες χριστιανομάχοι
καὶ πολύθεοι, στεργολείψανα
διαλεχτὰ καὶ μετρημένα,
καὶ τοῦ Ναζωραίου ἔσεῖς πιστοί,
πλήθια ἀπὸ τὸ ράσο ὠδηγημένα,
κράχτε, φωτοκαῦτε καὶ ἀφωρίστε,
ἔλοι εἰδωλολάτρες εἶστε!
Καὶ κανεῖς σας καὶ κανεῖς,
καὶ σοφίας καὶ ἂν εἶναι θάμα καὶ τιμῆς,
ἀπ' τὸν ἥλιο τῆς ζωῆς δὲν τήνε παίρνει
τὴν ἀχτίδα ποῦ τὸ φῶς τοῦ φέρνει.

Στοῦ Ὁκτιανοῦ μέσ' στὰ κατάβαθα
ζοῦνε κάποια κήτη
ἔξω ἀπὸ τὸ φέγγος τ' οὐρανοῦ
βλέπουμε, μὰ δὲν τοὺς φέγγει ὁ ἥλιος,
ἀπ' τὰ ἴδια τὰ κορμιά τους βγαίνει ὁ ἥλιος τους,
φώσφορο εἶν' ὁ ἥλιος τους ἀχνό,
καὶ μιὰν ὄρασην ὄνειρου τοὺς μοιράζει
στοῦ Ὁκτιανοῦ μέσ' στὰ κατάβαθα
κ' εἶστε σὰν αὐτὰ τὰ κήτη.

Οὔτε τὰ Ὀλύμπια νοητὰ
ξεφαντώματα, οὔτε τῶν θεῶν
τῶν ὠραίων τὰ ὀνόματα
τὰ πατροπαροδομένα,
οὔτε καὶ οἱ σταυροὶ τοῦ Γολγοθᾶ,
οὔτε καὶ ἡ Παρθένα ἢ Ἀθηνᾶ,
οὔτε ἡ Παναγιά ἢ Παρθένα,
οὔτε τῶν ἀγίων τὰ κονίσματα
ποῦ τὰ προσκυνᾶτε
γιά θαματοργιά,
οὔτε μὲ τὰ πάγκλα κορμιά

θεῶν ἀγάλματα καὶ ἡρώων
τίποτε· καὶ κεῖν' ἀνώφελα,
καὶ αὐτὰ!

Κι ἀπὸ σᾶς κανεῖς δὲν τὴν ὀρίζει,
κι ἀπὸ σᾶς κανεῖς δὲν τὴν κρατεῖ
τὴν ἀκέρια Δικαιοσύνη
καὶ τὴν ἀκοιμιάτιστη Ἀρετή.
Γιατὶ σέρνουν ὄργητες καὶ μίση
πάντα, ἔσᾶς δεξιά, κ' ἔσᾶς ζερβά,
καὶ μαζὶ ἕνας τόπος ἔδω κάτω
δὲ σᾶς παίρνει, καὶ ἂν σᾶς δίνανε τ' ἀπέραντα,
θὰ τὰ γύρευε ὁ καθένας σας δικὰ του.

Ἄναβε φωτιές, καλόγερε,
κάψε, κάψε, στὰ χαμένα καῖς·
ἀπ' τὴ στάχτη τῆς φωτιᾶς σου
τῆς Ἰδέας ὁ χρυσαῖτὸς
τίς φτεροῦγες του τεντώνει πρὸς πλατιές
πρὸς τὰ ὕψη, πρὸς τὸ φῶς.

Κ' ἐσὸ πλάθε καὶ ξανάπλαθε, φιλόσοφε,
τὴν πολύθεη τὴ λατρεία,
πάρε ἀπ' τοὺς ἀρχαίους τὰ ὀνόματα,
πάρε ἀπ' τοὺς Χαλδαίους τὰ μυστήρια·
ἔλα σου τὰ πλάσματα, τοῦ κάκου!
Καὶ τὸ χτίσμα σου δὲν εἶναι παρὰ μνῆμα,
καὶ ἄς εἶναι ἄσπρο καὶ μεγάλο καὶ σεμνό.
Κι ὅτι ἀπάνω του ἀργοσειέται
σάμπως νὰ εἶναι ζωντανό,
ὁ ἴσκιος εἶναι δέντρου ἢ βρυκολάκου.

Μήτε ἡ Σπάρτη, μήτ' ἡ Ἀθήνα, μήτε ἡ Πόλη!
Τὴν Ἀθήνα τὴν ἀφιόνισε μιὰ Ἑβραία
μέσ' ἀπ' τὸ Γεθσημανί.

— Πού εἶν' ἡ Σπάρτη; Δὲν τὴν ξέρῳ. Ξέρω
τὸ Μυστρά. Κ' ἡ Πόλη ἢ κοσμοξάκουστη
τώρα τούρκισσα κι αὐτή.

Ὅμως μέσ' ἀπὸ τοὺς θάνατους αὐτοὺς
κι ἀπὸ τίς σκλαβιές ἐτοῦτες ὄλες,
ἤσυχα, ἀπαλὰ κι ἀγάλια ἀγάλια,
ζωὲς ἄλλες κι ἄλλοι γλυτωμοὶ
σπέρνονται καὶ γίνονται κι ἀπλώνονται
ἀπὸ τίς κορφές ὡς τ' ἀκρογιάλια.

Κάποιο ἀχνάρι κι ἂν ξανοίξης, ὦ καλόγερε,
πού θυμίζει σου τὸ διάβα κάποιου Ὀλύμπιου,
κάποιον ἤχο, σὰν ἀπὸ Σειρήνα,
κι ἂν ἀκούσης, φοβερίζεις μὲ τὴν κόλαση·
καὶ στ' ἀρχαῖα χαλάσματα κι ἀνίσως
κρίνα ἀνθίσουν, ξερριζώνεις τα καὶ κείνα.

Μὰ δσα διώχνεις κι ἀφορίζεις,
πεταλοῦδες καὶ πουλάκια καὶ ἄνεμοι
σὲ φτερά καὶ ταξιδεῦτρες ἀγκαλιές
ἀπαλὰ τὰ παίρνουν καὶ τὰ πᾶνε
καὶ στὰ ξένα τὰ κομίζουν, καὶ θὰ γίνουν
πάλε φύτρα κι ἄνθια καὶ φωλιές.

Κ' ἕνα φῶς ἀπ' τὴν Ἀνατολή
τρύπησε τῆς Δύσης τὴν κατάχνια·
παντοῦ ἢ σάρκα, παντοῦ ἢ τρέλα κ' ἢ ἡδονή!
Ἐλικῶνες καὶ Ὑμηττοὶ τὸ φῶς τὸ στέλγουν
κ' εἶναι σὰν Ἀπόλλωνες οἱ Σταυρωμένοι
τῶν Ὀρφέων κρατᾶν τίς λύρες οἱ Χριστοί.

Μὰ κ' ἐσὺ Χριστιανομάχε ἀντάρτη,
τί ἀγωνίζεσαι μὲ πείσμα νὰ γυρίσης
τὴν ἀγύριστη πασίχαρη λατρεία,

καὶ καταφρονᾷς τὰ πάντα γύρω σου
καὶ μὲ ἀρχαίους ρυθμοὺς ὕμνολογᾷς
τοὺς θεοὺς σου καὶ μὲ ἀπόκρυφα βιβλία;

Ἀγωνίζεσαι τοῦ κάκου. Ἄλλοι καιροὶ
κι ἄλλη γνώμη σ' ἄλλη γλώσσα μ' ἄλλα ὀνόματα,
καὶ τοῦ κάκου σὰ ληστής καὶ σὰ φονιάς
δὲ σταυρώθη ὁ Ναζωραῖος· ἀπὸ πάνω σου,
κόσμε, πέρασε ὁ θλιμμένος βαρὺς Ἰσκιος του,
καὶ σὲ κάρφωσε ἢ ματιὰ τῆς Παναγιάς.

Θᾶρθη μέρα, καὶ θὰ δώσετε τὰ χέρια σας,
Ἐθνικοὶ καὶ Γαλιλαῖοι, ἀνοιχτομάτες,
ποτισμένοι τὸ βοτάνι τῆς ζωῆς·
τὰ φαντάσματα θὰ δῆτε σὰ φαντάσματα
καὶ θ' ἀπλώσετε τὰ χέρια, ἀπ' ὅσα ζοῦν
νὰ κρατήσετε κ' ἐσεῖς!

Τ' ὄνειρό σου τ' ἄσαρκο τὸ προσκυνῶ
καὶ βιωμὸ τοῦ ὑψώνω ἐγώ, φιλόσοφε,
σεῦ τὸ φύσηξ' ἕνας νοῦς ὠραῖος·
σὲ πονῶ ὡς κι ἐσένα ἐγώ, καλόγερε,
πρόσταξέ σε θεὸς ἀγέλαστος, δὲ φταῖς,

Θεὸς ἀλύπητος· τὸ Χρέος.

Ὅμως τὰ ἱερά σας καὶ τὰ τίμια
κι ὅσα δὲν ἀναγνωρίζετε
κανεῖς τοῦ ἄλλου, σὰ νὰ τᾶβρα ταιριασμένα,
πρωτογέννητα κι ὀρθὰ γιὰ τὸ ξετύλιμα,
κυνηγὸς καὶ στρατοκόπος μιὰ φορὰ
στὰ ψηλὰ βουνὰ τὰ χιονοσκεπασμένα.

Θλιβερός, ἀργός, βαριεστισιμένος,
σὰν ἀπὸ παραβοτσάκισμα,
τράδηξα νὰ ζήσω μὲ τ' ἀγρίμια,

κ' ἔφερα τὴ μούλα μου κατάνακρα-
κ' ἔσθησα τὴν τέντα μου κατάψηλα
σὲ ρουμάνια καὶ σὲ στενορρύμια.

Κ' ἦδρα στὰ Θρακιώτικα βουνά
κ' ἦδρα στὶς κορφές τῆς Ἠπειροῦς
κ' ἔθρεψα τὴν πείνα μου τὴ λάμια
κ' ἦδρα σὺν πρωτάρη ἓνα λαό,
καὶ κυλοῦσε ἀπ' τὶς κλεισοῦρες κι ἀπὸ τοὺς ζυγούς
μὲ τὰ φουσκωτὰ ποτάμια.

Δὲν τὰ ξέρει τὰ βιβλία, καὶ εἶν' ἀκράταγος,
καὶ τ' ἀγάλματα δὲν ἔχει τῶν πολύθεων,
στὰ ταμπούρια τᾶχει τὰ σκολιά,
κ' ἔχει γνώμη, κ' ἔχει δύναμη, καὶ θέλει·
τὰ λεβέντικα τραγούδια τοῦ τὰ ζῆ,
κι ὁ ἴδιος εἶναι σὺν ἀγάλματα θεϊκά.

Καὶ τοὺς τρέμουμε τῶν κάμπων οἱ κιοτῆδες,
καὶ μὲ δνόματα τοὺς κράζουν πονηρὰ
κλέφτες καὶ ἀπελάτες καὶ προδότες,
τοὺς μισοῦν οἱ βασιλιάδες, κι ὄλ' οἱ τύραννοι,
κ' εἶναι, μέσα στοὺς σκυφτούς, τὰ παλληκάρια,
κ' εἶναι, μέσ' στοὺς κομισμένους, οἱ στρατιῶτες.

Μὲ τὰ μαῦρα τὰ μαντήλια στὰ κεφάλια τους,
πέσ τους καὶ καλόγερους, ἀν θέλῃς,
πέσ τους καὶ φιλόσοφους μὲ τὴ φλοκάτα·
πέσ τους ἔθνικούς· εἶν' οἱ ἀκριβοὶ τῆς Φύσης·
πέσ τους χριστιανοὺς· Χριστὸ λατρεύουν,
κι ὁ Χριστὸς μ' αὐτοὺς γιομάτος κιάτα.

Ὅ,τι πολεμάτε γιὰ ν' ἀδράξετε
μ' ἐνὸς ἄδειου λόγου ὀρμῆ,
τὸ ζητᾶνε αὐτοὶ μὲ τ' ἄρματα στὰ χέρια,
καὶ δὲ σκύθουνε γυρτοὺς βωμοὺς νὰ ὀρθώσουν,

κ' εἶναι σὺν πατέρες τῶν παιδιῶν
ποὺ θὰ πλάσουνε βασιλεια, τοῦ ἡλίου ταίρια.

Τῆς ὑγείας τὸ γάλα καὶ τὸ αἷμα
τῆς θυσίας ταιριάσανε στὸ εἶναι τους,
καὶ στὰ λογγωμένα τους τὰ στήθια
μὰ πλατιά καρδιὰ βροντολαλεῖ,
μαρτυρώντας, πολεμώντας, τραγουδώντας,
τὴ ζωὴ καὶ τὴν ἀλήθεια.

Ὅσα βουνὰ κι ἀν ἀνεβῆτε,
ἀπ' τὶς κορφές τους θ' ἀγναντεῦτε ἄλλες κορφές
ψηλότερες, μιὰν ἄλλη πλάση ξελογιάστρα·
καὶ στὴν κορφὴν σὰ φτάστε τὴν κατάψηλη,
πάλε θὰ καταλάβετε πὺς βρίσκεστε
σὺν πρώτα κάτου ἀπ' ὄλα τ' ἄστρα.

Ὁ Νόμος, δταν ἀπ' τὴ γνώμη τοῦ σοφοῦ
δὲ δίνεται σὺν κάτι τι θεόσταλτο,
στραγγουλιστῆς καὶ πνίχτης εἶναι ὁ νόμος·
πνοὴ τοῦ νόμου ποὺ τὰ πάντα κυβερνᾷ,
μέσα μας εἶν' ἐμᾶς ὁ νόμος, αἰτομάτης·
Νόμος ἐμᾶς, νυχτόγημα καὶ πάντα, ὁ δρόμος.

Κι ἀν πέσαμε σὲ πέσιμο πρωτάκουστο
καὶ σὲ γκρεμὸ κατρακυλίσαμε
ποὺ πιὸ βαθὺ καμιά φυλὴ δὲν εἶδε ὡς τώρα,
εἶναι γιὰτι μὲ τῶν καιρῶν τὸ πλήρωμα
ὁμοια βαθὺ ἐν' ἀνέβασμα μᾶς μέλλεται
πρὸς ὕψη οὐρανοφόρα.

Τὸ γένος τὸ μοιρόγραφο εἴμαστε
ποὺ θὰ σκοτώσῃ τὶς πατρίδες·
τοῦ κόσμου ἢ Μάγια, ἢ ἀκριδὴ τοῦ Βράμα,
θὰ ὑφάνῃ μὲ τὰ χέρια της, χαρὰ

κι ανθρώπων και θεῶν, τὸ ἔργο της,
τὸ πιδ ξαφνιστικό της θάμα.

Ἔσος ὁ κόσμος, ἕνας κόσμος, γύφτος,

Και θὰ φύγης κι ἀπ' τὸ σάπιο τὸ κορμί,
ὦ Ψυχὴ παραδαρμένη ἀπὸ τὸ κρῖμα,
και δὲ θάβρη τὸ κορμί μιὰ σπιθαμὴ
μέσ' στὴ γῆ γιὰ νὰ τὴν κάμη μνήμα,
κι ἄθαφτο θὰ μείνη τὸ ψοφήμι,
νὰ τὸ φᾶνε τὰ σκυλιὰ και τὰ ἔρπετά,
κι ὁ Καιρὸς μέσα στοὺς γύρους του τὴ μνήμη
κάποιου σκέλεθρου πανάθλιου θὰ βαστᾷ.

Ἔσος νὰ σὲ λυπηθῆ
τῆς ἀγάπης ὁ Θεός,
και νὰ ξημερώση μιὰν ἀγῆ,
και νὰ σὲ καλέση ὁ λυτρωμός,
ὦ Ψυχὴ παραδαρμένη ἀπὸ τὸ κρῖμα!
Και θ' ἀκούσης τὴ φωνὴ τοῦ λυτρωτῆ,
θὰ γδυθῆς τῆς ἁμαρτίας τὸ ντύμα,
και ξανά κυβερνημένη κι ἀλαφρὴ
θὰ σαλέψῃς σὰν τὴ χλόη, σὰν τὸ πουλί,
σὰν τὸν κόρφο τὸ γυναίκειο, σὰν τὸ κῦμα,
και μὴν ἔχοντας πιδ κάτου ἄλλο σκαλι
νὰ κατακυλήσης πιδ βαθιὰ
στοῦ Κακοῦ τὴ σκάλα,—
γιὰ τ' ἀνέβασμα ξανά πὸ σὲ καλεῖ
θὰ αἰστανθῆς νὰ σοῦ φυτρώσουν, ὦ χαρά!
τὰ φτερά,
τὰ φτερά τὰ πρωτινά σου τὰ μεγάλα!

*

Ἄπὸ μιὰ πατρίδα ἐγὼ εἶμαι,
κι ὅσο κι ἂν τὸ λησμονῶ,
πάω, πρὸς μιὰ πατρίδα πάω,
μιὰ γιὰ πάντα νὰ σταθῶ.

Κ' ἐγὼ ἀπ' ὅπου κι ἂν περάσω,
σ' ὅποια γῆ, σ' ὅποια γωνιά,
μπρὸς στὴ φύση, μέσ' στὸν κόσμο,
στὴν ἔρμιά, στὴ συντροφιά,

Ξένος πάντα μὲ τὸν ξένο,
ξένος και μὲ τὸ δικό,
και πεζὸς και καθαλλάρης,
κι ὅσο κι ἂν τὸ λησμονῶ,

δίχως νὰ τὸ θέλω, δίχως
νὰ τὸ γνοιάζωμαι, δλα αὐτά,
κάθε τόπος πὸ διαβαίνω,
κάθε ζωὴ πὸ ζῶ γοργά,

μέσα μου εἶναι μιᾶς πατρίδας
ἴσχοι, ὄνειρατα, ἀστραπές·
τῆς ἀπάτριδης ψυχῆς μου
χιλίες δυὸ οἱ πατρίδες εἶναι,
μύρια λόγια ρίχνοντάς μου,
πὸ ἢ τὰ νιώθω ἢ δὲν τὰ νιώθω,
τᾶχω σὰν παρηγοριές.

Ἔσος ἀνάμεσα στοὺς τόπους
εἶναι τόποι πιδ ἀκριβοί,
και σὰ χέρια και σὰ μάτια
παίρνουν τὴν ψυχῆ·

Ἔσο ἀκέραιο, ὀλανθισμένο
τοῦτο τὸ δευτερί

μοναχά στο χῶμα τοῦτο
κι ὄχι σ' ἄλλο χῶμα ἀνθεῖ,

ὅσο γίνεται ἀπ' τὸ μέλι
στήν κυψέλη τὸ κερί
κι ὅσο ζοῦνε μέσ' στοὺς φράχτες
τοὺς στενοὺς τρανοὶ λαοί,

κι ὅσο ἀφέντες νόμοι δέγουν
μὲ δεσίματα λογῆς
καὶ τ' ἀνθρώπου τὰ φτερούγια
καὶ τὰ πόδια τῆς φυλῆς

καὶ στὰ κακοτόπια τ' ἀνανθα
καὶ στοὺς βράχους τοὺς γυμνοὺς,
σάμπως μέσ' σὲ περιβόλια,
σάμπως πέρα σὲ οὐρανοὺς,

ὅσο θρέφουνε τοὺς ἔρωτες
μίση, πόλεμοι, θυμοί,
καὶ φυλάνε τοὺς παράδεισους
ἢ φωτιὰ καὶ τὸ σπαθί,
ὅσο τοῦ ἡλίου καὶ οἱ ἀχτίδες
ὄὲ ζεσταίνουν ἕμοια καὶ μαζί!
πολυπρόσωπη, πολύψυχη τῆ Γῆ,—
δόξα, δόξα σὲ Πατρίδες!

*

Κι ἀπάνου ἀπ' ὅλες τὶς πατρίδες
δόξα σ' ἐσένα, ἰδεατὴ
κορφή, ὑπερούσια Πολιτεία,
τῆς μουσικῆς μου κόρη ἐσύ!

Πίνει τὸ γάλα σου ὁ πολίτης
καὶ ὑπάκοος μ' ἐσένα ζῆ,

κ' ἐλεύτερος μὲ τὴν ψυχὴ του,
κ' εἶν' ἢ ζωὴ του ἀρμονική.

Κορώνα ἐσέναγε εἶν' ὁ δίκιος,
μαχαίρι ἐσένα ὁ δυνατός·
κάτου ἀπ' τῆ σκέπη σου ὁ λαός σου
μαζί καὶ ἤρωας καὶ σοφός.

Ἐσύ, τῆς μουσικῆς μου κόρη,
καὶ εἶναι γραμμένο νὰ γενῆς
κ' ἐσύ βυζάστρα ὄλων τῶν ἄλλων
ἐδῶ πατρίδων κάθε γῆς.

Ὅμοια θρεμμένη ἀπ' τῆς ἀέρινης
οὐρανικῆς Ἰδέας τὰ στήθια
τινάζεται ὄλη σάρκα, ὄλη αἷμα,
μ' ἕνα περπάτημα γερὸ μιὰ Ἀλήθεια!

Τῶν ἐρώτων περιβόλια,
κάστρα τῶν πατρίδων,
τῶν θεῶν βωμοί!
καὶ τ' ἀθάνατα εἶν' αὐτὰ καὶ οἱ κοσμοπλάστες,
κοσμοπλάστρα μουσική!

*

Μοῦ μιλήσαν οἱ Θεοί,
τέτοια μοῦ εἶπαν:

— Μᾶς θανάτωσες τοῦ κάκου, καὶ μᾶς κλείσανε
βαθιοὶ λάκκοι·
στοιχιά γίναν οἱ θεοί, κ' οἱ τύρανοι
βρυκολάκοι.

Είμαστε του όνειρου τ' ακροβλάσταρα
μέσ' στην πλάση
ή ζωή σου δέν μπορεί χωρίς έμας
νά περάση.

Ἡ άρνητής ή λατρευτής μας ή μάς τρέμεις
ή μάς βρίζεις,
πάντα κάτω από τους ίσκιους μας
τριγυρίζεις.

Σ' έμας φέρνουν δλ' οι στοχασμοί
κι δλοι οι δρόμοι,
και δειχνόμαστε σαν είδωλα, σαν πνέματα,
και σα νόμοι.

Μέσ' στη νύχτα είμαστε ήμείς ή άγρύπνια
ή ταράχτρα,
κι δσα τρίζουν και σπαίλουν κ' είν' άξήγητα
κ' είναι σκιάχτρα.

Είμαστε δλα τ' αγαθά, τ' άληθινά,
και τά ώραία,
θρονιασμένα στην υπέρτατη κορφή,
στην Ίδέα.

Είμαστε κ' οι άχνοί της πλάνης, του κακού
τά μαχαίρια
τραβηγμένα μέσ' στη νύχτα και βαλτά
μέ τ' άστέρια.

Ἄσופε, σοφέ και θεοφοδούμενε,
δίγνωμε και ίσε
κι άθεε, καταπάνου μας σκοντάφτεις,
δποιος είσαι.

Και τη σκέπη που σκεπάζει μας, κανείς
δέν σηκώνει,
κι δποιο χέρι κατ' αυτή θα κουνηθή,
μαρμαρώνει.

Τά ποτάμια είμαστε ήμείς που δέν μπορείς
νά περάσης,
κι δσο πίνεις τδ νερό μας, πιδ πολυ
θα διψάσης.

Και σ' έμας γυρτός την δψη σου
καθρεφτίζεις,
κι δλο τρέχουμε κι αλλάζουμε κι δλο ίδια
μας νομίζεις.

Κι αν χανώμαστε αποκάτου από τη γή
βυθισμένα,
μάς τραβάει ξανά στον ήλιο ένας θνητός
σαν έσένα.

Τώρα γύρε έδω, κι άπάνου μας
καθρεφτίσου...
Σ' άεροφέρνει ίσα μ' έμας, κ' ύψώνει σε, άνθρωπε,
τδ βιολί σου!

*

Και παράτησε τά όνειρατα,
γύρε, βάλε αυτί στη Φύση,
παραμάντεμα τδ ρόδο.
Σίβυλλα τδ κυπαρίσσι!
Σκληρά χτύπα την τη Χίμαιρα,
τ' όνειρο είναι ή ζωή
στο βιολί σου άς άρμονίση
την Άλήθεια ή μουσική.

Ποῦ εἶν' ἡ Ἀλήθεια; Μὴν πλαγᾶν ἐσέ
βαθιονόητα λόγια τάχα;
τὴν πηγὴ τῆς δὲν τὴ βρίσκεις
μέσα σου, ἄνθρωπε, μονάχα.
Θὰ τὴ βρῆς παντοῦ στὸ ταίριασμα
—ὄ ἀρραβῶνας λυτρωτῆς!—
τῆς καρδιάς σου καὶ τοῦ νοῦ σου
μὲ τὰ πάντα τῆς ζωῆς.

Ἔψωσε τὸν τρίτο ἐσὺ Ὀλυμπο,
βάλε ἐκεῖ τὴν Ἐπιστήμη,
μόνη ὑπάρχει, ἀγέλαστη εἶναι!
Ποῖο χαμόγελο, ποῖο ἀσῆμι,
ποῖο χρυσάφι σὰν τὴν ὄψη τῆς;
Γιούχα, Ὀλυμποὶ ἀπ' ἀχνούς!
Ἡ καρδιά τὸ θάμα ἂν εἶναι,
τῆς καρδιάς πὸ μάτι ὁ νοῦς.

Ἄναρχος ὁ Κόσμος κι ἄσωστος.
Κι ὁ Ἥλιος μέσ' στὴ λαμπεράδα
τοῦ τεράστιου Γαλαξία
μιὰ λιγνὴ κι αὐτὸς λαμπάδα.
Κι ἀπ' τὸν Ἥλιο ἀργὰ ξεχώρισε
φλόγα μέσ' στὸ Χάος, καὶ γὰ!
Στοὺς αἰῶνες τῶν αἰῶνων
φλόγα ἢ Γῆ κι ὀλογυρνᾶ.

Κάτω ἀπ' τοὺς δυσκολοξήγητους
κι ἔλοσιδερένιους Νόμους
ἢ Γῆ τρέχει μὲ τίς ὥρες,
μέσ' στοὺς κύκλους, μέσ' στοὺς δρόμους,
καὶ χορεύει τὸν ἀστέρινο
τὸ χορὸ στοχαστικῆ,
καὶ γνωρίζει αὐτὴ πῶς ἦρθε
καὶ ποῦ πάει τὸ ξέρει αὐτὴ.

Κ' ἔγινε, καὶ τράνεψε, καὶ ζῆ,
καὶ μπορεῖ καὶ νὰ πεθάνῃ,
μὰ ποτὲ δὲ θὰ πιτύχη
μιᾶς ἀνάπαψης λιμάνι.
Γιατὶ πάντα ἀπὸ μιὰ Δύναμη
θ' ἀνασταίνεται ἢ ζωῆ.
Στρατολάτισσα καὶ πάντα
στὸν αἰῶνιο δρόμο ἢ Γῆ!

Ζοῦσε ἢ Γῆ πολὺ πρὶν ζήσουμε.
πρὶν τὰ πλάτια τῆς μεστώση
τούτῃ ἢ ζήση ἐδῶ ποὺ ζοῦμε,
τούτῃ ἢ φύση, τούτῃ ἢ γνώση.
Πολεμῆσαν ἄγριο πόλεμο,
στὸν πρωτόγονο καιρὸ,
στὸ ἔπλαστο ἀπαλὸ κορμὶ τῆς
ἢ φωτιά καὶ τὸ νερό.

Η ΦΛΟΓΕΡΑ ΤΟΥ ΒΑΣΙΛΙΑ

Ο ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Σβυσμένες όλες οι φωτιές οι πλάστρες μέσ' στη Χώρα.

*Στήν εκκλησιά, στὸν κλίβανο, στὸ σπίτι, στ' ἀργαστήρι,
παντοῦ, στὸ κάστρο, στήν καρδιά, τ' ἀποκαΐδια, οἱ στάχτες.
Πάει κι ὁ ψωμάς, πάει κι ὁ χαλκιάς, πάει κ' ἡ γυναίκα, πάνε
τὰ παλληκάρια, οἱ λειτουργοί, καὶ τοῦ ρυθμοῦ οἱ τεχνίτες,
τοῦ Λόγου καὶ οἱ προφήτες.*

*Τὰ χέρια εἶναι παράλυτα, καὶ τὰ σφυριὰ παρμένα
καὶ δὲ σφυροκοπᾶ κανεὶς τ' ἄρματα καὶ τ' ἀλέτρια,
κ' ἡ φούχτα κάποιον ζυμωτῆ λίγο σιτάρι ἂν κλείση,
δὲ βρῖσκει τὴν πυρὴ ψυχὴ ψωμί γιὰ νὰ τὸ κάμη.
Κι ἀπὸ κατάκρουα χόβολη μεστή ἡ γωνιά, κι ἀκόμα
καὶ πιὸ πολὺ ἀπὸ τὴ γωνιά πὸν τοῦ σπιτιοῦ ἡ καρδιά εἶναι,
κακοκατάντησε ἡ καρδιά τοῦ ἀνθρώπου. Κρίμα. Κρίμα.
Σκοτεινὸ ρέπιο κ' ἡ εκκλησιά, καὶ δίχως πολεμηστρες
τὸ κάστρο, καὶ χορτάρισε κ' ἔγινε βοσκοτόπι.
Κι ὁ μέγας Ἐρωτας μακριά, καὶ εἶν' ἄβουλος ὁ ἄντρας
κι ἀπραχτος, καὶ στὸ πλάι του χαμοσυρτῆ ἡ γυναίκα
κυρὰ της ἔχει τὴ σκλαβιά καὶ δοῦλο της τὸ ψέμα.
Σβυσμένες όλες οι φωτιές οι πλάστρες μέσ' στη Χώρα.*

*Τραγοῦδι τῶν ἡρώων! Ἐμπρός, τραγοῦδι τῶν ἡρώων!
Ἄπάνου ἀπὸ τ' ἀπόσταχτα, ἄναψε, ὦ φλόγα, λάμψε.
Κανένα χέρι δὲ θὰ διῆς ἀπάνου σου ν' ἀπλώση,
νὰ θρέψη σε, νὰ ζεσταθῆ, νὰ πάρῃ ἀπ' τὸ θυμὸ σου,
νὰ σπείρη σε στήν εκκλησιά, στὸν κλίβανο, στὸ σπίτι,
νὰ σὲ φωλιάσῃ στήν καρδιά, στὸ κάστρο, στ' ἀργαστήρι.
Φλόγα, ἐσὺ τότε ἀβόηθητη κ' ἔρμη ἐσὺ φλόγα, κρύψου,*

*καὶ κάμε τὴ μνημούρι σου τὴ στάχτη, καὶ μὴ σβύσης!
Γιατὶ θὰ ρθῆ κάποιος καιρὸς, καὶ κάποια αὐγὴ θὰ φέξῃ,
καὶ θὰ φουσήξῃ μιὰ πνοὴ μεγαλοδύναμη ἄκου!
Ἄπὸ ποιοὺ στόμα ἢ ἀπὸ ποιοὺ χάος θὰ χυθῆ; Δὲν ξέρω.
Μπορεῖ ἀπὸ τὴν ἀνατολή, μπορεῖ κι ἀπὸ τὴ δύση,
ποιοὺς ξέρει μὴν ἀπ' τὸ βοριά, μὴν ἀπ' τὰ μεσημέρια
τάχα θὰ βγῆ ἀπ' τὰ τάρταρα, γιὰ θὰ ριχτῆ ἀπὸ τ' ἄστρα;
Δὲν ξέρω· ξέρω πὼς θὰ ρθῆ, καὶ μὲ τὸ πέρασμά της,
μέγα καὶ θεῖο καὶ μυστικὸ κι ἀξήγητο, θὰ σκύνουν
οἱ κορφὲς όλες, οἱ φωτιές θὰ ξαναδώσουν όλες.
Στήν εκκλησιά, στὸν κλίβανο, στὸ σπίτι, στ' ἀργαστήρι,
στὸ κάστρο, στήν καρδιά, παντοῦ, στ' ἀποκαΐδια, ἀπρίλης!
Καὶ σὰ θεῶν ἀγάλματα θαματουργὰ πλασμένα
νὰ ἠχολογᾶνε μουσικά, σὰν τὰ φιλῆ ὁ κῆρ Ἡλιος,
καὶ σὰ χλωρὰ ἰσκερόδεντρα πὸν δὲν τοὺς ἀπολείπουν
ζαζαροστάλαχτοι καρποὶ χειμῶνα καλοκαίρι,
νά! νά! ὁ ψωμάς, καὶ νά ὁ χαλκιάς, νά καὶ ἡ γυναίκα, νά τα,
τὰ παλληκάρια, οἱ λειτουργοί, νά τοῦ ρυθμοῦ οἱ τεχνίτες.
τοῦ Λόγου νά οἱ προφήτες!
Κι ὅταν τριγύρω σου οἱ φωτιές ἀνάψουν πάλε οἱ πλάστρες,
ξαναζωντάνεψε κ' ἐσὺ καὶ ρίξου, ὦ φλόγα, ὦ φλόγα,
καὶ κύλησε καὶ πέρασε στὰ διάπλατα τῆς χώρας,
καὶ στῆς ψυχῆς τ' ἀπόβαθα, καὶ πλάσε τα καὶ ζῆσ' τα,
γιομάτα ροδοκόκκινα παιδιὰ τὰ καρδιοχτύπια,
καὶ πλάσε τους καὶ ζῆσε τους κάποιους καημὸς πατέρες,
καὶ κάποιες γνῶμες πλάσε τις καὶ ζῆσε τις μητέρες,
καὶ κάμε ἀδέρφια τὰ ὄνειρα καὶ τὰ ἔργα! Ἐμπρός, τραγοῦδι!*

Σβυσμένες όλες οι φωτιές, τραγοῦδι τῶν ἡρώων!

30 τοῦ Ὀκτώβρη 1902.

ΛΟΓΟΣ ΤΡΙΤΟΣ

Ἐσ' εἶσαι πού κορώνα σου φορεῖς τὸ Βράχο; Ἐσ' εἶσαι, Βράχε, πού τὸ ναὸ κρατᾶς, κορώνα τῆς κορώνας; Ναέ, καὶ ποιὸς νὰ σ' ἔχτισε, μέσ' στοὺς ὠραίους ὠραῖο, γιὰ τὴν αἰωνιότητα, μὲ κάθε χάρη Ἐσένα; Σ' ἐσὲ ἀποκάλυψη ὁ ρυθμὸς, κάθε γραμμὴ, καὶ Μοῦσα· λόγος τὸ μάρμαρο ἔγινε, κ' ἡ ἰδέα τέχνη, καὶ ἦρθες στὴ χώρα τῆ θαματοουργῆ πού τὰ στοχάζεται ὅλα μὲ τὴ βοήθεια τῶν Ὁρῶν τῶν καλομετρημένων, ἦρθες ἀπάνου ἀπ' τοὺς λαοὺς κι ἀπάνου ἀπ' τὶς θρησκείες, κυκλώπειε, λυγερόκορμε, καὶ σὰ ζωγραφισμένε. Ὅμοια τὰ πολυτίμητα παντοτινὰ μαγνάδια, ἴδια στὴ στέγνια, στὴ νοτιά, στὸ φῶς καὶ στὸ σκοτάδι, πού χέρι δὲν ξευφαίνει τα, καὶ χρόνια δὲν τὰ φτεῖρουν, καὶ μάτι δὲ μπορεῖ νὰ βρῆ πῶς ἀπ' ἀρχῆς πλεχτήκαν, κι ἀνήμπορ' εἶναι ἡ μαστοριά νὰ τὰ ξαναρχινήση, στοιχιά γιατί τ' ἀργάστηκαν ἀπὸ δροσοσταλίδες καὶ νέραιδοι μὲ τοὺς ἀφροὺς καὶ ἀγγέλισσες μὲ ἀχτίδες. Ἔτσι κ' ἐσὺ. Οὐτε δύνοσσαν ἄλλου, ναέ, νὰ ζήσης παρὰ ὅπου πρωτοφύτρωσες. Ἄνθος, κ' ἡ Ἀθήνα γάστρα. Ἐδῶ τοῦ ἀθάνατου ἡ πηγῆ, τῆς ἐρμιᾶς τώρα ἡ κλάψα. Στὴν ἴδια γῆ, στῶν ἴδιω σου θεῶν τὸ κατατόπι, καθὼς φυτρῶναν ἀπὸ τῶν ἀθάνατων τὰ δάκρυα καὶ ἀπὸ μακάρων αἵματα, πού στάζαν ἐδῶ κάτω καὶ ἀπὸ μακάρων αἵματα, πού στάζαν ἐδῶ κάτω οἱ νάρκισσοι κ' οἱ ὑάκινθοι καὶ οἱ δάφνες κ' οἱ ἀνεμιῶνες κι ὅσα ἀπ' τ' ἀνθρώπου τὸ κορμὶ στοῦ λουλουδιοῦ περνοῦσαν. Κι ὅπου σοῦ πήρανε θλαστὸ καὶ σπόρο ὅπου σοῦ κλέψαν, τὸ ξαναφύτρωμα ἄμοιαστο, γιὰ πάει τοῦ κάκου ὁ σπόρος. Ναέ, τὰ θέμελά σου ἐσὲ δὲν εἶναι ριζωμένα σὰ νὰ τὴ γγίξαν τρίςαθα τὴν τέλειωση τοῦ κόσμου, μηδὲ τὸ μέτωπό σου ἐσὲ πάει πέρα ἀπὸ τὰ γνέφια, σὰν πυραμίδας κολοσσὸς ἀπάνου σ' ἐρμιοτόπι τῆς Ἀφρικῆς. Ἀνάλαφρα κρατᾶν ἐσὲ στοῦ ἀέρα

τὴ διαφανάδα τὴ γλαυκὴ τῶν Ὀλυμπίων τὰ χέρια. Κ' ἡ ἀρχοντικὴ κορφή σου ἐσὲ δίχως θρασὰ νὰ πάη γιὰ νὰ χαθῆ στὰ ἀπέραντα πού μάτι δὲν τὴ φτάνει, τὸ Πνέμα πρὸς τ' ἀπέραντα ξέρει ἀπαλὰ καὶ φέρνει. Ἐσένα δὲ σὲ χτίσανε τυραγνισμένων ὄχλοι, καματερὰ ἀνθρωπόμορφα σπρωμένα ἀπ' τὴ βουκέντρα φαριμακερὰ καὶ ἀλύπητα δυνάστη αἱματοπότη. Ἐσένα μὲ τὸ λογισμὸ κ' ἐσὲ μὲ τὸ τραγοῦδι σὲ ὑψῶσαν τῶν ἐλεύτερων οἱ λογισμοὶ ἐκεῖ ὅπου καὶ ὁ Νόμος σὰν πρωτόγινε τῆς Πολιτείας προστάτης, μὲ τὸ ρυθμὸ πρωτόγινε, κ' εἶταν κι αὐτὸς τραγοῦδι· καὶ ὁ δαμαστής σου, μάρμαρο, ναέ, καὶ ὁ πλαστοουργὸς σου, δίχως νὰ ἰδρῶση νικητῆς, δίχως ἀγῶνα πλάστης. Κι ἀκούστε! Πρέπει κι ὁ ἀνθρωπος, κάθε φορὰ πού θέλει νὰ ξαναβρῆ τὰ νιάτα του, νᾶρχεται στὸ ποτάμι τῆς Ὁμορφιάς νὰ λούζεται. Σ' ὅλα μπροστὰ τὰ ὠραῖα νὰ στέκεται ἀδιαφόρευτα καὶ γκαρδικὰ νὰ σκύδη προσκυνητῆς, ἐρωτευτῆς, τραγουδιστῆς, διαβάτης. Κι ἀφοῦ ὄλων πάη ταξίματα καὶ μεταλάβη ἀπ' ὅλα, πάλι καὶ πάντα νὰ γυρνᾷ σ' ἐσένα μ' ἕναν ὕμνο. Μ' ἐσένα τὸ ξανάνιωμα τοῦ κόσμου ν' ἀρχινᾷ, τοῦ κόσμου τὸ ξανάνιωμα μ' ἐσὲ νὰ παίρνη τέλος. Ποῦ νὰ τὴ βρῶ, καὶ σὰν τὴ βρῶ, ποῦ νὰ τὴν καταλάβω τῆς καλλονῆς σου τὴν ψυχῆ, ναέ, καὶ τῆς ψυχῆς σου τὸ μυστικὸ πῶς νὰ τὸ πιῶ, τί δάχτυλα, ποιά χέρια θὰ μοῦ τὸ παίξουνε, καὶ ποιά πνοή θὰ μοῦ κυλήσῃ τὸ μυστικὸ σου μέσα μου σὰ ροδοκόκκινο αἷμα γιὰ νὰ τὸ κάμω λάλημα, πού νὰ τ' ἀξίξῃ ἐσένα;

ΛΟΓΟΣ ΕΒΔΟΜΟΣ

Πρωτ', και λιοπερίχυτη και λιοκαλ' είναι ή μέρα,
 κ' ή 'Αθήνα ζαφειρόπετρα στής γής τὸ δαχτυλίδι.
 Τὸ φῶς παντοῦ, κι ὄλο τὸ φῶς, κι ὄλα τὸ φῶς τὰ δείχνει
 και στρογγυλά και σταλωμένα, κοίτα, δὲν ἀφίνει
 τίποτε θαμποχάραγο, νὰ μὴν τὸ ξεδιαλύνης
 ὄνειρο ἂν εἶναι, ἦ κι ἂν ἀχνός, ἦ ἂν εἶναι κρουστό κάτι.
 Περήφανα και ταπεινά, κι ὄλα φαντάζουν ἴδια.
 Καὶ τῆς Πεντέλης ή κορφή και τ' ἀχαμνὸ σπερδούκλι,
 κι ὁ λαμπρομέτωπος ναὸς και μιὰ χλωμὴ ἀνεμώνη,
 τὰ πάντα, ὁμοια βαραίνουνε στή ζυγαριὰ τῆς πλάσης.
 Κι ὄλα σιμὰ τὰ φέρνεις, φῶς, κι ὄλα τὸ φῶς τὰ δείχνει
 μὲ μοῖρα σὰν ξεχωριστή. Τῆς Αἰγίνας ὁ κόρφος
 ἀσπρογαλλιᾶζει ὀλόχυτος, λαμποκοπᾷ τὸν πάει
 σιμὰ πρὸς τοὺς κυματιστοὺς και σὰ γραμμίμενους λόφους·
 και τὸ βαθὺ ἀκροούρανο σημαδεμένο μόνο
 ἀπὸ τὸ μαῦρο ἐνὸς πουλιοῦ και τ' ἄσπρο ἐνοῦ συγγέφου
 τὰ πάει πρὸς τὸ βουνόπλαγο, και τοῦ βουνοῦ τῆ ράχη
 τὴν πάει σιμὰ στὸ λιόφυτο τοῦ κάμπου, και τὸν κάμπο
 τόνε σιμώνει στὸ γιαλὸ, και τοῦ γιαλοῦ και οἱ βάρκες
 στὰ σπιτικά κατώφλια ὀμπρὸς τραβᾶν κατὰ τῆ χώρα
 ἦσυχα γιὰ ν' ἀράξουνε. Κι ὄλα τὸ φῶς τὰ δείχνει
 ἀεροφερμένα πιὸ κοντὰ σάμπως καημὸ νὰ τῶχη
 νὰ τὰ ὀρμηνέψη νὰ πιαστοῦν κ' ἕνα χορὸ νὰ στήσουν,
 ὄσο πὸς τὸνα στ' ἄλλουνοῦ τὴν ἀγκαλιὰ νὰ πέση.
 Ἔτσι ὀλογύρα τὰ βουνὰ κι ὁ λογγωμένος Πάρνης
 κι ὁ ἔλεφαντένιος ὁ Ἵμηττος κ' ἡ ἀγέρινη Πεντέλη
 βλέπονται κι ὄλο βρίσκονται σὲ συντυχιά μὲ τ' ἄλλα
 τὰ πιὸ φτενόγραφα και πιὸ μακριὰ ξαγναντεμένα
 βουνὰ τῆς Ἰδρας, τ' Ἀναπλιοῦ, τοῦ Δαμαλαῶ, τῆς Κόρθος·

κι ἄκρες και λόφοι και στενὰ και βράχοι κι ἀκρογιάλια,
 Τριπύργι, Φάληρο, Πειραιᾶς, και οἱ σκάλες και οἱ λιμῶνες,
 κ' ή Σαλαμίνα ἀθάνατη, κ' ή ἐρημικὴ Ψυτάλη
 ὡς πέρα πὸς τὸν ἄσπρο ναὸ βασιλικὴ κορώνα
 φορεῖ, δειγμένο ἀπὸ παντοῦ, τὸ Σούνιο τ' ἀκροτόπι.
 Κ' ή ἀττικιὰ ἀκροθάλασσα, και ξεχωρίζει μέσα
 στήν Ἄσπρη θάλασσα, και ζῆ στήν ἀγκαλιὰ τῆς μάννας,
 εὐγενικώτερη ἀπ' αὐτὴ και σάμπως πιὸ γαλάζια.

Σήμερα πρωτοθώρητο, κάτι σὰ θάμα, κοίτα,
 πέρα ἀπ' τὸν κάμπο χάραξε κι ἀπ' τὸ πυκνὸ λιοστάσι
 ξαπλώνεται κι ὄλο τραβᾷ στὸ μαγεμένο Βράχο
 πὸς και μικρός, σὰν πιὸ ψηλὸς ἀπὸ τὸν Ὀλυμπο εἶναι.
 Ἐκεῖ μιὰ ἀσάλευτη ζωὴ, και στοιχιωμένη ή χώρα,
 μαρμαρωμένοι και οἱ θνητοὶ κ' οἱ ἀθάνατοι, κ' ή πέτρα
 κι ἄνθος ἀπὸ τὴν ὀμορφιά κι ἄστρο ἀπὸ τὴν ἰδέα,
 και τὰ σκληρὰ κορμιὰ ἀπαλὴ πνοούλα τ' ἀνάσταίνει.
 Πάντα ὁ ναὸς ὁ μουσικὸς τοῦ στοιχιωμένου Βράχου
 κορώνα γύρω ὑφώνεται σ' ὄλα κι ἀπάνου ἀπ' ὄλα,
 κι ἀπὸ τῆς πλάσης τὰ καλὰ κι ἀπ' τ' ἀγαθὰ τῆς χώρας,
 σάμπως ἐκεῖνος πιὸ καλὰ και πιὸ ἀγαθὰ πλασμένος.
 Και πάντα οἱ βρῦσες ρέουν ἐκεῖ τοῦ Μύθου κι ἀναδρῦζουν
 τῆς Ἱστορίας οἱ πηγές, κ' εἶναι τ' ἀνάβρυσμά τους
 πάντα κ' εἶναι τὸ ρέμα τους τῆς δόξας και τῆς χάρης
 τὸ ρέμα και τ' ἀνάβρυσμα, και τῆς Ἀθῆνας· πάντα.
 Και πάντα ὁ δωρικὸς ναὸς ἀπλὸς και τρισεγγάλος
 και ή πιὸ λιγνὴ γραμμιούλα του σοφὰ λογαριασμένη,
 και σιδεροθεμέλιωτος και φτερωτὸς ἀντάμα
 και λυγερὸς και μ' ὄλο του τ' ἀλύγιστο τ' ὀλόρθο.
 Πλάσμα πὸς ἐνῶ τὰ μάτια σου γιομίζοντας τὰ εὐφραίνει,
 στέκει σὰν κάτι τι νοητὸ και καθεμιὰ του ἀράδα
 κι ὄλοι του οἱ κύκλοι ἀσύγκριτοι, στοχάζονται, μιλάνε.
 Και πάντα εἶναι τὰ μέτωπα και τὰ πλευρά του πάντα
 και πάντα εἶν' οἱ κολῶνες του και οἱ ζῶνες και οἱ κορφές του.
 μὲ τὰ σεμνὰ σκαλισματα, μὲ τὰ λαμπρὰ πλουμίδια,
 ρουνιές και αἶτοι και ἀστράγαλοι, κύματα, φίδια, ρόδα,

Μητέρα τῶν ἀνέλπιδων κι ὄλου τοῦ κόσμου σκέπη,
 κάτου ἀπὸ σέ κ' οἱ ἀνέλπιδοι κι ὄλος ὁ κόσμος ἴσοι!
 Τέτοιος ὁ κόσμος ἔγινε μ' ἐσέ· τὰ πλούτια του ὄλα,
 θησαυροὺς δύναμης, χαρᾶς, καὶ τέχνης καὶ σοφίας,
 ὄλα τ' ἀρνήθηκε γιὰ σέ, καὶ γίνηκε γιὰ σένα
 κόσμος φτωχὸς ἀπὸ τοῦ νοῦ, γυμνὸς ἀπὸ τὴ γνῶση,
 κι ἀστόχαστος καὶ θάρβαρος· καὶ παραπεταμένος
 στὰ πόδια σου καλόγερος, ἀσκητευτῆς μπροστά σου,
 μαράζωμα ὄλη του ἡ ζωὴ καὶ ὁ νοῦς του μοναστήρι.
 Μπρὸς στήν εἰκόνα σου γυρτὸς ὁ κόσμος, μὲ τὸ στόμα
 τρεμουλιαστό, κρεμάμενο μόνο ἀπὸ τ' ὄνομά σου
 κι ἀπὸ τὴ σκέπη σου, Κυρά, κι ἀπὸ τ' ἀνάδλεμμά σου,
 μ' ἓνα τροπᾶρι μυστικὸ, μὲ μιὰ πνιχτὴ μουρμούρα,
 δυὸ ἀπέραντα κοντόλογα: Χαῖρε, Χαριτωμένη!
 Τὸν πρῶτο κόσμο πίνιξες Ἐσὺ, τὸν πλούσιο κόσμο,
 καὶ ἀπ' τὸν πνιμένο φύτρωσε χρυσόγραφτος ὁ κρίνος,
 καὶ στ' ἄσπρα καὶ στ' ἀμάραντα φύλλα του χαρασμένα
 τὰ λόγια τὰ δοξαστικά:—Χαῖρε, Χαριτωμένη!
 Καὶ τώρα ὁ κόσμος δείχνεται στόμα θαμμένου ἀγίου,
 γάστρα ἐνὸς κρίνου μυστικοῦ, καὶ στήν καρδιά τοῦ κόσμου,
 ἀπὸ τὸν ἄγνωρο ἀσκητὴ ὡς τὸ Βουργαροφάγο
 τὸ νικητὴ πὺ ἀνέβηκε γιὰ νὰ σέ προσκυνήσῃ—
 κατὰμεσα, Θεοτόκο, Ἐσὺ, λαμπροζωγραφισμένη!

ΟΙ ΚΑΗΜΟΙ ΤΗΣ ΛΙΜΝΟΘΑΛΑΣΣΑΣ

ΜΙΑ ΠΙΚΡΑ

Τὰ πρῶτα μου χρόνια τ' ἀξέχαστα τᾶζησα
 κοντὰ στ' ἀκρογιάλι,
 στὴ θάλασσα ἐκεῖ τὴ ρηχὴ καὶ τὴν ἡμερῆ,
 στὴ θάλασσα ἐκεῖ τὴν πλατιά, τὴ μεγάλη.

Καὶ κάθε φορὰ πὺ μπροστά μου ἡ πρωτάνθιστη
 ζωὺλα προβάλλει,
 καὶ βλέπω τὰ ὄνειρατα κι ἀκούω τὰ μιλήματα
 τῶν πρῶτω μου χρόνω κοντὰ στ' ἀκρογιάλι,

στενάξεις, καρδιά μου, τὸ ἴδιο ἀναστένασμα:
 Νὰ ζοῦσα καὶ πάλι
 στὴ θάλασσα ἐκεῖ τὴ ρηχὴ καὶ τὴν ἡμερῆ,
 στὴ θάλασσα ἐκεῖ τὴν πλατιά, τὴ μεγάλη.

Μιὰ μένα εἶν' ἡ μοῖρα μου, μιὰ μένα εἶν' ἡ χάρη μου,
 δὲ γνώρισα κι ἄλλη:
 Μιὰ θάλασσα μέσα μου σὰ λίμνη γλυκόστρωτη
 καὶ σὰν ὄκιανὸς ἀνοιχτὴ καὶ μεγάλη.

Καὶ νὰ! μέσ' στὸν ὄπνο μου τὴν ἔφερε τ' ὄνειρο
 κοντὰ μου καὶ πάλι
 τὴ θάλασσα ἐκεῖ τὴ ρηχὴ καὶ τὴν ἡμερῆ,
 τὴ θάλασσα ἐκεῖ τὴν πλατιά, τὴ μεγάλη.

Κ' ἐμέ, τρισαλίμονο! μιὰ πίκρα μὲ πίκραινε,
μιὰ πίκρα μεγάλη,
καὶ δὲ μοῦ τὴ γλύκαινες, πανώριο ξαγνάντεμα
τῆς πρώτης λαχτάρας μου, καλὸ μου ἀκρογιαλί!

Ποιά τάχα φουρτούνα φουρτούνιαζε μέσα μου
καὶ ποιά ἀνεμοζάλη,
ποῦ δὲ μοῦ τὴν κοιμίζες καὶ δὲν τὴν ἀνάπαυες,
πανώριο ξαγνάντεμα, κοντὰ στ' ἀκρογιαλί;

Μιὰ πίκρα εἶν' ἀμίλητη, μιὰ πίκρα εἶν' ἀξήγητη,
μιὰ πίκρα μεγάλη,
ἢ πίκρα ποῦ εἶν' ἄσβυστη καὶ μέσ' στὸν παράδεισο
τῶν πρώτῳ μας χρόνῳ κοντὰ στ' ἀκρογιαλί.

ΠΑΡΑΜΙΛΗΤΟ

Λιμνοθάλασσα μὲ τὰ κατακάθια,
κακομύριστα, μαῦρα, γλιστερά.
Μέσα μου κάποια βάρθια, πάθια, ἀγκάθια,
μέσα μου... ὦ δυστυχιά μου! ὦ δυστυχιά!

Ἐρμὸ παιδί, ποιὸς μ' ἔρριξ' ἐδῶ πέρα;
Ὁ λογισμὸς μου ἀρρώστια· δὲ μπορῶ...
Ποῦ εἶν' ὁ πατέρας μου; ποῦ εἶσαι, μητέρα;
Ἐλεῆστε με τὸν ἀμαρτωλό.

ΑΝΑΤΟΛΗ

Γιαννιώτικα, σμυρνιώτικα, πολιτικά,
μακρόσυρτα τραγούδια ἀνατολίτικα,
λυπητερά,
πῶς ἡ ψυχὴ μου σέρνεται μαζί σας!
Εἶναι χυμμένη ἀπὸ τὴ μουσικὴ σας
καὶ πάει μὲ τὰ δικά σας τὰ φτερά.

Σᾶς γέννησε καὶ μέσα σας μιλάει
καὶ βογγάει καὶ βαριά μοσκοβολάει:
μιὰ μάννα· καίει τὸ λάγνο τῆς φιλίας,
κ' εἶναι τῆς Μοίρας λάτρισσα καὶ τρέμει,
ψυχὴ ὀλη σάρκα, σκλάβο σὲ χαρέμι,
ἢ λαγγεμένη Ἄνατολή.

Μέσα σας κλαίει τὸ μαῦρο φτωχολοῖ,
κι ὀλα σας, κ' ἡ χαρὰ σας, μοιρολόι
πικρὸ κι ἀργό·
μαῦρος, φτωχὸς καὶ σκλάβος καὶ ἀκαμάτης,
στενόκαρδος, ἀδούλευτος,—διαβάτης
μ' ἔσᾶς κ' ἐγώ.

Στὸ γιαλὸ ποῦ τοῦ φύγαν τὰ καίκια,
καὶ τοῦ μείναν τὰ κρίνα καὶ τὰ φύκια,
στ' ὄνειρο τοῦ πελάου καὶ τ' οὐρανοῦ,
ἀνεργη τὴ ζωὴ γὰ ζουσα κ' ἔρμη,
βουδός, χωρὶς καμιᾶς φροντίδας θέρμη,
μὲ τόσο νοῦ,

δσος φτάνει σά δέντρο γιά νά στέκω
καί καπνιστής μέ τόν καπνό νά πλέκω
δαχτυλιδάκια γαλανά·
καί κάποτε τό στόμα νά σαλεύω
κι άπάνω του νά ξαναζωντανεύω
τόν καημό ποδ βαριά σās τυραννά

κι όλο άρχίζει, γυρίζει, δέν τελειώνει.
Και μιá φυλή ζή μέσα σας και λιώνει
και μιá ζωή δεμένη σπαρταρά,
γιαρνιώτικα, σμυρνιώτικα, πολιτικά,
μακρόσυρτα τραγούδια άνατολίτικα,
λυπητερά.

ΣΑΤΙΡΙΚΑ ΓΥΜΝΑΣΜΑΤΑ

9

Τού τύραννου συντρίψτε τούς χαλκάδες,
μά μέ τό συντριμμό τους μή μεθήστε·
πάντα ή πλάση άπό σκλάβους κι άφεντάδες.

Κ' έλευτεροι, άλυσόδετοι θά ζήστε.
Γιατ' είναι κάποιες άλλες άλυσίδες,
είναι γιά σās· τίς φέρνω· γονατίστε!

Σās πρέπουν, λυτρωμένοι, λυτρωτήδες,
άλυσοδέστε τή χρυσή σας νιότη,
σās φέρνω τίς θυσίες και τίς φροντίδες·

τ' όνομά τους 'Αλήθεια και 'Ωραιότη,
Ταπεινοσύνη, Γνώση, 'Υπακοή.
Σ' ένα πρόστασιμ' άκούνε, στερνοί, πρώτοι,

του κόσμου οι νόμοι, κι άνθρωποι και λαοί.

19

'Ο κόλακας κι ό ψεύτης χαλασμοί σου,
της άμαρτίας πατρίδα, άμυαλη Μάγνα,
του κόσμου είσαι τó σκύβαλο· άπελπίσου!

Σέ λιώσανε τά χείδια τά λαοπλάνα
στου κόλακα τά χέρια και στου ψεύτη·
χτυπήστε τή νεκρώσιμη καμπάνα!

Ἡ ψυχὴ μου μὲ τὸ θυμὸ παντρεύτη·
δὲ στρώνω στὸ κιβούρι σου πορφύρα
τὸ δεκαπεντασύλλαβο τοῦ Κλέφτη.

Χορδὴ στῆ σιδερένια μου τῆ λύρα,
σκληρὴ καὶ λαμπερὴ σὰν τὸ διαμάντι,
ταίριασα κι ἄλλη μιὰ· γιὰ σένα πῆρα

τὸ τρίστιχο ἀπ' τὴν Κόλαση τοῦ Δάντη!

4

Σκύλος κοκκαλογλύφτης φέρνει γύρα
κράκι! τάκι! τῆς γειτονιάς τοὺς τενεκέδες.
Ὁ ποσαπαίρνης μὲ τὸ θεσιθήρα

γιὰ τὴν πατρις καυγὰ στοὺς καφενέδες.
Οἱ γάτοι λιγεροὶ στὰ κεραμίδια
ταιριάξουν ἐρωτόπαθους γιανέδες.

Φαγοπότι, ξαπλωταριό, τὰ ἴδια.
Τὰ θέατρα, τὶς ταβέρνες, τὰ πορνεῖα,
φάμπρικες, μπάνκες, σπίτια, ἀποκαῖδια,

τ' ἀνταμώνει ἀττικώτατη ἄρμονια.
Καὶ κοιμισμένη στὰ ὄνειρά της βλέπει
μουρλὴ γλωσσοκοπάνα Πολιτεία

τὸν Περικλῆ. Μὰ ὁ Χασεκῆς τῆς πρέπει.

8

Καὶ γιὰ μούντζα ὁ λαὸς καὶ γιὰ λιβάνι.
Ὁ λαὸς εἶναι τίποτε καὶ εἶν' ἔλα,
εἶναι τοῦ ἐκδικητῆ τὸ γιαταγάνι

κ' εἶν' ἡ μαϊμοῦ ἢ ξαδιάντροπη, ἢ μαργιόλα,
καὶ ἢ ρίζα καὶ ἢ κορφὴ, ὁ στερνὸς κι ὁ πρῶτος,
κ' ἐγὼ κ' ἐσύ, κι ὁ ἀνθὸς κ' ἡ καρμανιόλα,

κι ὁ ἀρχαῖος Ἄθηναῖος κι ὁ Ὀπτεντότος.
Στὸ τραγοῦδι τοῦ ἀηδόσι ἀναστενάζει,
στὸ θυμὸ τοῦ τῆς ἀστραπῆς ὁ κρότος.

Σὰν τρῶν τὰ σπλάχνα τοῦ λαοῦ μαράζι,
κάνεις πλαστοουργὸς ἤρωας, κάνεις θεός.
Ἡ δόξα, ὅπου κι ἀρχόντοι καὶ βαστάζοι

μὲ μιὰ σφραγίδα σφραγισμένοι: Λαὸς.

10

Δὲν ξέρω ἐγὼ κανένα θεὸ Χρέος,
ἔνα θεὸ ἐγὼ ξέρω τὴν Ἀγάπη.
Ἀγάπη, ἀπὸ τὸ χρέος σου εἶμαι ὠραῖος.

Ἐσὺ μὲ κάνεις δοῦλο, ἐσὺ σατράπη,
φτερὰ τὰ κάνεις τὰ σκοινιά τοῦ γάμου·
πότε μὲ δέρνεις, βέργα ἐνὸς ἀράπη,

πότε ἀνθεῖς, περιβόλι δλόγυρά μου.
Ἐσὺ μὲ τὰ βαθιὰ τὰ καταφρόνια
μὲ γιομίζεις· πλαταίνεις τὴν καρδιά μου,

σὰ θάλασσας ἀγέρας τὰ πλεμόνια.

Ἔρωτα ἐσύ, μονάρχη και γενάρχη!

Ἐσύ τυφλή και ἡ Μοῖρα, ἐσύ και ἡ Πρόνοια.

Ὅ,τι δὲν ἀγαποῦμε, δὲν ὑπάρχει.

17

Γυναίκα, ἀν θὲς ἀντρίκεια νὰ δουλέψης
γιὰ τὸν ξεσκαδωμὸ σου, δὲ σὲ φτάνει
νὰ κάψης, νὰ σκορπίσης, νὰ ξοδέψης

τὸ χρυσάφι, τὴ σμύρνα, τὸ λιβάνι
στὸ νέο θωμὸ. Μέσα σου πρῶτα κάψε
τὸ τριπλὸ ξόανο πού τοὺς δούλους κάνει,

Συνήθεια, Κέρδος, Πρόληψη. Καὶ σκάψε,
και τοῦ παλιοῦ καιροῦ τὰ παραμύθια,
κι ἄς εἶν' ὁμορφα, μιὰ γιὰ πάντα θάψε.

Ἄ! τὰ μεστὰ καμαρωτά σου στήθια
βραχνὰς τὰ πνίγει, πνίχ' τον, πολεμίστρα
γιὰ τὴν Ἀγάπη και γιὰ τὴν Ἀλήθεια.

Πάντα μαζί σου κ' ἡ Ὅμορφιὰ ἡ μεθύστρα.

19

Ἰδεολόγοι και νιτερεσολόγοι,
κι ὅσους μεθᾶνε τῆς ζωῆς οἱ χάρες,
κ' ἐσεῖς μὲ τοῦ ἀσκητῆ τὸ κομπολόγι,

κ' ἐσεῖς, τραγουδιστὲς μὲ τὶς κιθάρες,
κ' ἐσεῖς πού τὴ ζωὴ κατάρρα κλαίτε,
κ' ἐσεῖς μὲ τῶν παθῶν τὶς λιγομάρες,

κ' ἐσεῖς πού σὲ νερὰ γαλήνης πλέτε,
τῶν «ἔλα ἀλλάζου» οἱ διαλαλητάδες,
κι ὅσοι στὸ γυρισμὸ τῶν ἴδιων καιτε

λιβάνι, κι ὅσοι καταφρονητάδες
τῶν ὄχλων, κ' ἐσεῖς οἱ ἄθεοι κι ὅσοι θρησκοί,
κ' ἐσεῖς, τῶν προλετάρων οἱ λαμπάδες,

κι ὄλοι, ὑπεράνθρωποι, ἄνθρωποι, ἀνθρωπίσκοι!

20

Τῆς σκέψης και τῆς πράξης πολεμάρχου,
μονάχα ὁ νοῦς ὁ διαλεμένος, ὁ ἕνας,
ὁ ἀριστοκράτης και ὁ ἀρμοστής ὑπάρχει,

τοῦ σπαθιοῦ πολεμάρχου και τῆς πένας,
μόνος ὁ νοῦς ὑπάρχει ὁ κυβερνήτης.
Ὅλα στέρφα: στὴ ρίζα κάθε γένας

ὁ νοῦς σοφός, ποιητής, ἥρωας, προφήτης.
Ἄμορφο χῶμα κ' ἡ Ἱστορία κορμὶ
δὸς τῆς, ὦ Ἰδέα, και γίνε τῆς τεχνίτης.

Μὰ ἰδέα και ὕλη, ὀρμὲς και λογισμοί,
καμώματα και χῶρατα ἐνδὸς φεύτη.
Τὰ πάντα ὑπάρχουν ἀπὸ τὴ στιγμὴ

πού βλέπονται σὲ νοῦ τρανοῦ καθρέφτη.

Η ΠΟΛΙΤΕΙΑ ΚΑΙ Η ΜΟΝΑΞΙΑ

ΥΜΝΟΣ ΤΩΝ ΑΙΩΝΩΝ

Μητέρα μας πολύπαθη, ὦ ἀθάνατη,
δὲν εἶναι μόνο σου στολίδι οἱ Παρθενῶνες·
τοῦ συντριμμοῦ σου τὰ σπαθιά στὰ κάμανε
φυλαχτὰ καὶ στεφάνια σου οἱ αἰῶνες.

Καὶ οἱ πέτρες πὺ τίς ἔστησε στὸ χῶμα σου
τὸ νικηφόρο χέρι τοῦ Ρωμαίου,
κ' ἡ σταυροθόλωτη ἐκκλησιά ἀπὸ τὸ Βυζάντιο,
στὸν τόπο τοῦ πολύστουλου ναοῦ τοῦ ἀρχαίου,

Κι αὐτὸ τὸ κάστρο πὺ μουγγρίζει μέσα του
τῆς Βενετιάς ἀκόμη τὸ λιοντάρι,
κι ὁ μιναρὲς πὺ στέκει, τῆς δλόμαυρης
καὶ τῆς πικρότατης σκλαδιᾶς ἀπομεινάρι,

Καὶ τοῦ Σλάβου τὸ διάβα ἀντιλαλούμενο
στ' ὄνομα πὺ μᾶς ἔρχεται στὸ στόμα
—μὲ τὸ γάλα τῆς μάννας πὺ βυζάζαμε—
σάν ξένη ἀνθοβολιά στὸ ντόπιο χῶμα,

Ὅλα ἔνα νύφης φῶρεμα σοῦ ὑφαίνουνε,
σοῦ πρέπουνε, ὦ βασίλισσα, σὰ στέμμα,
στὴν ὁμορφάδα σου ὁμορφιά ἀπιθώσανε
κ' εἶναι σὰ σπλάχνα ἀπ' τὸ δικό σου τὸ αἷμα.

Ὡ τίμια φυλαχτὰ, στολίδια ἀταίριαστα,
ὦ διαβατάρικα, ἀπὸ σᾶς πλάθεται αἰώνια,
κόσμος ἀπὸ παλιὰ κοσμοσυντρίμματα,
ἢ νέα τραγὴ Πατρίδα ἢ παναρμόνια!

1896.

ΚΥΠΡΟΣ

Στὸ σοφό μας φίλο Ν. Γ. Πολίτη.

Καλῶς μᾶς ἤρθατε, παιδιὰ! Στὴν Κύπρο τὴν ἀέρινη,
στὴ Μακαρία τὴ γῆ,
στάζει τὸ μέλι διαλεχτὸ σάν πρῶτα; Ἀκόμα γίνεται
τ' δλόγλυκο κρασί;

Ἢ χαρουπιὰ ἢ δλόχλωρη λέει τὰ παλιὰ καὶ τ' ἄξια
τῆς ἀργυρῆς ἐλιᾶς;
Καὶ τ' ἀηδονάκι τραγουδεῖ στὴν εὐωδιὰ τοῦ λάδανου
τὰ πάθη τῆς καρδιάς;

Κ' οἱ ἀκρογιαλιὲς λαχταριστές, τ' ἀραξοβόλια δλόβαθα
καὶ τ' ἀκροτόπια ὀρθά,
τὸ καρτεροῦνε τῆς θεᾶς τὸ ὑπέρκαιο ξαγνάντεμα
καὶ δεύτερη φορὰ;

Καλῶς μᾶς ἤρθατε, παιδιὰ! Στὴν Κύπρο τὴν πολύχαλκη,
στὴν καρποφόρα γῆ,
ἀκόμα ἢ Μοῖρα τῆς ὀργῆς, ἢ Μοῖρα ὄλων τῶν ὁμορφῶν,
ξεσπάει καὶ καταλεῖ;

Λυσσάει μὲ τὴν ἀναβροχιά, μὲ τὴν ἀκρίδα μαινεται,
χτυπάει μὲ τὴ σκλαδιά;
Στ' ὦραῖο πολύπαθο κορμί ἢ ἀγνή ψυχὴ δὲν ἔσβυσε;
Πέστε το ἔσεῖς, παιδιὰ!

Καλῶς μᾶς ἤρθατε, παιδιά, και φέρτε, κελαιδῆστε μας
τὸ εὐγενικὸ νησί.
—Μέσ' στή βαθιά της ἀγκυλιὰ μητέρα ἢ Ἄσπρη θάλασσα
νά κρύψη ἐσὲ ζητεῖ.

Τοῦ κάκου· στεριές, πέλαγα, λαοὶ τριγύρω σου ἡμεροὶ
και θάρβαροι λαοί,
σ' εἶδανε, σὲ ὠρεχτήκανε, και κατὰ σὲ χυθῆκανε
και Ἄσία και Ἀφρικῆ.

Ρωμαίους και Σαρακηνοὺς, Τούρκους και Φράγκους γνώρισε.
Ἦ Ροδαφνούσα ἐσύ,
ἀπὸ τῆ Δύση ὁ βασιλιάς κι ὁ Ρήγας σ' ἐρωτεύτηκαν
ἀπ' τὴν Ἀνατολή.

Κι ἀπ' τὸν καιρὸ πού σὲ ἠύρανε θαλασσομάχοι Φοίνικες,
ὡς τώρα πού σοφὰ
πατάει σ' ἐσένα ὁ Βρετανός, πολλοὺς ἀφέντες ἄλλαξες,
δὲν ἄλλαξες καρδιά.

Κ' εἶναι ἡ καρδιά σου ἐσὲ πιστῆ, και δένεις μὲ γητέματα,
και πήραν ἀπὸ σὲ
μιὰ ρίζα τὰ διαβατικά, και μοίρανε τ' ἀλλότρια
δικῆ σου χάρη, ὦ ναί!

Και τὴν Ἀστάρτη ξέγραψεν ἡ θεία Ποθοκρατόρισα
πού γέννησαν οἱ ἀφροί,
κι ἀπὸ τῆς Τύρου τὸ Μελκάρθ, και μὲ τὰ σπλάχνα σου, ἐπλασε
τὸν Ἑλληνα Ἡρακλή.

Κι ἀφοῦ πετάξανε οἱ θεοί, και τῆς Παφίας ἀπόμεινε
συντρίμματα ὁ θυμὸς,
ἢ Ροδαφνούσα σου ἔφτασε, και γίνηκε τραγούδι σου,
και σ' ἀναψε, καημός.

Και τοῦ Ἡρακλῆ τὸ ρόπαλο τὸ πήρε και κυνήγησε
τὸν ξένο, ἐκδικητής,
κ' ἐσὲ λημέρι του ἔκαμε, τὸ κάλεσμα προσμένοντας
τὸ μέγα, ὁ Διγενής.

Ἐσὺ κρυφοζωντάνεψες, ὠραῖο νησί, και φύλαξες,
ἐσὺ τὰ προσκυνάς,
τῆς Ρώμισούνης τὰ εἶδωλα· τῆς Ὀμορφιάς τὸ εἶδωλο
και τῆς Παλληκαριάς.

Ἀπὸ τὰ κέδρα τοῦ Ὀλυμποῦ σκαλίστε γοργοκάραβα,
ὦ Ἀκρίτα! Ἦ Ροδαφνού!
Ἦ κάμετε καράδια σας τὰ δλάνθιστα κι δλόδροσα
πτερούγια τοῦ Ἀπριλιοῦ,

Και τῶν Ἑλλάδων τὰ νεκρὰ ἀκρογιάλια γύρα φέρε τα,
ξυπνήστε ἕνα βοριά,
ἀπλῶστε ἕνα τρικύμισμα, και ἀστράφτε ἐμπρὸς και μέσα μας
τὰ ὠραῖα, τὰ δυνατά.

Καλῶς μᾶς ἤρθατε, παδιά! Σ' ἐσένα, Κύπρο ἀέρινη,
ὦ Μακαρία γῆ,
πήγεν ὁ μέγας Ἐρωτας και χτύπησε, και ἀνάβρυσε
θαματοργῆ πηγῆ.

Στοιχιδ ὠργισμένο τὴν πηγῆ βαθιά τὴν καταχώνιασε.
Ἦ χέρι ὄνειρευτό,
πού πάντα σὲ προσμένουμε, ξεσκέπασε, και φέρε μας
τὸ ἀθάνατο νερό!

Καλῶς μᾶς ἤρθατε, παιδιά! Στὴν Κύπρο τὴν ἀέρινη,
στὴ Μακαρία γῆ,
στ' ὠραῖο πολύπαθο κορμί ἢ ἀγνή ψυχῆ δὲν ἐσθυσε.
Και ζῆ, και ζῆ, και ζῆ!

ΜΕ ΤΗ ΜΗΤΕΡΑ ΓΛΩΣΣΑ ΜΑΣ

Στὴν Ἀλεξάντρα Παπαμόσκου.

Μὲ τὴ μητέρα Γλῶσσα μας, τὴν καταφρονημένη
ἀπὸ τὸν ἄδειο ἀνάξιο νοῦ, τὴν ἄξια δουλεμένη,
στὸ πείσμα τῶν ἀνήξερων, ἀπὸ τὸν ποιητὴ,
χτίστε τὰ χτίσματα, λογῆς· ἀνθεὶ καὶ σβεῖ στὰ χεῖλη
τ' ἄυλο λουλούδι· δέσε το μὲ νέα ζωὴ, κοντύλι,
στὴν πέτρα τὴ θαματοργὴ τοῦ λόγου· στὸ χαρτί.

Κόψτε φλωριά, σφραγίστε τα,—χαῖρε, νοερὸ χρυσάφι,
πλέχτες τοῦ στίχου ἀρχοντικοί, λεβέντες πεζογράφοι!—
μ' ὅποια βούλλα, μὲ τ' ἄχραντα φτερά τοῦ τραγουδιοῦ,
μὲ τοῦ κριτῆ τὴ ζυγαριά, μ' ὅποια θωριά, ὅποια χάρη,
μὲ τοῦ σοφοῦ τὸ νόημα, καὶ μὲ τ' ἀλφαθητάρι,
τῆς γνώσης θαμποχάραμα στὰ μάτια τοῦ παιδιοῦ.

Κ' ἐσεῖς ποῦ μᾶς ποτίζετε τοῦ κόρφου σας τὸ γάλα,
γυναῖκες, καὶ τὸν ἔρωτα, τὴν πιὸ μεθύστρα στάλα,
νά τῆς ἀλήθειας γάλα, νά κρασὶ τῆς ἀρετῆς!
Γιὰ τὴ μητέρα γλῶσσα μας τὰ λάβαρα κρατῆστε,
βοηθῆστε, μάλιστα τῆς καρδιάς, τὸ Λόγο· οἱ Μοῖρες εἰστε,
πληρῶστε ὅσα τραγούδησε γιὰ σᾶς ὁ ποιητής.

Κ' ἐσὺ ποῦ πρωτοβάλληκες τὰ νιάτα νὰ φωτίσῃς
κ' ἔφερες μέσα στῆς ζωῆς τὴ γλῶσσα καὶ στῆς φύσης,
—σὰ σὲ καθάριο κρούσταλλο φῶς, τοῦ ματιοῦ φίλι,—
τὰ πρῶτα ἀπλὰ μαθήματα, στοῦ δάσκαλου τὸ πείσμα,
καὶ χάριτες τοῦ πράσινου περιβολιοῦ τὸ σείσμα
στ' ἀσάλευτο νεκρὸ σχολεῖό,—χαῖρε κ' ἐσὺ, Καλή!

1908.

ΤΑ ΣΧΟΛΕΙΑ ΧΤΙΣΤΕ!

Στὸ Δ. Π. Πετροκόκκινο.

Μὲ τὴ φλόγα ποῦ φαίνει καὶ ποῦ πλάθει,
μὲ τῆς καρδιάς τὴ φλόγα, μὲ τοῦ Λόγου
τὴ δύναμη, ξεσκέπαστα, καθάρια,
καὶ μὲ τὰ χέρια, καὶ μὲ τὰ μαχαίρια,
τὸν τόπο πάρτε.

Κάτου σημάδια ποῦ ἔμπηξε τὸ Ψέμα!
Τὰ ταξίματα φέρτε στῆς Ἀλήθειας
τῆς ἱερῆς τὸ βωμὸ καὶ τὰ σφαχτάρια.
Στὸν τόπο ἀπάνου ὄχι πολέμων κάστρα·
τὰ σχολεῖα χτίστε!

Λιτὰ χτίστε τα, ἀπλόχωρα, μεγάλα,
γερά θεμελιωμένα, ἀπὸ τῆς χώρας
ἀκάθαρτης, πολύδοξης, ἀρρωστιάρας
μακριὰ μακριὰ τ' ἀνήλιαγα σοκάκια,
τὰ σχολεῖα χτίστε!

Καὶ τὰ πορτοπαράθυρα τῶν τοίχων
περίσσια ἀνοίχτε, νᾶρχεται ὁ κύρ Ἥλιος,
διαφεντευτής, νὰ χύνεται, νὰ φεύγῃ,
ὄνειρεμένο πίσω τοῦ ἀργοσέρνον-
τας τὸ φεγγάρι.

Γιομίζοντάς τα νὰ τὰ ζωντανεύουν
μαϊστράλια καὶ βοριάδες καὶ μελέτνια
μὲ τοὺς κελαϊδισμοὺς καὶ μὲ τοὺς μόνους·
κι ὁ δάσκαλος, ποιητής· καὶ τὰ βιβλία
νὰ εἶναι σὰν κρίνα.

Τοῦ τραγουδιοῦ τῆ γλῶσσα ἀντιλαλώντας,
καὶ τὰ βιβλία σὰν τὰ τραγούδια νὰ εἶναι!
Στῆ γῆ τῆς ὁμορφιάς, ἀρματωμένη
τὴν Ἐπιστήμη, ἢ Ὅμορφιά, χαρὰ τῆς!
ἀρχὴ σοφίας!

Τὰ σκολειὰ χτίστε, ὑψῶστε τὰ πλατάνια
γιὰ τὸ δροσὸ στῆς ρεματιᾶς τῆ χάρη,
γιὰ τὸν καρπὸ σπάρτε τὰ ἀμπέλια, ἄς εἶναι
τ' ἀγαθὰ τους ἀγνὰ κρασιά. καὶ ἄς εἶναι
γούρμα σταφύλια,

Λογῆς, κεχριμπαρένια, ἄλικα, μαῦρα.
Ὅπου ἀπλωσιά, ὅπου ψήλωμα, ὅπου υἰγεία,
στὰ πέλαα ν' ἀγναντεύουν τὰ καράβια
καὶ τοὺς αἰτοὺς νὰ λαχταρᾶν καὶ τ' ἄστρα
στὰ οὐράνια πλάτια.

Καὶ βαθιοὺς τράφους γύρω γύρω σκάφτε
καὶ πύργους πολεμόχαρους ὑψῶστε
καὶ βαρδιατόρους θάλτε νὰ κρατᾶνε
μακριὰ μακριὰ τὸν ψεύτη καὶ τὸν πλάνο
τῆς Ρωμισούνης.

Ἐόθεργα καὶ καρφιὰ κρατᾶ καὶ πάει
καὶ πιάνει καὶ καρφώνει καὶ σκοτώνει·
τοῦ φτερωτοῦ πιδ ἀπ' ὄλα κυνηγάρης,
ἀρχίζοντας ἀπὸ τις πεταλοῦδες,
φτάνει στὴ Σκέψη.

24 τοῦ Ἀπρίλη 1910.

Ο ΣΑΤΥΡΟΣ ἢ ΤΟ ΓΥΜΝΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ

· · · · ·
Ὅλα γυμνὰ τριγύρω μας,
ὄλα γυμνὰ ἐδῶ πέρα,
κάμποι, βουνά, ἀκροῦρανα,
ἀκράταγ' εἶναι ἡ μέρα.
Διάφαν' ἡ πλάση, δλάνοιχτα
τὰ δλόδαθα παλάτια·
τὸ φῶς χορτάστε, μᾶτια,
κιθάρες, τὸ ρυθμό.

Ἐδῶ εἶν' ἀριά κι ἀταίριαστα
λεκκιάσματα τὰ δέντρα,
κρασι εἶν' ὁ κόσμος ἄκρατο,
ἐδῶ εἶν' ἡ γύμνια ἀφέντρα.
Ἐδῶ εἶν' ὁ ἴσκιος ὄνειρο,
ἐδῶ χαράζει ἀκόμα
στῆς νύχτας τ' ἀχνὸ στόμα
χαμόγελο ξανθό.

Ἐδῶ τὰ πάντα ξέστηθα
κι ἀδιάντροπα λυσοᾶνε·
ἀστέρι εἶν' ὁ ξερόβραχος,
καὶ τὸ κορμι φωτιά ναι
Ρουμπίνια ἐδῶ, μαλάματα,
μαργαριτάρια, ἀσήμια,
μοιράζει ἡ θεία σου γύμνια,
τρισεύγενη Ἀττική!

Ἐδῶ ὁ λεβέντης μάγεμα,
ἢ σάρκα ἀποθεώθη,
οἱ παρθενιές, Ἄρτεμιδες,
Ἐρμῆδες εἶναι οἱ πόθοι.
Ἐδῶ κάθε ὥρα ἐλόγουμνη,
θάμα στὰ ὑγρόζωα κήτη,
πετιέται κ' ἢ Ἄφροδίτη
καὶ χύνεται παντοῦ.

—Παράτησε τὸ φόρεμα,
καὶ μὲ τὴ γύμνια ντύσου,
Ψυχὴ, τῆς γύμνιας ἰέρισσα,
ναὸς εἶναι τὸ κορμὶ σου.
Μαγνήτεψε τὰ χέρια μου,
τῆς σάρκας κεχριμπάρι,
τ' ὀλύμπιο τὸ νεχτάρι
τῆς γύμνιας δὸς νὰ πιῶ.

Σκίσε τὸν πέπλο, πέταξε
τὸν ἄμοιαστο χιτῶνα
καὶ μὲ τὴ φύση ταίριασε
τὴν πλαστικὴ σου εἰκόνα.
Λύσε τὴ ζώνη, σταύρωσε
τὰ χέρια στὴν καρδιά σου·
πορφύρα τὰ μαλλιά σου,
μακρόσωρτη στολὴ.

Καὶ γίνε ἀτάραχο ἄγαλμα,
καὶ τὸ κορμὶ σου ἄς πάρῃ
τῆς τέχνης τὴν ἐντέλεια
ποῦ λάμπει στὸ λιθάρι·
καὶ παίξε καὶ παράστησε
μὲ τῆς ἰδέας τὴ γύμνια
τὰ λυγρὰ τ' ἀγρίμια,
τὰ φίδια, τὰ πουλιά.

Καὶ παίξε καὶ παράστησε
τὰ ἡδονικά, τὰ ὠραία,
λαγάρισε τὴ γύμνια σου
καὶ κάμε τὴν ἰδέα.
Τὰ στρογγυλά, τὰ ὀλόισα,
χουῦδια, γραμμίες, καμπύλες,
ὦ θεῖες ἀνατριχίλες,
χορεῦτε ἓνα χορὸ.

Μέτωπο, μάτια, κύματα
μαλλιά, γλουτοί, λαγόνες,
κρυφὰ λαγκάδια, τοῦ Ἔρωτα
ρόδα, μυρτιές, κρυφῶνες,
πόδια ποῦ ἄλυσοδέγετε,
θρύσσες τοῦ χαίδιου, ὦ χέρια,
τοῦ πόθου περιστέρια,
γεράκια τοῦ χαμοῦ!

Καὶ ὀλόκαρδα, κὶ ἀμπόδιστα
λογάκια, ὦ στόμα, ὦ στόμα,
σὰν τὸ κερί τῆς μέλισσας,
σὰν τοῦ ροδιοῦ τὸ χρῶμα.
Τὰ κρίνα τ' ἀλαβάστρινα,
τοῦ ἀπρίλη θυμιατήρια,
ζηλεύουν τὰ ποτήρια
τοῦ κόρφου σου.—ᾠ! νὰ πιῶ,

Νὰ πιῶ στὰ ροδοχάραγα,
στὰ ὀρθά, στὰ σιαλωμένα,
τὸ γάλα ποῦ ὄνειρεύτηκα
τῆς εὐτυχίας' ἐσένα.
Ἐγὼ εἶμαι ἱεροφάντης σου,
βωμοὶ τὰ γόνατά σου,
στὴν πύρινη ἀγκαλιά σου
θεοὶ θαματούργοῦν.

Μακριά μας ὅσα ἀταίριαστα,
ντυμένα καὶ κρυμμένα,
τὰ μισερὰ καὶ τ' ἄσκημα
καὶ ἀκάθαρτα καὶ ξένα.
Ἵρθά δια· ξέσκεπα, ἄδολα,
γῆ, αἰθέρες, κορμιά, στήθια.
Γύμνια εἶναι κ' ἡ ἀλήθεια,
καὶ γύμνια κ' ἡ ὀμορφιά.

—Στὴ γύμνια τὴν ἠλιόκαλη
τῆς ἀθηναίισσας μέρας
κι ἀνίσως καὶ φαντάξῃ σου
κάτι ἄντυτο σὰν τέρας,
κάτι σὰ δέντρο ἀφύλλιαστο
καὶ δίχως ἴσκιου χάρη,
ἀδούλευτο λιθάρι,
ξεραγκιανὸ κορμί,

Κάτι γυμνὸ καὶ ξέσκεπο
στὰ δλανοιγμένα πλάτια,
ποὺ ζωντανὸ θὰ τῷδειχναν
μόνο δυὸ φλόγες μάτια,
κάτι ποὺ ἀπὸ τοὺς σάτυρους
κρατιέται, καὶ εἶν' ἀγρίμι,
καὶ εἶν' ἡ φωνή του ἀσήμε,—
μὴ φύγῃς· εἶμ' ἐγώ,

Ἵ Σάτυρος. Καὶ ρίζωσα
σὰν τὴν ἐλιά ἐδῶ πέρα,
λιγώνω τοὺς ἀγέρηδες
μὲ τὴ βαθιὰ φλογέρα.
Καὶ παίζω καὶ παντρεύονται,
λατρεύονται, λατρεύουν,
καὶ παίζω καὶ χορεύουν
ἄνθρωποι, ζά, στοιχιά.

.

ΡΟΔΟΥ ΜΟΣΚΟΒΟΛΗΜΑ

Ἐφέτος ἄγρια μ' ἔδειρεν ἡ βαρυχειμωνιά
ποὺ μ' ἔπιασε χωρὶς φωτιά καὶ μ' ἠῦρε χωρὶς νιάτα,
κι ὦρα τὴν ὦρα πρόσμενα νὰ σωριαστῶ βαριά
στὴ χιονισμένη στράτα.

Μὰ χτὲς καθὼς μὲ θάρρεψε τὸ γέλιο τοῦ Μαρτιοῦ
καὶ τράβηξα νὰ ξαναβρῶ τ' ἀρχαῖα τὰ μονοπάτια,
στὸ πρῶτο μοσκοβόλημα ἐνδὸς ρόδου μακρινοῦ
μοῦ δάκρισαν τὰ μάτια.

1905

Ο ΠΙΟ ΤΡΑΝΟΣ ΚΑΗΜΟΣ ΜΟΥ

Τὴν ὦρα τὴν ὑπέριστα ποὺ θὰ τὸ σῆῃ τὸ φῶς μου
ἀγάλια ἀγάλια ὁ θάνατος, ἕνας θὰ νὰ εἶν' ἐμένα
ὁ πιὸ τρανὸς καημὸς μου.
Δὲ θὰ εἶναι οἱ κούφιοι λογισμοί, τὰ χρόνια τὰ χαμένα,
τῆς φτώχειας ἡ ἔγνοια, τοῦ ἔρωτα ἡ ἀκοίμητη λαχτάρα,
μιὰ δίψα μέσ' στὸ αἷμα μου, προγονικὴ κατάρρα,
μῆτε ἡ ζωὴ μου ἡ ἀδειανὴ συρμένη ἀπ' τὸ μαγνήτη
πάντα τῆς Μούσας, μῆτ' ἐσύ, χιλιάκριδὸ μου σπίτι.

Ἵ Ο πιὸ τρανὸς καημὸς μου
θὰ εἶναι πὼς δὲ δυνήθηκα μ' ἐσὲ νὰ ζήσω, ὦ πλάση
πράσινη, ἀπάνου στὰ βουνά, στὰ πέλαγα, στὰ δάση,
θὰ εἶναι πὼς δὲ σὲ χάρηκα, σκυφτὸς μέσ' στὰ διβλία,
ὦ Φύση, δλάκερη ζωὴ κι δλάκερη σοφία!

1906.

Ἰαχόμνα ἐνὶ χερσίν. Σοσὶτα, γαρράκου!
—Ἵ σπαθιστὴ κιθάρα

—Σάμπως ἔμεῖς ἀπ' τὴν καρδιά δὲν εἴμαστε τῆς Φύσης;
 Καὶ σὰν πνοὲς δὲν εἴμαστε κι ἀπὸ παντοῦ δὲν πνέμε;
 Καὶ δὲ χαλαῖμα σὰ σεισμοὶ καὶ σὰ φωτιᾶς δὲν καῖμε;
 Σὰν τὰ πελώρια βύσσινα δὲν εἴμαστε τῆς δύσης
 καὶ σὰν τὰ ρόδα τῆς αὐγῆς; Πάντα καθὼς μαυρίζουν
 στ' ἄσπρα χωράφια τοῦ χαρτιοῦ τ' ἄνθια μας δὲν ἀξίζου
 τὰ περιβόλια, τὰ βουνά, τὶς ἄκρες, τὰ ρουμάνια,
 χλωρὰ καὶ σὰν ἀκουμπιστὰ στὰ γαλανὰ τὰ οὐράνια;
 Δὲν εἴμαστε σὰν τὴ ζωὴ τῆς θάλασσάς πού εἶν' ὀλη
 ταξίδι, σάλεμα, δροσιά, φουρτούνα, ἀραξοβόλι;
 Τοὺς φλοίσβους δὲν τοὺς ἔχουμε, τοὺς βόγγους καὶ τοὺς θρόντους,
 καὶ σὰν τοὺς πολυόμματους δὲν εἴμαστε δρακόντους;
 Κι ἀκόμα σὰν τὰ σύγνεφα δὲν εἴμαστ' ἀεροπλάνα
 μὲ τὸ θυμὸ τῆς ἀστραπῆς, μὲ τῆς βροχῆς τὸ μάνα;
 Δὲν εἴμαστε σὰν τὰ ψηλὰ παλάτια μὲ τὰ μύρια,
 πάντ' ἀνοιχτὰ σὲ μάκρητα καὶ τόπους, παραθύρια;
 Βοήθεια ἔμεῖς δὲν εἴμαστε γιὰ νὰ τὸ κατεβάσης
 τ' ἄλλο, τὸ μέγα τῆς ζωῆς βιβλίο, τ' ὀλόγυρά σου;
 Τάχα κ' ἔμεῖς δὲν εἴμαστε σὰν τὰ στοιχιά τῆς πλάσης,
 σὰν τὶς νεράιδες τῆς στεριάς, τοῦ πέλαγου, τοῦ δάσου;
 Τοῦ κόσμου ἔμεῖς δὲ φέρνομε τὶς δέσποινες Ἰδέες
 πίσω ἀπ' τὰ μύρια ἀλλάσματα πάντα ἴδιες, πάντα νέες;

1907.

ΧΕΙΜΑΡΡΑ

Δὲν τοὺς βαραίνει ὁ πόλεμος, ἀλλ' ἔγινε πνοή τους.
 Σολωμὸς («Οἱ ἐλεύθεροὶ πολιορκημένοι»).

* Ἄς ἀνθίσαν οἱ μυγδαλιές, κι ἄς τὴν κρυφομηγᾶτε
 τὴν ἀνοιξὴ ἀπὸ τώρα
 μὲ τὰ γλυκοχαράματα καθὼς γοργοξυπᾶτε,
 πουλάκια εἰρηγοφώρα.

* Ἄς εἶναι μέσα μου ἡ καρδιά σκληρὰ σφιχτοδεμένη
 ἀπὸ ἓνα ρήγα πόνο
 ποὺ ἀπάνου σὲ χαλάσματα μαστόρεψε καὶ σταίνει
 τὸ μαῦρο του τὸ θρόνο.

* Ἄς ἀνθίσαν οἱ μυγδαλιές. Νά! Ὁ οὐρανὸς θολώνει,
 νά! τοῦ Φλεβάρη ἡ μπόρα
 σὲ φοβερίζει: ἀτίναχτη μὲ τ' ὄψιμο τὸ χιόνι,
 πλάση λευκή, ἀνθοφόρα.

* Ἄς κλαίει καὶ μέσα μου ἡ καρδιά. Κι ἀπὸ τὰ κλάματά της
 ἀθάνατο λουλούδι,
 τῆς μοναξιάς παρηγοριά, τῆς Χώρας παραστάτης,
 φυτρώνει τὸ Τραγοῦδι.

Τέλος νὰ πῆρε ὁ πόλεμος; * Ἄλλος δὲν εἶναι ἀγώνας;
 Ἑλλήνων ἱεροὶ λόχοι,
 γιὰ ὕπνο βαρὺ σὰς δέχτηκε τῆς δόξας ὁ λιμνῶνας;
 Ἡ δάφνη ἀμάραντη;— Ὁχι!

Ἀλλούμενα ξενύχτηδων. Σωπάτε, χαροκόποι!
 — Ὁ σπαθωτὴ κιθάρα

τυρταία, φόρεσε πύρινη, μπροστά στην κρύαν Εὐρώπη,
κορώνα τῆ Χειμάρρα!

Κιθάρα μου, ἀνυπόταχτη ψυχῆ, οἱ καιροὶ καὶ οἱ τόποι
πάντα ὑποταχτικοὶ σου,
φῶς πάρε ἀπὸ τὸν Ὀλυμπο, νύχτα ἀπὸ τῆ Ροδόπη,
καὶ λάμψε καὶ σκορπίσου.

Στὰ χειμαρριώτικα βουνὰ ροδόλα, τὰ τουφέκια
τ' ἄγρια συντρόφεφέ τα,
μὲ τῆς πατρίδας τὴν ψυχῆ καὶ μὲ τ' ἀστροπελέκια
τὴν ἄγια γῆ χαιρέτα.

Γειά σας χαρά σας, Βασιλιά νικητῆ, Κυβερνήτη
μὲ τὴν τρανὴ τῆ γνώμη!
Θυσίας βωμὸς! Ἐκεῖ πετῶ. Φτερὰ μὲ πᾶν πετρίτη,
ἐμένα εἶν' ἄλλοι οἱ δρόμοι.

Στοὺς ξέγνοιαστους ἀλίμονο! Τοὺς πρέπει νὰ εἶναι δοῦλοι,
στὸν ἄρπαγα, τρομάρα!
Ἡ Ἑλλάδα ποῦ; Στὴν Ἡπειρο. Δόξα στὸ Κακοσούλι,
Νίκη σ' ἐσέ, Χειμάρρα!

Τὰ Γιάννενα ὀνειρεύονται, ἡ Κρήτη ξαποσταίνει.
βουδῆ ἡ Θεσσαλονίκη,
ἡ Ἀθήνα ξεφαντώνει... Ποιὸς βογγάει σὰ νὰ πεθαίνει;
—Χειμάρρα, δλόρθη! Οἱ λύκοι.

14 τοῦ Φλεβάρη 1914.

ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ

Ὅταν ξεσπερμεύονται οἱ λαοὶ
καὶ ξεθεμελιώνονται οἱ πατρίδες,
μέσα στῶν πολέμων τῆ βοῇ
κ' ἔξω καὶ παράμερα, δὲν εἶδες;

Σιγοδέονται κάποιοι σὰν ἱεροουργοὶ
κ' ἐνῶ κάτου ἀπὸ τὰ πόδια τοὺς τρανάζει
κ' ἐνῶ σειέται καὶ χαλιέται γύρω ἡ γῆ,
τίποτε, θαρρεῖς, δὲν τοὺς ταράζει.

Σὰ νὰκολουθᾶνε μυστικῆ
μ' ἓνα Κύριον ἀφανέρωτο ὀμιλία
γυνοὶ ἀσάλευτοι καὶ σὰν ἐκστατικοὶ
στὰ λειτουργικὰ τοὺς τὰ βιβλία.

Ὅλοι γύρω τοὺς καὶ γέροι καὶ παιδιὰ
καὶ οἱ γυναῖκες, τᾶρματα στὰ χέρια,
μόνο ἐκεῖνοι—ἀχτύπητη ἡ καρδιά—
μὲ τὰ χέρια ἀνάερα πρὸς τὰστέρια.

Ἄδεια δὲν εἶναι τὰ χέρια τοὺς, κρατᾶνε
τὰ πουλιὰ τὰ μαντικὰ τῆς Προσευχῆς
καὶ τὴν πρώτη ὀρμὴ τοὺς δίνουν καὶ πετᾶνε
πρὸς τοὺς θρόνους τῆς Ἰδέας καὶ τῆς Ψυχῆς.

Καίει φωτιά σ' ἓνα ΒΩΜΟ, ὁ βωμὸς
φροντισμένος ἀπὸ κείνους καὶ δὲ σβύνει·
θὰ περάσουν κι ὁ Θυμὸς κι ὁ Χαλασμός,
μὰ ὁ θνητός, ὀρθὸς ἢ χάλασμα, θὰ μείνη.

Στοῦ βωμοῦ τῆ θεία φωτιά θὰ πάη ξανά,
ὄπου ἢ Πίστη, ἢ Τέχνη, ὁ Λόγος, ἢ Σοφία.
Στὰ παντοτινά, Ὁσαννά!
Στὰ λειτουργικὰ βιβλία.

Σιγοδέονται κάποιοι σὰν ἱερουργοί,
λαοὶ τριγύρω τους μὲ τᾶρματα στὰ χέρια,
καὶ χαλιέται ἡ γῆ, καὶ ρυάζεται ἡ Σφαγή·
μὲ τὰ χέρια ἐκείνοι ἀνάερα πρὸς τὰστέρια.

Ὅμως ὅσο κι ἂν ἀσάλευτοι φαντάζουν
στοὺς χοροὺς τῶν Ἑρινύων καὶ τῶν Κυκλώπων,
τὰ ὑψωμένα χέρια τρέμονν καὶ σπαράζουν
σὰν ἀπ' ὄλη τῆ λαχτάρα τῶν ἀνθρώπων.

Καὶ τὰ μάτια τους κι ἄς φαίνωνται δεμένα
σὰν ἀδάκριστα μὲ μιὰ ὑπερκόσμια φέξη·
εἶναι ἀπὸ τὸ δάκριο θολωμένα
τὸ πικρότερο, πὺ δὲ μπορεῖ νὰ τρέξη.

Ὅταν ξεσπερμεύωνται οἱ λαοὶ
καὶ ξεθεμελιώνωνται οἱ πατρίδες,
μέσα στῶν πολέμων τῆ βοῆ
κ' ἔξω καὶ παράμερα, δὲν εἶδες ;

ΤΑ ΠΑΡΑΚΑΙΡΑ

ΤΟ ΣΠΙΤΙ ΠΟΥ ΓΕΝΝΗΘΗΚΑ

Τὸ σπίτι πὺ γεννήθηκα κι ἄς τὸ πατοῦν οἱ ξένοι,
στοιχειὸ εἶναι καὶ μὲ προσκαλεῖ ψυχῆ, καὶ μὲ προσμένει.

Τὸ σπίτι πὺ γεννήθηκα ἴδιο στὴν ἴδια στράτα
στὰ μάτια μου ὄλο ὑψώνεται καὶ μ' ὄλα του τὰ νιάτα.

Τὸ σπίτι, ἄς τοῦ νοθέψανε τὸ σχῆμα καὶ τὸ χρῶμα·
καὶ ἀνόθευτο καὶ ἀχάλαστο, καὶ μὲ προσμένει ἀκόμα.

Τῆς πόρτας του ἢ παλαιϊκὴ κορώνα, ὦ! νὰ ἢ καμάρα!
Μόνον οἱ χορδὲς τῆς λείπουνε γιὰ νὰ γενῆ κιθάρα

νὰ συνοδέψη τοῦ σπιτιοῦ τ' ὀλόχαρο τραγούδι
πρὸς τὸ παιδί· γυρίζω ἀνθός, δροσιὰ, ξεπεταρούδι,

πάω στὴ φωλιά, στὴ γάστρα μου, στὸ πρωτ' μου, στὸ μαγνήτη,
στὴ ζέστα τῆς μητέρας μου, στὸ πατρικὸ ἄγιο σπίτι.

Ἄς ἦρθαν τὰ γεράματα κι ἄς κύλησαν οἱ χρόνοι·
ἀπ' τὸ ψιμίθρι τοῦ ἀλλασμοῦ κι ἀπ' τοῦ χαμοῦ τῆ σκόνη

καὶ ἀπείραχτο καὶ ἀνέγγιχτο στὴ Μοῖρα ἀγνάντια στέκει,
κι ἀπὸ τὸν κῆπο του γιὰ μὲ χλωρὰ στεφάνια πλέκει.

Τοῦ κάκου οἱ ἔγγοιες, οἱ καιροὶ, πληγὲς καρδιῶν καὶ τόπων.
Τὰ μάτια μου ἄλλα, κι ἄλλα εἶναι τὰ μάτια τῶν ἀνθρώπων.

Ἐπὸ τὴν ἰσκιερὴ ἔμπατὴ στὴ φωτισμένη σάλα
μὲ τ' ἀκριβὸ ρωλόι χρυσοῦ στὴν κρυσταλλένια γυάλα,
ἔλα θαλμένα ρυθμικά, γιορτιάτικα ντυμένα,
προσώπατα, ἀντικείμενα, μὲ καρτεροῦν ἔμένα.

Στὸ πλάι τῆς δούλας τῆς πιστῆς ἢ ἀρχόντισσα γιαγιά μου
καὶ ἡ ρήγισσα τῆς προκοπῆς ἢ μάννα μου, ὦ χαρὰ μου!

τὸ στεργογέννητο καρπὸ στὴν ἀγκαλιά, καὶ πέρα
μπρὸς σὲ χαρτιὰ τὸ φάντασμα γνοιασμένο τοῦ πατέρα.

Καὶ μέσ' ἀπ' τοὺς ἀνασσαμοὺς τοῦ ρόδου καὶ τοῦ δυόσμου
καὶ δουλευτῆς καὶ φυτευτῆς τοῦ κήπου, ὁ ἀδερφός μου.

Καὶ πιδ θαθιά, κατάδαθα, σὰν ἄλλου κόσμου πλάση,
νά! Ὁλόρθο, ἀξήγητο, κρυφὸ, στὸν κήπο ἕνα κοράσι.

Τοῦ πρώτου πόθου τὸ ἱερὸ προσφῆτεμα, ἡ παιδούλα!
Στὴ χαραυγὴ μου γέλασμα, στὴ δύση μου τρεμούλα.

Τὸ σπῆτι πού γεννήθηκα κι ἄς τὸ πατοῦν οἱ ξένοι.
Στοιχειό, καὶ σὰν ἀπάτητο, μὲ ζῆ καὶ μὲ προσιμένει.

ΤΑ ΔΕΚΑΤΕΤΡΑΣΤΙΧΑ

56

Στὰ αἰώνια μέσα, στ' ἄχρονα, στ' ἀκέρια
ἔλα εἶν' ὁμορφα κι ἔλα ζωντανά,
κι ἔλα χέρια μᾶς δίνουν κι ἔλα ἀστέρια,
κ' εὐχαριστίες τοὺς πρέπουν καὶ ὠσαννά.
Καὶ ἡ λαμπάδα τοῦ ἡλιοῦ καὶ τ' ἀχονέρια
φωτίζουν, ὁμοια, δράματα τρανά.
Στῆς Φαντασίας τὰ λαμπερὰ δεφτέρια
χρυσὰ γραμμένα εἶν' ἔλα. Τ' αὐριανὰ
δὲν ὑπάρχουν, οὔτε ὑπάρχουν περασμένα·
σὰ νὰ τὰ γέννησε ἔλα ἴδια μιὰ ὦρα,
μέτωπα μ' ἕνα σφραγισμένα Τ ὠ ρ α.
Μὰ ὅσα φύτρες μελλόμενων καιρῶν,
ἢ σὲ νερὰ τρεχούμενα ἀνθισμένα,
τὰ θρεφαν ἔλα σάρκες τῶν νεκρῶν.

57

Δόξα στὸ φῶς σου, ἱερὴ γῆ, χαρὰ τῶν αἰώνων!
Κάτου ἀπὸ σένα ἑλληνικὴ τρίσθαθε αἰθέρα,
ἔ λ ε π ω· μᾶς πᾶς ἀπὸ τὸ γέλασμα πιδ πέρα
τὸ γαληνὸ κι ἀπὸ τὸ σάλεμα τῶν πόνων.
Ποιό, σὰν τὸ φῶς σου, φῶς φωτίζει ἄλλοῦ τὴ σφαῖρα;
Ποιό, ἀπάνου ἀπ' τὰ χρυσὰ κορμιὰ τῶν Παρθενῶν
κι ἀπ' τ' ἀσημένια τὰ μαλλιά τῶν ἐλαιῶνων,
ἔτσι ποιὸ φῶς τὴ γαλαζώνει τὴν ἡμέρα;
Μὰ τὸ γαλάζιο σου, οὐρανέ μου, εἶναι θαθύ,
τόσο θαθύ πού μὲ τὸ μαῦρο γίνετ' ἕνα·
κι ἂν ἢ χαρὰ κάτου ἀπὸ σὲ ἀρμονία ξανθὴ,
μὰ ἢ λύπη χαλκοπράσινη ἐρινύα μ' ἔσένα,
τρίσθαθε αἰθέρα. Στὴ νυχτιὰ πού εἶναι γλαυκὴ,
καὶ ἢ τραγωδία τῆς ζωῆς πιδ τραγικὴ.

ΟΙ ΛΥΚΟΙ

ΤΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ ΤΩΝ ΠΡΟΣΦΥΓΩΝ

Ἀφιερωμένο στὸν κύριο Σίμο Μενάρδο.

...Γιὰ τὴν καινούργια γένα
π' ὄλο τὴν περιμένουμε κι ὄλο κινίει γιὰ νάρθη
κι ὄλο συντρίμι χάνεται στὸ γύρισμα τῶν κύκλων.

«Βωμοί» Οἱ Πατέρες 1915.

Οὔτε τὸ ἀνάθεμα σκληρό, μήτε ὁ πνιγμένος θρήνος.

Ἄ! καὶ στὸ μαῦρο Γολγοθὰ τῶν ἐθνικῶν παθῶν,
θεῖε Ἄγγελε τοῦ τραγουδιοῦ, βόηθα ν' ἀνθίσῃ ὁ κρίνος
τῶν Εὐαγγελισμῶν!

Κι ἀπὸ τοὺς ἥρωες τοῦ σπαθιοῦ κι ἀπὸ τοῦ μαρτυρίου
τοὺς ἥρωες κι ἀπὸ τὰ στεφάνια πού εἶναι ἀγκαθωτά.
κι ἀπὸ τὰ δαφνοστεφάνια κι ἀπ' τοῦ Πολέμου ἀγρίου
τοῦ μακελλάρη ὄσα σφαχτά,

κι ἀπ' τῶν ἀγώνων τὰ λιοντάρια κι ἀπὸ τὰ κουφάρια
κι ἀπὸ τὴ μαύρῃ ἀπόκρυφῃ βουλῇ — ποιοῦ τάχα θεοῦ; —
μέσ' στὰ ξεθεμελιώματα, στοῦ χαλασμοῦ τ' ἀχνάρια
γίνεται ἡ δόξα ἐνὸς λαοῦ.

Πόσο ἀκριβᾶ πληρώνεται τ' ἀνθισμα τῶν πατρίδων,
τοῦ μᾶη κι ἀπρίλη τῶν ἐθνῶν ὁ ξαναγεννημός!
Προμήνημά τους κάποτε δὲν εἶναι τάχα ἀκριδῶν
ρήμασμα καὶ ὄρνιων ταραμός;

Ἑλλάδα, ἐσὺ πού ὄλα τὰ λέει τ' ἀθάνατο ὄνομά σου,
πηγῇ, ἀπὸ σὲ πάντα ἀναβρύζει κι ὁ ἥρωας κι ὁ σοφός,
ἀκόμα καὶ στὸ γέριμά σου, στὸ κατρακύλισμά σου,
τῆς ἱστορίας εἶσαι τὸ φῶς!

Σ' ἐσὲ πῶς μὲ τὸ γέλιο τῆς ξάφνου νεράιδα μοῖρα
τὴν ἀπ' τὰ δόντια τοῦ καιροῦ σχισμένη σου ποδιά
στὴ γέμισε τριαντάφυλλα, στὴν ἔκαμε πορφύρα,
σ' ἐσὲ πῶς μήγυσε:—Καρδιά!

Καὶ ἤρθα ξανά στὴ χώρα σου νὰ σὲ στυλώσω πού ἦτον
ὁ θρόνος σου, καὶ νὰ σὲ πάω στὴν πλουτισμένη γῆ,
στὸ πάτημα τοῦ Ἀλέξαντρου, στὸ νοῦ τῶν Ἑρακλείτων,
καὶ στῶν Ὀμήρων τὴν κλαγγή.

Γῆ, τὰ κρατάει, νοῦ, πάτημα, κλαγγή, θαφτά, στοχάσου
γιὰ σὲ μ' ὄλο τὸ μόλυσμα τοῦ ἀκάθαρτου Ὀσμανοῦ,
νέα γιὰ νὰ ἐροῦν πάλι ζωὴ μέσ' στὴ ζεστὴ ἀγκαλιά σου,
στ' ὄνειρο μέσα τ' οὐρανοῦ.—

Μὰ πῶς τὰ μάγια λύθηκαν!. Πῶς ἔκαμε ἡ κατάρρα
τὴν ἔψη σου ἔψη κλαίουσας γυρτῆς πρὸς μνήμα ἱτιάς!
Καιμὰ χορδὴ σου ἄς μὴ σοῦ μείνῃ ἀσύντριφτη, κιθάρα
τῆς δάφνης καὶ τῆς λεβεντιάς!

Ὅχι! Μακριὰ κ' ἡ ἀπελπισιά, μακριὰ καὶ ὄργῃ καὶ θρήνος!
Στὸ μαῦρο ἀπάνου Γολγοθὰ τῶν ἐθνικῶν καημῶν,
θεῖε Ἄγγελε τοῦ τραγουδιοῦ, βόηθα ν' ἀνθίσῃ ὁ κρίνος
τῶν Εὐαγγελισμῶν!

—Νεκροί, σπαρμένοι στὶς πεδιάδες καὶ στὰ περιβόλια
καὶ στὰ ἐρμιότεια καὶ στὰ βράχια τῆς Ἀνατολῆς,
τὰ πού σᾶς ρ' ἔκανε σπαθιά, πού σᾶς φάγανε βόλια,
βαθιά στὰ σπλάχνα τῆς Φυλῆς

ἄς ριζωθοῦν ἄ! νὰ στοιχειώσουν ὄστερα, μυστήρια,
καὶ θούκεντρα πάντα γιὰ νέα ὄργώματα ἄς γενοῦν,
αἵματα, νεῦρα καὶ θυμοὶ καὶ χέρια ἐκδικητήρια.
Πάντα οἱ νεκροὶ ἄς μᾶς κυβερνοῦν!

—Κ' ἐσεῖς, χαρὰ καὶ ἡ φτώχεια σας, τοῦ ὄλβου κ' ἐσεῖς καμάρια,
ἰκέτες τώρα ἀπλώνοντας τὸ δίσκο τοῦ χεριοῦ,

τῆς ἀργατιᾶς, τῆς ἀρχοντιᾶς δαρμένοι, ἀπομεινάρια
τῆς φλόγας καὶ τοῦ μαχαιριοῦ,

τὰ κλαίτε ἔσεῖς τὰ πάντα σας, σπίτια, ἀγαθὰ, θεῖα δῶρα,
παρατημένα, ἀφανισμένα, πλάσματα, πουλιά,
ἔπου ὄργωνεν ὁ Ἔρωτας, θερίζει ὁ χάρος τώρα,
πάει κ' ἢ πατρίδα κ' ἢ φωλιά.

Στάχια ἔπου χρύσωναν τῇ γῇ, μαυρολογᾶν κοράκοι.
Τὰ δάκρυα καταπίνοντας, ζητᾶτε, (δῆμιέ ἢ στιγμῇ
ποῦ σᾶς τρυπάει τὰ σωθικά σαράκι καὶ φαρμάκι),
γωνιά ζητᾶτε καὶ ψωμί.

Κι ὅτι θὰ αἰσθάνεστε πὼς εἶναι ἀπάνου ἀπ' ὄλα τ' ἄλλα
καὶ πὼς ἀξίζει θησαυρούς, τῆς ξεκληριᾶς παιδιά,
κι ὅτι ζητᾶτε ἀνείπωτο, τὸ ξέρω· εἶναι μιὰ στάλα
ἀγάπη καὶ καλὴ καρδιά.

Καὶ οἱ λυτρωμένοι, ἀλύτρωτοι. Κ' οἱ ἀλύτρωτοι ἐδῶ πέρα
δόστε νὰ ἰδοῦν τοῦ λυτρωμοῦ μιὰ χάρη, ὅσο φτωχῇ.
Ἡ Ἑλλάδα μιὰ, ἀκομάτιαστη καὶ ἀμέτρητη Μητέρα,
μιὰ τῶν Ἑλλήνων καὶ ἡ ψυχὴ!

Τύραννος ὅταν ἦ ὀλεθρος καίη στοῦ πιστοῦ τὸ σπίτι
τ' ἄγια κονίσματα, τοῦ καίει τὸν ἱερὸ ναό,
τοῦ μένει ἡ πίστη σὰν εἰκόνα ἐντὸς τοῦ ἀχειροποίητη
στοῦν ἓνα ἄόρατο Θεό.

Τέτοια ἡ Πατρίδα. Θεὸς κι αὐτῇ. Ἀπάνου ἀπὸ τὰ σπίτια,
σὲ λογῆς τόπους καὶ δεσμούς καὶ πάντα καὶ προτοῦ,
ἀπάνου ἀπὸ τὰ χῶματα κι ἀπὸ τ' ἀμπελοφύτια,
μιὰ εἶν' ἡ Πατρίδα, καὶ παντοῦ.

Μιὰ εἶν' ἡ Πατρίδα τῶν εἰμάτων καὶ δραμάτων, τὸ ἄστρο
τῆς Ἱστορίας τὸ πολικὸ, τοῦ τραγουδιοῦ τροφή,
χῶρες καρδιᾶς ἀπὸ παντοῦ μιὰ ψυχὴ σ' ἓνα κάστρο,
κι ἡ προσταγὴ τῆς: Ἄ δ ε ρ φ ο ἰ !

Καὶ τὸ ποῦ δέρνει ἀνάθεμα καὶ ὁ ποῦ δέρνεται θρῆνος
μακριά! στὸ μαῦρο Γολγοθὰ τῶν ξεθεμελιωμῶν,
βόθηθα, ἄγγελε τοῦ τραγουδιοῦ ν' ἀνθίσῃ ὁ ἄσπρος κρίνος
τῶν Εὐαγγελισμῶν!

3 τοῦ Νοέμβρη 1922

ΔΕΙΛΟΙ ΚΑΙ ΣΚΛΗΡΟΙ ΣΤΙΧΟΙ

3.

Στόν κλίβανο πυρώστε τήν Ἰδέα,
μέ τὸ σφυρὶ δουλεῦτε τῆ στοδ ἀμίονι,
πλάστε τὴν ἄ! σάν τήν Ἑλένη ώραία,
τόν Ὀρφέα νὰ θυμίζῃ καὶ τ' ἀηδόνη.

Καὶ στήν καρδιά μιὰ χάρη δόστε νέα,
καὶ ἄς καίνε οἱ φλόγες κι ἄς βογγοῦν οἱ πόνοι·
σέ καλόχυτα μέτρα σάν τ' ἀρχαῖα
κορμί ἄς γενῆ χρυσὴ ζωσμένο ζώνη.

Μὴν τρέμετε τῆς σκέψης τὸν Πρωτέα,
καὶ ἀλλάζοντας ἡ ἀλήθεια τὸ νοῦ ὀργώνει.
Ἡ ἀγάπη σας ἄς εἶναι ἡ Λευκοθέα
ποῦ τῆς ζωῆς τοὺς ναυαγούς λυτρώνει.

22.

Στόν ἄνθρωπον ἱερός ἄς εἶναι ὁ ἄνθρωπος,
ἡ ζωὴ καὶ τραγικὴ καὶ ἀγία καὶ μία.
Μήτε τὸ ἀνακρεόντειο ροδομέθυσμα
μήτε κ' οἱ ὀλοφυρμοὶ σου, Ἱερεμία.

Οὔτε τὰ καταφρόνια σας, οἱ Τίμωνες
οὔτε κ' ἡ Ὀλύμπια, Ἐπίκουρε, ἡσυχία.
Μελαγχολία, δακρυοστάλαχτ' ἡ ἄνοιξη,
καὶ τὰ τρικυμισμένα τὰ στοιχεῖα

μαύρη ὁμορφιά. Στόν ἄνθρωπον ὁ ἄνθρωπος
ἱερός. Ἄς μὴ ξεχνᾷ πὼς κ' ἡ Ἑρινύα
κι αὐτὴ δουλεύει ἀθέλητα, σὰ θεόσταλη,
γιὰ τὴν ἀγάπη, γιὰ τὴν ἁρμονία.

23.

Ἑλλάδα, τῶν ἠπειρῶν καὶ ἱστορία καὶ φύση,
καλὰ, κακὰ δὲ θρίσκονται κλεισιμένα
σ' ἐσέ, καὶ ὅποιος τοῦ κόσμου ὀρέγεται νὰ ζήσῃ
πολίτης, ἄ! πατρίδα του δὲ φτάνει νᾶχῃ ἐσένα;

Ὅλα, ὁμορφάδες, ἀσχημιές, ἀγάπες, μίση,
τὰ φαῦλα, τὰ τρανά, θάρβαρα, πάτρια, ξένα,
τᾶχεις μέ τὴ χρυσὴ σφραγίδα σου σφραγίσει.
Ἑλλάδα, ἀκέριος ὁ ἄνθρωπος εἶναι δικὴ σου γέννα.

Σὲ βλαστήμιαις μπορεῖ κανεὶς μεθύσι
τὰ χώματά σου νὰ τὰ κράξῃ ἀφωρισμένα.
Μὰ ποιὸς μπροστά σου δὲ θὰ γονατίσῃ
ποῦ πάντα ἐσὺ μολεύεσαι καὶ πάντα εἶσαι παρθένα;

ΝΕΚΡΩΣΙΜΟΣ ΥΜΝΟΣ

Χαίρε, αδερφέ! Τοῦ κόσμου αὐτοῦ διαβάτη,
γιὰ κόσμον ἄλλο ἀνοίγεις τὰ φτερά.
Δίκαιε, καλέ, πῶς πέρασε ἡ ζωὴ σου,
ζωὴ τραγοῦδι πού ἀλάθευτο κυλά!

Γι' αὐτὸ σέ συντροφεύει κ' ἡ ἁρμονία
τὴν ὦρα τούτη πού πετᾶς λευκὸς
ἀπ' τῆς γῆς τ' ἄστρο στ' ἄλλα τ' ἄστρο πού δλα
μιὰ μουσικὴ τοῦ ἀπέραντου ἀπὸ φῶς.

ΕΜΕΙΣ ΟΙ ΕΡΓΑΤΕΣ...

Ἐμεῖς οἱ ἐργάτες εἴμαστε πού μὲ τὸν ἴδρωτά μας
ποτίζουμε τὴ γῆ γιὰ νὰ γεννᾷ
καρπούς, λουλούδια, τ' ἀγαθὰ τοῦ κόσμου δλόγυρά μας·
φτωχὴ, ἀλουλούδιαστη, ἄκαρπη, μονάχα ἡ ἀργατιά.

Ἐμεῖς οἱ ἐργάτες εἴμαστε πού μὲ τὸν ἴδρωτά μας
ζυμώνουμε τοῦ κόσμου τὸ ψωμί·
πιδ δυνατὰ κι ἀπ' τὰ σπαθιά τὰ χέρια τὰ δικά μας,
καὶ μ' ὄλο τὸ ἄλυσόδεμα, σκάφτουν, καὶ ἡ γῆ πλουτεῖ.

Στοῦ κόσμου τοὺς θησαυριστὲς τὸ βιός σου, ἐργάτη, νόμοι
στοὺς τρῶνε ἀδικητὲς χωρὶς ντροπὴ.
Ἀγκαλιαστῆτε, ἀδέρφια, ὀρθοί! Μὲ μιὰ καρδιά, μιὰ γνώμη,
Δικαιοσύνη, βρόντηξε, καὶ λάμψε, Προκοπή!—

1913.

ΤΟ ΚΑΛΑΜΙ

Δὲν εἶμαι σάλπιγγα, εἶμαι καλάμι...
Ἐλισάβετ Μπράουνιγκ.

Ἦ σκληροτράχηλη καὶ σὰν ἀπὸ γρανίτη, γέννα
τῆς ἀστραπῆς καὶ τῆς βροντῆς, πολεμικὴ παρθένα,
Ἦ Ὀργή! Φοβέρα τῶν κακῶν, καὶ σκέπη τῶν ἀθῶων,
Ἦ Ὀργὴ τῶν προφητῶν καὶ τῶν κριτῶν καὶ τῶν ἡρώων,
πότε φραγγέλιο, ρόπαλο πότε, πότε ρομφαία,
σὰ Μέδουσα τρομαχτικὴ καὶ σὰν Ἰουδιθ ὠραία,
Ξαφνικὸ ἐσὺ ξεσπάθωμα τῆς θείας Δικαιοσύνης,
Ἦ Ὀργὴ πού Λάμια γίνεσαι καὶ τρῶς καὶ καταπίνεις,
δὲν εἶμ' ἐγὼ τ' ἄξιο παιδί πού θάβγω στὸν ἀγῶνα
ἀρματωμένον ἀπὸ σέ μὲ τὴν ἀπλὴ σφεντόνα,
τὸ Φιλισταῖο τὸ γίγαντα στὸ πάλεμα νὰ ρίξω,
καὶ νικητῆς τοῦ Ἰεχωῶ τῆ δόξα νὰ κηρύξω!

Μὲ μιὰ σταλιά κορμι εἶμ' ἐγὼ παραρριχτὸ καλάμι
στά βάλτα πού καὶ μιᾶς πνοῆς τὸ διάβα θὰ μὲ κάμη
ἀπὸ τὴ ρίζα ὡς τὴν κορφή νὰ τρέμω λιγωμένο·
ζῶ μὲ τὸ σκύψιμο τοῦ δούλου πάντα ὡς νὰ πεθαίνω,
καὶ ὅσα εἶναι δέντρα δυνατὰ μὲ τὰ γιομάτα κλώνια,
λεῦκες, πλατάνια, δξιές, ἔχουν γιὰ μένα καταφρόνια.
Ὅμως μὴ μὲ καταφρονᾶς Ἐσὺ, μὴ μ' ἀποπάρης.
Καμιὰ φορὰ ἀπὸ δῶ ὁ βοριάς περνάει ὁ καθαλλάρης,
πού πάντα κάποιον κυνηγάει μὲ φόρα φρενιασμένη,
καὶ ξεπεξεύει καὶ ἀκκουμπάει σ' ἐμὲ καὶ ξαποσταίνει,
καὶ ξαναρχίζει στά στερνὰ τ' ἄπιαστο τρέξιμό του,
καὶ φεύγοντας ἕνα θυμὸ μ' ἀφήνει ἀπ' τὸ θυμὸ του.
Τότε ἂν κανεὶς βρεθῆ κοντὰ στά λιγερά μου φύλλα,
θεριὸ κι ἂν εἶναι καὶ στοιχιό, θὰ νιώσῃ ἀνατριχίλα,

γρικώντας μέσ' στὰ σπλάχνα μου, πού, λές, πώς τὸ μαράζι
στὸ χαμὸ τὰ πάει,
μιάς θάλασσας τρισκότεινης μπόρα νὰ καίη, νὰ βράζῃ,
καὶ νὰ μὴν ξεσπάη.

Ὁ πού χτυπᾷς τοὺς πονηροὺς, τοὺς ἴσιους πού ξανάβεις,
κοίτα βαθιά στὰ σπλάχνα μου καί, Ὁργή, θὰ καταλάεγες,
πώς, δταν πήγε κ' ἔκλεψε ὁ Τιτάνας, νὰ τὴν κάμῃ
δῶρο τοῦ ἀνθρώπου, τὴ φωτιά, τὴν εἶχε στὸ καλάμι.—

Ο ΓΚΡΕΜΙΣΤΗΣ

Στὸν Ἴωνα Δραγοῦμη.

Ἀκούστε. Ἐγὼ εἶμαι ὁ γκρεμιστής, γιατί' εἴμ' ἐγὼ κι ὁ χτίστης,
ὁ διαλεκτὸς τῆς ἀρνησης κι ὁ ἀκριβογιὸς τῆς πίστης.
Καὶ θέλει καὶ τὸ γκρέμισμα νοῦ καὶ καρδιά καὶ χέρι.
Στοῦ μίσους τὰ μεσάνυχτα τρέμει ἐνὸς πόθου ἀστέρι.
Κι ἂν εἶμαι τῆς νυχτιάς θλαστός, τοῦ χαλασμοῦ πατέρας,
πάντα κοιτάζω πρὸς τὸ φῶς τὸ ἀπόμακρο τῆς μέρας.
Ἐγὼ ὁ σεισμὸς ὁ ἀλύπητος, ἐγὼ κι ὁ ἀνοιχτομάτης
τοῦ μακρμένου ἀγναντευτή, κι ὁ κλέφτης κι ὁ ἀπελάτης
καὶ μὲ τὸ καρποφύλλι μου καὶ μὲ τὸ ἀπελατίκι
τὴν πολιτεία τὴν κάνω ἐρμιά, γῆ χέρσα τὸ χωράφι.
Κάλλιο φυτρώστε, ἀγριαγκαθιές, καὶ κάλλιο οὐρλιάστε, λύκοι,
κάλλιο φουσκῶστε, πόταμοι, καὶ κάλλιο ἀνοιχτε, τάφοι.
καί, δυναμίτη, θρόντηξε καὶ σιγοστάλαξε, αἷμα,
παρὰ σὲ πύργους ἄρχοντας καὶ σὲ ναοὺς τὸ Ψέμα.
Τῶν πρωτογέννητων καιρῶν ἡ πλάση μὲ τ' ἀγρίμια
ξανάρχεται. Καλῶς νὰ ῥθῆ. Γκρεμίζω τὴν ἀσκήμια.

Εἴμ' ἓνα ἀνήμπορο παιδί πού σκλαβωμένο τῶχει
τὸ δειλιασμα, κι ὄλο ρωτᾷ καὶ μήτε ν α ἰ, μήτε δ χ ι
δὲν τοῦ ἀποκρίνεται κανεὶς καὶ πάει κι ὄλο προσμένει
τὸ λόγο πού δὲν ἔρχεται, καὶ μιὰ ντροπὴ τὸ δένει.
Μὰ τὸ τσεκούρι μοναχὰ στὸ χέρι σὰν κρατήσω,
καὶ τὸ τσεκούρι μου ψυχὴ μ' ἓνα θυμὸ περίσσο.
Τάχα ποιὸς μάγος, ποιὸ στοιχιδ τοῦ δούλεψε τ' ἀτσάλι
καὶ νιώθω φλόγα τὴν καρδιά καὶ βράχο τὸ κεφάλι,
καὶ θέλω νὰ τραθήξω ἐμπρὸς καὶ πλατωσιές ν' ἀνοιξω,
καὶ μ' ἓνα Ν α ἰ νὰ τιναχτῶ, μ' ἓνα Ὁ χ ι νὰ ἐροντήξω;
Καβάλλα στὸ νοητάκι μου, δὲν τρέμω σας, ὅποιοι εἴστε
γρικάω, βγαίνει ἀπὸ μέσα του μιὰ προσταγή: Γκρεμίστε!

ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΑ

Και μέ πατεϊ κάθε άγριμου και κάθε ανθρώπου φτέρνα,
κ' είμαι μιὰ χώρα και τὸ φῶς μέ λούζει και ἡ δροσιά,
σμίγουν αταίριαστες φωνές άπάνου μου ἡ ταβέρνα
πλάϊ πλάϊ κ' ἡ ἐκκλησιά.

Εἶδωλα, δαίμονες, ξωθιές, φαντάσματα, σκυλιά,
τῆς νύχτας μέσα μου ὁ λαὸς κυλιέται και κουνιέται,
και μέσα στὴ χιλιόδιπλη καρδιά μου μιὰ σπηλιά,
κ' ἕνας Χριστὸς γεννιέται.

Ο ΚΥΚΛΟΣ ΤΩΝ ΤΕΤΡΑΣΤΙΧΩΝ

8

Δημοκρατικός; Μοναρχικός;
Δὲν πιστεύω σὲ ξεχωριστὴ θρησκεία.
Μεγαλουργὸς εἶν' ὁ ἄνθρωπος παντοῦ, ὁ κακὸς
ξέρει και σκάφτει λάκκους μέσα σ' ὅποια Πολιτεία.

11

Ἡ Ἑλλάδα! Πάντ' ἀνάσταση μέσ' ἀπ' τὸ κρύο τὸ χῶμα.
Πάντα θάχχῃ ξαφνικὴ και μιὰ Δευτέρα Παρουσία.
Μὴν τὴν κρατᾶτε στῆς λατρείας κλεισμένη τὰ Μουσεῖα,
τὸ τραγοῦδι τὸ στερνὸ δὲν τὸ τραγοῦδησε, ὄχι, ἀκόμα.

15

Χαίρετε, ὦ τόποι πού ἔζησα μ' ἐσᾶς τὰ πρῶτα μου τὰ νιάτα!
Βράδιασα. Ἐσᾶς τῆς νέας χρονιάς ἡ αὐγὴ στὰ βράδια νὰ μὴν πάη,
πάντα νὰ μεγαλώνετε δροσάτα στῆς αὐγῆς τὴ στράτα,
τὰ δῶρα πάντα ἡ προκοπὴ γιὰ σᾶς πιὸ πλοῦσια νὰ σκορπάη.

97

Κόσμοι κι ἀλλάζουν και περνοῦν. Τί λές; Ὁ κόσμος δὲν ἀλλάζει.
Πάντα ροδόσταμο ἡ χαρὰ και πάντα ἡ συμφορὰ χαλάζει.
Γιὰ τὴ θυσία, και μάρτυρες, γιὰ ὅ,τι συμφέρει, και κουρσάροι.
Και πάντα κι ἄθεοι, κι ἄπιστοι, θρησκοεῖες, λατρεῖες, ἔρωτες, Χάροι.

Τίποτε δὲ μένει, μὰ καὶ δὲν περνᾶ,
 κ' ἢ ζωὴ πού φαίνεται χαμένη
 ζῆ κ' ἐκείνη καὶ μᾶς τυραννᾶ
 βρυκολακισμένη.

Τὸ ξερὸ κλωνάρι τῆς μυρτιᾶς
 μὲ τὴν ἔγνοια τῆ δικῆ σου ἄς ἀποχτήση
 στοῦ χεριοῦ σου τὸ πιοτὸ καὶ στῆς ματιᾶς
 τ' ἄνθισμα πού δὲν τὸ γνῶρισε στὴ φύση.

Ξένο τῆς μπετόθειας ἁρμονίας,
 μὰ στοῦ Λόγου τὸ τετράχορδο ἐσὺ κάτω
 μουσικό, μὲ τὸ κεντρὶ τῆς θείας μανίας
 φερτὸ χέρι ἀπὸ τῆ νήτη ὡς τὴν ὑπάτη.

Στῆς νύχτας τὸ γοργόνειρο καὶ σὲ μιὰ σκέψη μας διαβαίνει
 πολλές φορές δλάκερη ζωὴ κ' ἢ ἀπέραντη οἰκουμένη.
 Στὸν τετράδιπλο στίχο του κ' ἕνας ποιητῆς μπορεῖ νὰ κλείσῃ
 τοῦ Ντάντε δλη τὴν Κόλαση κι ὄλο τὸ λυρικό μεθῶσι.

Φλογέρα τοῦ βουνοῦ, κι ἀπὸ τὴν Ἡπειρο ὡς τὴν Κρήτη,
 καθάρια κελαῖδεῖ κ' ἢ Ἑλληνικὴ ψυχὴ μαζί σου.
 Πῶς ἢ ἀδασκάλευτη κ' ἢ ἀπλή ξαφνίζει μουσικὴ σου
 τὴν ἄρπα ὁποῦ σοφὰ τὰ χέρια παίζουσι τοῦ τεχνίτη!

Στὴν ἀργατιά, στὴ χωρατιά τὸ χιόνι, ἢ γρίπη, ἢ πείνα, οἱ λύκοι,
 ποτάμια, πέλαγα, στεριές, ξολοθρεμίδες καὶ φρίκη.
 Χειμῶνας ἄγριος. Κ' ἢ φωτιά, καλοκαιριὰ στὴν κάμαρά μου.
 Ντρέπομαι γιὰ τὴ ζέστα μου καὶ γιὰ τὴν ἀνθρωπιὰ μου.

Ἐργάτη, εἶδα τὸ δίκιο σου κ' ἔλεα νὰ ξεκινήσω
 νὰ σταθῶ πλάι σου... Μιὰ φωνὴ μοῦ ἔκραζε πάντα: Πίσω!
 Νὰ εἶταν τὸ αἷμα μέσα μου πού ρέει τοῦ νοικοκύρη;
 Νὰ εἶταν ἢ Μοῦσα ρηγηκὸ πού μοῦ ἔδωκε φαλτήρι;

Καὶ ζῶ μὲ τὴν ἀφροντισιὰ καὶ τῆς συμπάθειας καὶ τοῦ φόγου,
 πετραρχικός, καὶ μὲ τὸ Freud ψυχαναλυτικός,
 καὶ σμίγει μέσ' στὰ δάθη μου δαίμονας — ἀγαθός; κακός; —
 τῆς κόρης τὸ χαμόγελο, τὸ φρύμασμα τοῦ ἀλόγου.

Στὸ θράχο δετός, κάρφωνε στὸν ὠκεανὸ τὰ δλέμματα,
μόνοι ἐνὸς ὕμνου ἀπόμεναν τὰ κύματα διαλαλητάδες:

Στὸ κεφάλι του πόσα στέμματα,
καὶ στὰ πόδια του πόσοι θασιλιάδες!

—Στῆς λύρας τὸ ἱερό, τὰ κοσμικά, τῆς Ἀγορᾶς
τὸ χέρι σου τὰ περιγέλια καὶ τὰ χάλια μπάζει.
— Μπᾶ! Λειτουργὸς τῆς ὀμορφιᾶς καὶ τῆς χαρᾶς
τὰ πάντα καὶ τ' ἀνίερα ὁ ρυθμὸς τ' ἀγιάζει.

Ὅμορφιά, ποίηση δὲν ὑπάρχουν, μόνος ὑπάρχει
νά! ὁ ποιητῆς· ἴλα γιὰ τὸ τραγούδι του κανονάρχοι,
στὸν οὐρανὸ του φέρνουν κ' ἐκείνου χαρὰ πολλή,
πιδ πολλή ἀκόμα κι ἀπ' τοὺς βικαίους οἱ ἁμαρτωλοί.

Ὡ Μάγδα, ἀπὸ τ' δλόχλωρο χωριὸ σου ὁ λογισμὸς σου
κι ἂν εἶναι κι ὁμοια δλόχλωρος, πάει καὶ πολὺ πιδ πέρα.
Ντροπή στὸν ἄκριτο κριτή, δόξα στ' ἄγνωρο φῶς σου!
Γιὰ σένα, τὸ εἶπες, ὁ ποιητῆς σου εἶναι «ἡ νυχτιὰ καὶ ἡ μέρα».

Φιλόσοφε, ἔλεες: Ἐμποδο τὰ μάτια εἶναι στὸ νοῦ ἐδῶ κάτου,
τι ὁ νοῦς δὲν ξέρει σύνορα, μήτε σταθμὸ στὸ κοίταμά του.
Ἄ! τῆς σοφίας σου καὶ οἱ καιροὶ δὲν ἄφησαν παρὰ κοιμμάτια,
μὰ ὁ νοῦς μου ἀκέραιο βλέπει σε στοῦ ἀπείρου ἀπέραντο τὰ πλάτια.

ΤΑ ΝΙΑΤΑ

Μιὰ γλύκα, μελαγχολικὴ κι ἄς εἶναι, εἶναι χαρὰ
στὸ λυγισμένο ἀπὸ τὰ χρόνια τὰ φευγάτα
νὰ ἐλῆπη ἓνα χαμόγελο σὲ χεῖλη δροσερὰ
ποὺ φωτίζει περαστικὸ τὴ στράτα.

Ἄ! τί ὠραία τὰ νιάτα!

Ἦγεία, ζωὴ, καὶ χρυσὴ μοῖρα καὶ καλὴ καρδιὰ
στὴν ξανθογάλανη παιδούλα καὶ στὴ μαυρομάτα,
στ' ἀθλητικὰ κορμιά, στ' ἀγόρια, στὰ γερὰ παιδιὰ
ποὺ μεστῶνουν περαστικὰ τὴ στράτα.

Ἄ! τί ὠραία τὰ νιάτα!

Χαράστα, ποὺ ἀκατάδεχτα, καθάρια, λατρευτά,
καὶ ἀπὸ λογῆς ταξίματα καὶ ὄνειρατα χορτάτα,
ὁ κόσμος ἔλος εἶν' αὐτά, πιστεύουν, καὶ γι' αὐτά
καὶ τ' ἄλλα ὑπάρχουν γύρω τους, τὸ σπῖτ', ἡ ἀγάπη, ἡ στράτα.

Ἄ! τί ὠραία τὰ νιάτα!

ΒΡΑΔΥΝΗ ΦΩΤΙΑ

ΓΙΑ ΤΗ ΧΑΡΑ ΠΟΥ ΧΑΡΗΚΑ...

Για τή χαρά πού χάρηκα τήν άφραστη,
για τὸ νεράκι πού ἤπια ἀπ' τήν πηγῆ
σὲ ποτῆρι χρυσὸ καὶ σὰν ἀσύντριφτο,
για τὸν πόνο ἀπ' τήν τρίςαθη πληγῆ,

για τή φωτιά πού ξάναψε καὶ μ' ἔκαμε
σὰν ἕναν ἱερὸ λατρείας ἔωμό,
για τὸν καθρέφτη πού ἔσκυψα καὶ ξάνοιξα
κάτι ἀπίστευτο, σὰν ξαναγιωμό,—

Μακαρισμένη νά εἶσαι μέσα στᾶθαθα
καὶ στὰ θαθιά τῆς νέας σου τῆς ζωῆς,
σὲ δλα καὶ δσα γύρω σου τὰ αἰστάνεσαι,
σὲ δλα καὶ δσα ἀγνάντια σου νοεῖς.

Μακαρισμένη μὲ δλα καὶ δσα γύρω σου
σὲ γγίζουν, σὲ ποθοῦνε, σὲ πλανᾶν,
μὲ τὰ λουλούδια πού σ' εὐωδιάζουνε,
μὲ τὰ σαράκια πού σὲ τυραγνᾶν.

Μακαρισμένη ἀπ' δλα καὶ δσα ἀδέρφια σου
φτερωτά, μουσικά, λευκά, μαζὶ
θυμίζουσι πῶς καὶ ἡ γῆ μας ἄστρο στᾶστρο εἶναι,
πῶς ἄξια κ' ἡ ζωὴ μας γιὰ νὰ ζῆ.

ΓΗΤΕΜΑΤΑ ΕΙΝΑΙ ΓΥΡΩ ΜΑΣ...

Γητέματα εἶναι γύρω μας τὰ κίτρινα ρημάδια,
οἱ ἀσημωμένες γριές ἐλιές, τὰ γλυπτικά θουνά,
οἱ σιγαλοπερπάτητοι βοηθοὶ μας τὰ σκοτάδια,
καὶ δλόβαθα τῆς θάλασσας τὸ γέλιο πού πλανᾶ.

Μὰ εἶν' ἕνα τὸ ὑπέρτατο γήτεμα· σὰν προβαίνης,
τοῦ γύρω κόσμου εἰκόνα ἐσὺ ἀκέρια, ἰδεατή.
Στὰ χέρια σου τὴ ζωγραφιά κρατᾶς τῆς εἰμαρμένης,
καὶ τὴν αἰωνιότητα σὲ μιὰ σταλιά δετή.

ΣΕ ΜΙΑ ΓΡΑΦΗ

Τὰ ἄσπρα μαλλιά τὰ στεφανώνεις μὲ ξανθοὺς ναρκίσσους,
στὸ θραδινὸ τὸν κάματο φέρνεις ἀγῆς γιορτῆ,
λησιμονημένους ἔξαφνα θυμίζεις παραδείσους,
Γραφή, χρυσὴ κιθάρα κάνεις τὸ λευκὸ χαρτί.

ΣΤΗ ΝΕΟΛΑΙΑ ΜΑΣ

Αὐτὸ κρατάει ἀνάλαφρο μέσ' στὴν ἀνεμοζάλη
τὸ ἀπὸ τοῦ κόσμου τῆ βοῆ πρεσβυτικὸ κεφάλι,
αὐτὸ τὸ λόγο θὰ σᾶς πῶ, δὲν ἔχω ἄλλο κανένα,
ΜΕΘΥΣΤΕ ΜΕ Τ' ΑΘΑΝΑΤΟ ΚΡΑΣΙ ΤΟΥ ΕΙΚΟΣΙΕΝΑ!

1η Νοεμβρίου 1940.

ΣΟΥ ΦΕΡΝΩ ΤΑ ΠΑΘΗΤΙΚΑ

Σου φέρνω τὰ παθητικά τῆς θύμησης τραγούδια,
μέσ' ἀπὸ τὰ κρογιάλια τὰ δροσάτα,
πού ἀνθίσαν καὶ μαράθτηκαν τοῦ ὀνείρου τὰ λουλούδια,
τὰ πρῶτα μου τὰ νιάτα.

Ὁνειρο ἀργοπερπάτητο, στερνοφανερωμένο,
στὴ στράτα τῶν ξερόφυλλων πού βραδιαστά διαβαίνω,
παιδούλα μεγαλόχαρη σ' ἀπάντησα στὴ στράτα
κρατοῦσες μέσ' στὰ χέρια σου τὰ πρῶτα μου τὰ νιάτα.

1916.

Η ΝΙΚΗ

Παιδιά μου, ὁ πόλεμος γιὰ σᾶς περνάει θριαμβευτής·
τῶν ἀδικῶν ὁ πόλεμος δὲν εἶν' ἐκδικητής·
εἶναι ὁ θυμὸς τῆς ἀνοιξης καὶ τῆς δημιουργίας.
Ἡ Ἑλλάδα εἶναι ἀβασίλευτη, μὲ δάφνες καὶ μὲ κρίνα
τῆς νίκης. Παντοδύναμος τὴν ἐπλασε τεχνίτης.
Ἡ δόξα τὸ καμάρι τῆς· ἡ ἀλήθεια εἶναι δική τῆς.
Κι ἂν εἶναι, καὶ στὸν πόλεμο μέσα, ἡ ζωὴ θυσία,
ὁ τάφος εἶναι πέρασμα πρὸς τὴν Ἀθανασία!

1.4.1941.

ΤΥΠΩΘΗΚΕ ΣΤΑ ΚΑΛΙΤΕΧΝΙΚΑ
ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΑ - ΛΙΘΟΓΡΑΦΕΙΑ
«ΘΕΟΠΡΕΣ» ΛΤΔ., ΤΗΛ. 44940
ΛΕΥΚΩΣΙΑ - ΚΥΠΡΟΣ

Βιβλιοθήκη Πανεπιστημίου Κύπρου